

3510
 314
 వివేక
 99
 కథామయి
 రాజు

వివేక
 పరిమళం . విజయవాడ-2

అనంతపురి

శిష్య కవిత

DUE DATE SLIP
C. P. BROWN MEMORIAL TRUST
LIBRARY, CUDDAPAH.

Accession Number

This book may be kept for not more than 7 days.

--	--	--

శేష కవిత

(సవల)

రవీంద్రనాథతాగూరు

జయంతి పబ్లికేషన్సు
గోపాలరెడ్డి రోడ్డు :: విజయవాడ-2.

ప్రథమ ముద్రణ
సెప్టెంబరు '64
రు. 3-00

శ్రీ శారదా ప్రెస్,
విజయవాడ-2.

అనువాదం:
శ్రీనివాస చక్రవర్తి

సంపాదకులు:
యం. పెరుమాళ్లు

అ మి త

అమితరాయ్ బారిష్టరు. ఆంగ్ల ఉచ్చారణ ప్రభావం వల్ల అతని ఇంటిపేరు రాయ్ అల్లా కోయ్ రేగా రూపాంతరం పొందింది. దానివల్ల అందం చెడ్డదన్నమాటేగాని అభిమానులు ఎక్కువయారు. పేరు ఇంకా సహజంగా ఉండాలనే ఉద్దేశంతో అతని ఆంగ్ల స్నేహితులు స్నేహితురాండ్రు అమితరాయ్ అని ఉచ్చరించేటట్లు చేశాడు.

అమిత తండ్రి కూడా బారిష్టరే. కడు సమర్థుడు. మూడు తరాలవారు అధఃపతనం కావడానికి సరిపడినంత ధనం కూడబెట్టి పోయాడు తండ్రినుంచి సంక్రమించిన ఈ ఆఘాతాన్నుంచి అమిత ఎలాగో తప్పించుకుని బయట పడ్డాడు. కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయంలో పట్టాపుచ్చుకోకుండానే ఆక్స్ ఫర్డులో చదవడానికి వెళ్ళాడు. అక్కడ నిండు ఏడు సంవత్సరాలు పరీక్షలతో చెలగాటమాడాడు. అమిత నుంచి తెలివితేటలుగలవాడేగాని చదువుమీద శ్రద్ధతక్కువ. చదువు మీది శ్రద్ధలేని లోపాన్ని అతనిలోని సహజ వాక్లమత్స్రతి మరుగుపరిచింది. అతనేదో చదివి ఉద్ధరిస్తాడని తండ్రి పెద్దగా ఆశించలేదు. ఆక్స్ ఫర్డులో చదివాడంటే స్వదేశంలో తేలికగా చెలామణి అవుతాడనే అతని ఉద్దేశం.

నాకు అమిత అంటే ఇష్టం నేను కొత్త రచయితను. నా రచనలు చదివే పాఠకుల సంఖ్య పరిమితం. వారిలో మొదటివాడు అమిత. నా శైలిలోని తళుకుబెళుకులకు అతను

సమ్మోహితుడయ్యాడు. మన సాహిత్య విషణ్ణిలో ఎక్కువగా చెలామణీ అవుతున్నవారి రచనలలో చెప్పుకోదగ్గ శైలిలేదని అతని నమ్మకం. మెడమూపురం, పొట్టవీపు, వికృతంగా మోటుగా ఉంటే ఒంటెలాంటిదే వారి సాహిత్య సృష్టి. ఒంటెలాగానే వారు కూడా బెంగాలీ సాహిత్యపు టెడారిలో వంకరటింకరగా అడుగులువేస్తూ పయనిస్తున్నారు. ఈ అభిప్రాయం నాదికాదని విమర్శకులకు మనవి.

అమిత ఛాపన్ ను ముఖవేష్టనంతోను శైలిని ముఖ సౌందర్యంతోను పోలుస్తూంటాడు. అతని అభిప్రాయంలో శైలి సాహిత్య సమ్రాట్ లకు ఛాపన్ సామాన్య సాహితీపరులకు తగినది. సాహిత్య సమ్రాట్లు నిరంకుశులు వారి వారి ఇష్టాయిష్టాలమీదనేగాని ఇతరుల ఇష్టాఇష్టాలమీద ఆధారపడరు. ఇక సామాన్య సాహితీ పరులకు ఇతరుల ఇష్టాయిష్టాల మీద ఆధారపడడమే తృప్తి. బంకిం శైలికోసమయితే అతని 'విషవృక్షం' చదవాలి. అందులో బంకిం నిజరూపం గోచరిస్తుంది. బంకిం ఛాపన్ కోసమయితే నాసీరామ్ రచించిన 'మనమోహన మోహనబగన్' చదవాలి. అందులో అసలయిన బంకిం హత్య గోచరిస్తుంది. నృత్యమే వృత్తిగా పెట్టుకున్న నర్తకి బహిరంగ నాట్యశాలలో తెరనీడలో కనిపిస్తుంది. కానీ పెళ్ళికూతురు ముఖంమీద కాశీపట్టు మేలిముసుగు ఉండాలి. వరుడు ఆ మేలిముసుగును తొలగించి శుభదృష్టి పరచాలి. ఛాపన్ కు కితనార తెర, శైలికి కాశీపట్టు. ఇలా ఒక్కొక్క ముఖానికి అనుగుణమయిన ఒక్కొక్క భూమిక ఉండాలి మన దేశంలో శైలి విషయంలో, ఎక్కువ శ్రద్ధతీసుకోరని అమిత

అంటూంటాడు. దీనికి కారణం నలుగురూ నడిచేమార్గంవిడిచి కొత్తమార్గం తొక్కడానికి మనం సాహసించకపోవడమే. ఈ సత్యానికి ఉదాహరణ పౌరాణికగాధ దక్షయజ్ఞం. యజ్ఞానికి దేవలోకంలోని ఘోషన్ దేవుళ్ళు ఇంద్ర చంద్ర వరుణులను ఆహ్వానించారు. కాని శివుని శైలివేరు. అతను అపూర్వ పురుషుడు. అందుకని అతనిని పూజించడం భావ్యంకాదని రుత్విక్కులు భావించారు. ఆక్స్ ఫర్డులో చదివిన వ్యక్తి ఇలా మాట్లాడడం నాకు ఎంతో ఆనందం కలిగిస్తుంటుంది. నా రచనలకు నా శైలి విశిష్టత చేకూర్చిందని నా విశ్వాసం. అందువల్లనే నా గ్రంథాలన్నీ నిర్వణం పొందాయి. పునర్జన్మ నుంచి విముక్తి పొందాయి. అంటే మలి ముద్రణపడలేదు.

నా భార్య సోదరుడు నవకృష్ణ అమిత ప్రసంగోక్తులకు సహించలేకపోయేవాడు. “నీ ఆక్స్ ఫర్డు పండితుని విషయం యిక కట్టిపెట్టు” అని అరిచేవాడు. అతను ఆంగ్ల సాహిత్యంలో యం. ఏ. పట్టంపొందినదిట్ట బాగా చదువుకున్నవాడు. కాని గ్రహణశక్తి తక్కువ. ఒకరోజున “గొప్ప రచయితలను చిన్నబుచ్చడానికే అమిత సామాన్య రచయితలను అమిత గొప్పవారిగా చిత్రీస్తుంటాడు. అహంకారంతో స్వంత డబ్బా వాయింతుకోవడం అతనికెంతో యిష్టం. సువా వాయింపుకు కర్రముక్కగా వుపయోగపడుతున్నావు” అని అభిప్రాయం వెల్లడించాడు దురదృష్టవశాత్తు నా భార్య ముందు ఇలా మాట్లాడడం జరిగింది. ఆమె అతని స్వంత సోదరి అయినా ఈ మాటలను ఏ మాత్రం సహించలేక పోవడం సంతృప్తికరంగా ఉంది. ఆమె చదువుకోలేదనే

చెప్పాలి. అయినా అమిత అభిరుచులను ఆమె ఆమోదించింది. స్త్రీల సహజ ప్రతిభ నిజానికి ఆశ్చర్యం కలిగిస్తుంటుంది. సుప్రసిద్ధ ఆంగ్ల రచయితలను అమిత తేలికగా తోసి పారేస్తూంటే నాకే విస్మయం కలిగేది. బజారులో తేలికగా చెలామణి అయే వస్తువులు వంటివారట ఆరచయితలు. వారిని ప్రశంసించడానికి వారి రచనలు చదవవలసిన అగత్యంలేదు. పరీక్షలో ఉత్తీర్ణుడు కావడానికి కావలసిన మార్కులు సంపాదించడానికి వారిని పొగడితే చాలు. కళ్ళు మూసుకుని వారిని నిందించినా హానిలేదు కాబట్టి వారి రచనలు చదవడం అనా వశ్యకమని అమిత అభిప్రాయం. ఆసలు విషయమేమంటే సుప్రసిద్ధ రచయితలు బర్వాన్ రైలు స్టేషనులోని విశ్రాంతి గదిలాగా పెద్ద అధికారులలాగా అతనికి కనిపిస్తారు. ఇక అతను వెలికితీసిన రచయితలు ప్రత్యేక రైలులోని స్వంతపెట్టిలాగా అతని స్వంతం.

సాహిత్య గుణవిచక్షణలోనేగాక అమిత వేషభాషా ప్రవర్తనలలో కూడా తైలిగోచరిస్తుంది. అతని ఆకారంలోనే ఒక విశిష్టత ఉంది. ఎంతమందిలోనయినా అతను కొట్టవచ్చినట్టు కనిపిస్తాడు. అయిదుగురిలో ఏ ఒకడుగానోగాక విశిష్టంగా అగుపిస్తాడు. అతనిముందుతక్కిన నలుగురుమరుగునపడిపోతారు. ముఖం నున్నన, మృదువు, కాంతివంతం, శ్యామవర్ణం, మైఖరి ఉల్లాసం. కళ్ళల్లో జీవం తొణికిసలాడుతోంటుంది. పెదవుల మీద మందహాసం ఆడుతూంటుంది. విరామంలేని కదలికలు. ఇక అతని ప్రత్యాక్షేపం చెకుముకిరాయినుంచి వెలువడే నిప్పురవ్వ. సాధారణంగా బెంగాలీ మస్తులే ధరిస్తుంటాడు గానికి కారణం

అతని మిత్రబృందం ఎక్కువగా బెంగాలీ దుస్తులు వాడకపోవడమే అతను అంచులేని సాదాధోవతి కుచ్చెళ్ళుపోసి కట్టేవాడు. అతని వయసు వారెవరూ అలా కట్టకపోవడమే అతను కట్టడానికి కారణం. అంగరజాకు ఎడమభుజం దగ్గరనుంచి కుడి వేపున నడుంవరకు గుండీలు పెట్టేవాడు. అంగరజాచేతులు మణికట్టునుంచి మోచేతివరకు కుట్టిఉండేవికావు ధోవతిమీద నడుంచుట్టు వెడల్పాటి జేగురుంగు బంగారు అంచుల దట్టి కట్టేవాడు. దానికి ఎడమవేపున బృందావన కలంకారీ గుడ్డ సంచి. ఆ గుడ్డసంచిలో జేబుగడియారం ఉండేది పాదాలకు కటక్ లో తయారు చేసిన ఎరుపు-తెలుపు ముచ్చెలు వేసుకునే వాడు. బయటకు వెళ్ళేటప్పుడు ఎడమభుజం మీదనుంచి మోకాలివరకు శుభ్రంగా మడతలుపెట్టిన మదరాసు అంచుల ఖండువా వేలాడుతూంటుంది. ఏ స్నేహితుడయినా భోజనానికి పిలిస్తే లగ్నో ముస్లింలు ధరించే తెల్లటి అల్లిక టోపీ డాబుగా పెట్టుకుని వెళ్ళేవాడు. వేషమంతా సహజంగాలేక కడుపుబ్బ నవ్వుపుట్టించేదిగా ఉండేది. అతను అంగ్ల దుస్తులు ధరించే విధానంమాత్రం ఎవరికీ అర్థంకాదు. కానీ బాగా తెలిసిన వారు అతను వదులు, బరువు దుస్తులు ధరించేవాడని, ఇంగ్లండులో వాటిని విశిష్టమయినవిగా పేర్కొనేవారని చెప్పుతారు. విచిత్ర వేషధారణమీద మోజుకంటే ఘాషనును అవ హేళన చేయాలనే పట్టుదల ఎక్కువ చాలామంది యివకు తాము యువకులమని రుజువు చేసుకోవడానికి జననకాల పత్రిక చూపించవలసి ఉంటుంది. అమిత యవ్వనం అలా రుజువు పరచుకోవలసినదికాదు. దుర్లభమయింది. విశుద్ధమయింది.

కలవరపాలు త్రేనిది. దేనినీ నిలవ ఉండనీయకుండా అన్నింటినీ తోసుకుపోయే వరదలాగా బాధ్యతారహితంగా పొంగిపొరలు తూండేది.

అమితకు ఇద్దరు సోదరిమణులు. వారి ముద్దుపేర్లు సిసీ, లిసీ ఆపాదమస్తకం నవనాగరీకత వారిలో గోచరిస్తుంది. ఫాషన్ ప్రదర్శనశాలలో చక్కగా అలంకరించిన వస్తువుల లాంటివారు. ఎత్తుమడమల పాదరక్షలు ధరించడం వారికి ముచ్చట. చేతులు కట్టి కిందుగా కత్తిరించిన జాకెట్లు, దాని మీద కర్పూర పగడమాల వేసుకోవడం వారికి సరదా. అట్లా వయ్యారం బలికిస్తూ నడిచేవారు. పెద్దగా మాట్లాడే వారు మాటిమాటికీ లేచి కూర్చునేవారు. వారి కిలకిల నవ్వు దొంతరలు దొంతరలుగా తారాస్థాయికి అందుకునేది. తలలు ఒకపక్కకు వంచి మనోహరంగా మందహాసం చేసేవారు. కీగంటి చూపులు త్వరితగతినీ బరపేవారు. నిండుమనసుతో భావగర్భితంగా చూసేవారుకూడా. గులాబీ రంగు పట్టువినన కర్రలు వారి చెంపలమీద ఎడతెగకుండా ఆడుతూండేవి వారి అభిమానులు కూర్చున్న కుర్చీలచేతులుమీద కూర్చుని వారి కృత్రిమ పరిహాస పూర్వక ప్రసంగాలకు అసమ్మతి సూచకంగా విననకర్రలతో వారిని మెల్లగా తట్టేవారు.

తోటి బాలికలతో అమిత చనువుగా ప్రవర్తించడం అతడి పురుషస్నేహితులకు ఈర్ష్యజనకంగా ఉండేది. స్త్రీ జన ఆకర్షణకు అతను ఉదాసీనం వహించేవాడుకాదు. కాని ఏఒక స్త్రీ విషయంలోనూ ఆసక్తికనపరచేవాడని చెప్పడానికి వీలు లేదు. అందరి ఎడ సమంగానే ఆసక్తి కనపరచేవాడు. ఒక్క

మాటలో చెప్పాలంటే స్త్రీలంటే ఆసక్తి ఎక్కువగా ఉన్నా వారి ఆకర్షణకు లోనుకాలేదు. అమిత టీవార్టీలకు వెళ్ళేవాడు. చీట్ల పేక ఆడేవాడు. కావాలనుకున్నప్పుడు ఓడిపోయేవాడు. సరిగా పాడలేని స్త్రీని పట్టుపట్టి తిరిగి పాడించటంలో నేర్పరి. వెగళురంగుచీర ధరించిన స్త్రీ కనిపిస్తే, “యీ చీర యే దుకాణంలో దొరుకుతుంది?” అని ప్రశ్నించేవాడు. యాదృచ్ఛికంగా కాస్త పరిచయమయితే చాలు ఎంతో అన్యోన్యతతో బాతాఖానీ కొట్టేవాడు. అయితే ఆ అన్యోన్యత ఉదాసీనతవల్ల జనించినది అందరికీ తెలిసిందే. అనేకమంది దేవతలను పూజిస్తూ ప్రతిదేవుని ‘నీ వంత గొప్పవాడులేడు’ అని స్తుతించే భక్తుని మాటలకు దేవతలు మోసపోరు. పైగా సంతోషిస్తారు కాని ఆడపిల్లల తల్లులు ఆశాలేశం పట్టుకుని వేలాడుతున్నా ఆడపిల్లలు మాత్రం అమిత చేతికందని దిబ్బం డలవర్ణంలాంటి వాడని గ్రహించారు. అతని మనసు ఏ ఒక బాలికమీద నిలవలేదుగాని అందరి బాలికలమీద విహరించేది. వారితో అన్యోన్యంగా మెలగడంలో అతనికి లక్ష్యం లేదు. అందుకనే ధైర్యంగా చొరవ తీసుకునేవాడు వారి సమక్షంలో భయపడేవాడు కాదు. పేలండు పదార్థాలు సమీపంలో ఉన్న నిప్పురవ్వలు రగలనీయ కూడదని నిశ్చయించుకున్నాడు.

ఒకానొకరోజున వనభోజనానికి వెళ్ళి అమిత గంగానది ఒడ్డున లిలీగంగూలీ పక్కన కూర్చున్నాడు. అవతలిఒడ్డు ప్రశాంతంగా ఉంది. చీకటి వ్యాపించింది. చంద్రుడు ఉదయించాడు. అమిత మృదుల స్వరంతో, “లిలీ! అవతలివొడ్డున

ఉదయించే చంద్రుడు, యీ వొడ్డున నువ్వు నేనూ. యిటు వంటి సమయం ఈ అనంతకాలంలో యెన్నడూ తిరిగిరాదు,” అన్నాడు.

మొదటలో లిలీ హృదయం ఒక్కక్షణం ఎగిరిగంతులు వేసింది. అతనిమాటలు పైకి నిజం అనిపిస్తాయిగాని యదా ర్థానికి నిజంకావని ఆమెకు తెలుసు. నీటిబుడగమీద క్షణం క్షణం మారే రంగులు లాంటివే అతని మాటలు. క్షణిక వ్యామోహాన్ని వదలించుకుని లిలీ నవ్వుతూ, “అమిత! నువ్వు చెప్పింది యదార్థమే. కాని చెప్పవలసిన అవసరమాత్రం కనిపించదు. ఒకక్షణంకితం ఒక కప్ప నీటిలోదూకింది అనంత కాలంలో తిరిగి యిది సంభవించదు,” అంది.

అమిత నవ్వి, “దానికి దీనికి పూర్తిగా భేదంవుంది! ఈ సాయంసమయంలో కప్ప నీటిలో దూకడం అసంగతం, అపశృతి. కాని నువ్వు నేనూ చంద్రుడు గంగానదీప్రవాహం, ఆకాశంలో చుక్కలు, బిఘోవెన్ రచించిన వెన్నెల గేయంలాగా సంపూర్ణ ఏకతానీక సృష్టి. విశ్వకర్మ కర్మా గారంలో ఒక ఉన్నత దేవతా స్వర్ణకారుడు వజ్రాలు, పచ్చలు, నీలాలు తాపిన నిర్మల బంగారపుటుంగరం తయారు చేసి, వెనువెంటనే దానిని సముద్రంలో పడవేసినట్టుంటుంది. యిక ఆ వుంగరం యెవరికీ దొరకదు,” అన్నాడు.

“బాగానేవుందిగాని, అమిత! యెందుకొచ్చినగొడవ! విశ్వకర్మ ఆ వుంగరం ఖరీదు యిచ్చుకోవలసిందని నీకు బిల్లు పంపడమే.”

“కాని లిలీ! లక్షలకొలదీ యుగాల అనంతరం యే అంగారక గ్రహంలోనో బంగారు అడవుల నీడలో ఓ పెద్ద సరోవరం తీరాన మనం తిరిగికలుసుకుంటామనుకో! శాకుంతల నాటకంలోని జాలరి చేపనుకోసి నేటి అద్భుత సువర్ణక్షణాన్ని మనకుపంపేస్తాడనుకో! మనం ఒకరినొకరి గుర్తుపడతామనుకో! అప్పుడేం జరుగుతుంది?”

“అప్పుడా?” అంటూ ప్రారంభించింది లిలీ చేతిలో విసన కర్రతో అమితను తేలికగా తట్టుతూ, “అప్పుడు మైమరపువల్ల ఆ సువర్ణక్షణం తిరిగి సముద్రగర్భంలో లీనమయిపోయి మరి కనిపించదు వున్నట్లే స్వర్ణకారుడు తయారుచేసిన అటువంటి క్షణాలనేకం నువ్వు కోల్పోయావు వాటిలెక్కే నీకు తెలియదు. అన్నీ మరిచేపోయావు.”

ఇలా చెపుతూ లిలీ త్వరితంగా లేచి తన స్నేహితురాం ద్రను కలుసుకున్నది. అమిత జీవితంలోని అనేక ఘటనలలో ఇదొక మచ్చుతునక.

“నువ్వు వివాహం ఎందుకు చేసుకోవు అమ్మా!” అని అతని సోదరీమణులు సినీ లినీ ప్రశ్నించారు.

“వివాహ వ్యవహారంలో ప్రధానం ఆడపిల్ల, ఆ తరవాతనే మొగపిల్లవాడు,” అని జవాబిచ్చాడు అమిత.

“ఆశ్చర్యంగా వుంది! ఆడపిల్లలకు కరువు వచ్చినట్టు మాట్లాడుతున్నావ్!” అంది సినీ

“పూర్వకాలంలో ఆడపిల్ల జాతకం సలక్షణంగావుంటే వివాహం చేసుకునేవారు. యిక నా విషయంలోనో పిల్ల సలక్షణంగా వుండాలి. అద్వితీయంగా వుండాలి. యీ భూమి

మీద అటువంటిది వుండటానికి వీలులేనిదయినంత అక్షణంగా వుండాలి”

“కాని ఆ పిల్ల నీ యింట అడుగిడగానే నీకే ప్రాధాన్యం వస్తుంది. ఆమె రెండోది. నీ ద్వారానే అంటే నీ భార్య గానే పేరుపొందుతుంది,” అంది సిసీ వాదన వదలకుండా.

“నా భావనా ప్రపంచంలో నేను వృధాగా ప్రేమించే యువతికి గృహం లేదు. గుమ్మందాటి లోనికిరాదు. ఆకాశంలోని తోకచుక్కలాగా నా హృదయంలో తలుక్కుమంటుంది. భౌతిక గృహంలో అడుగుపెట్టకముందే గాలిలో కనిపించకుండా పోతుంది,” అన్నాడు అమిత.

“అంటే ఆ అమ్మాయి నీ చెల్లెళ్ళలాగా యే మాత్రం వుండదన్నమాట!” అంది సిసీ ముఖం చిట్లించుకుంటూ.

“అంటే కుటుంబానికి అదనంగా మాత్రం వచ్చి చేరడం కాదన్నమాట!” అన్నాడు అమిత.

“సరేగాని సిసీ,” అంటూ అడ్డువచ్చింది లిసీ.

“అమిత కాస్త తల ఆడిస్తే చాలు వచ్చి పడడానికి విమీబోసు సిద్ధంగా వుంది, నీకు తెలియదా? అమిత ఆమెను యెందుకు పెళ్ళిచేసుకోకూడదా? ఆమెకి సంస్కృతిలేదనా! వృక్షశాస్త్రంలో యం. ఎ. పరీక్షలో ప్రథమురాలుగా వచ్చిందిగదా! విద్య సంస్కృతికాదా?”

“విద్య చెకుముకిరాయి. సంస్కృతి నిప్పు రవ్వ. చెకుముకిరాయి బరువుంది. యిక్క సంస్కృతి ప్రకాశిస్తుంది.”

ఈ మాటలకు లిసీ మండిపడి, “బలే! వినండి! వినండి. యాయనగారికి విమీబోసు తగిందికాదట! నిజానికి ఆమెకి

యాయనగారు తగిన వాడేనా అని సందేహం. పిచ్చెత్తి వివాహం చేసుకుంటానని వెంటబడినా కన్నెత్తయినా ఈయన గార్ని చూడవద్దని విమీని హెచ్చరిస్తాను,” అంది.

“నాకు పిచ్చెత్తితేతప్ప విమీబోసును వివాహమాడా అని కాంక్షిస్తానా? నిజంగా పిచ్చెత్తితే కుదర్చడానికి మందులు వాడండిగాని పెళ్ళిమాత్రం చేయకండి,” అని అవహేళనగా మాట్లాడాడు అమిత.

అమిత వివాహమాడతాడనే ఆశను అతని బంధు మిత్రులు వదులుకున్నారు అసంభవ స్వప్నాలను కనే అలవాటు, అసుబద్ధ ప్రలాపాలతో జనాన్ని అదర గొట్టడం వివాహ బాధ్యతను తప్పించుకునే లక్షణాలని వారికి విశ్వాసం కుదిరింది. వివాహ బాధ్యతలను వహించే శక్తి అమితకులేదని వారి భావన అతని మనసు కొరివిదయ్యం లాంటిది. బహిరంగ ప్రదేశంలో అది ముచులును ప్రలోభపరిచి దారితప్పిస్తుంది. కాని పట్టుకుని ఇంటిలో పెట్టుకుందామంటే చేతికి చిక్కను.

ఈరోజులలో అమితహడావిడిగా ఎక్కడికిపడితే అక్కడికిపరుగెత్తుతూ కాలంగలదుపుతున్నాడు. రకరకాల పరిచయ స్తులతో ఫిరోఫ్ హోటలులో తేనీరు సేవిస్తున్నాడు. వేళాచాళా లేకుండా అనవసరంగా స్నేహితులతో షికారుకు వెళుతున్నాడు. ఏ దుకాణంలో పడితే ఆ దుకాణంలో రకరకాల వస్తువులు కొని విచక్షణ లేకుండా వారికీ వీరికీ ఇచ్చివేస్తున్నాడు. ఇంగ్లీషు పుస్తకాలుకొని బంధుమిత్రుల ఇళ్ళల్లో వదిలి వేస్తున్నాడు.

అతని సోదరీమణులకు ఆగ్రహం కలిగించే విషయం అసహ్యంగా మాట్లాడే ఆలవాటు. పదిమంది పెద్దమనుషుల ముందు అక్కడి వారందరినీ అప్రతిష్టపాల్పేసే దేదో మాట్లాడు తూంటాడు.

ఒకరోజున ఒక రాజకీయతత్వవేత్త ప్రజాస్వామ్య మును శ్లాఘిస్తుండగా అమిత అడ్డువచ్చి, “ప్రాణంలేని సతీ దేవి భౌతిక కాయాన్ని విష్ణువు ముక్కలు ముక్కలుగా నర కగా ఆ ముక్కలుపడ్డ ప్రదేశాలలో నంద పవిత్రక్షేత్రాలు వెలిశాయి. నేటి మన ప్రజాస్వామ్యం అక్కడక్కడా పడి వున్న జీవరహిత రాజరికాన్ని పూజిస్తోంది. ఈ భూమిమీద చిన్నచిన్న సమ్రాట్లు రాజకీయ సమ్రాట్లు, సాహిత్య సమ్రాట్లు, సాంఘిక సమ్రాట్లు బతులు దేరుతున్నారు వారంతా తీవ్రులు. ఒక్కరికీ ఆత్మవిశ్వాసం లేదు,” అన్నాడు.

ఇంకోరోజున స్త్రీ స్వాతంత్ర్యం, సాంఘిక సంస్కరణలను గురించి పట్టుదలగా పోరాడే ఒకరు పురుషుడు స్త్రీ మీద అధికారం చెలాయించడాన్ని ఖండిస్తూ మాట్లాడు తూంటే అమిత నోటిలోనుంచి సిగరెట్టు తీసివేసుకుని, “పురుషుడు స్త్రీ మీద అధికారం చెలాయించడం మానిన మరుక్షణంలో స్త్రీ పురుషునిమీద అధికారం చెలాయించడం ప్రారంభిస్తుంది దుర్బలుల అధికారం ఘోరంగా తయారవు తుంది,” అన్నాడు.

అక్కడవున్న స్త్రీలు, స్త్రీ స్వాతంత్ర్య అనుకూల వాదులు తాము అప్రతిష్టపాలయినట్లు భావించి, “యెలారూజువు చేయగలవు?” అని ప్రశ్నించారు.

“దగ్గర గొలుసులు వున్నవారు వాటితో పక్షులను బంధిస్తారు అంటే లోబరుచుకుంటారు. దగ్గర గొలుసులులేని వారు పక్షులకు నల్లమందు అలవాటు చేస్తారు అంటే మత్తుగొలుపుతారు. మొదటివారు బంధిస్తారేగాని మత్తు గొలపరు. ఇక రెండవవారో బంధిస్తారు, మత్తుగొలుపుతారు. స్త్రీలు యీ మత్తుమందును చేతిసంచులలో తీసుకు వెళు తుంటారు. ప్రకృతి ఈ మత్తుమందును వారికి కావలసినంత సరఫరా చేస్తుంటుంది.”

మరోరోజున బాలీగంజ్ సాహిత్య సమావేశంలో రవీంద్రనాథటాగోరు పద్యకవిత్వం మీద చర్చ జరిగింది. అమిత అతని జీవితంలో మొదటిసారిగా అధ్యక్షత వహించ డానికి అంగీకరించాడు. పోరాటానికి పూర్తిగా సంసిద్ధమయే అక్కడకు వెళ్ళాడు పూర్వకాలపు సిద్ధాంతాలకు ప్రాతినిధ్యం వహించే ఒక వక్త రవీంద్రుని కవిత, కవిత అని నిరూపించ డానికి యత్నిస్తు ప్రసంగించాడు. ఒకరిద్దరు కళాశాల అధ్యా పకులు మినహా తక్కిన వారంతా ఆ వ్యక్త చూపించిన ప్రమాణాలు విశ్వసనీయమనే భావించారు ఆ తరవాత అధ్యక్షుడు లేచి ఇలా ప్రసంగించాడు.

“కవి తన యిరవయిఅయిదోయేటనుంచి ముప్పయ్యో యేడు వరకు అంటే అయిదు సంవత్సరాలుమాత్రమే కవిత్వం చెప్పాలి. అతని తరవాతవచ్చే కవి నుంచి మనం అంతకంటే మంచి కవిత ఆశించం. విభిన్నమయిన కవితను ఆశిస్తాం. మామిడిపళ్ళ కాలం ముగిసిన తరవాత యింకా మంచి మామిడిపళ్ళ కావాలని కోరుకోం. తాజా సీతాఫలాలు

రావాలని కోరుకుంటాం. కొబ్బరిబొండాం కొద్దికాలమే వుంటుంది మకరందం కూడా త్వణికమే కాని ఎండు కొబ్బరి కాయ చాలా కాలం వుంటుంది. ఎండుకొబ్బరి యింకా యెక్కువకాలం వుంటుంది. అలాగే కవులు నీటిబుడగలవంటి వారు. తత్త్వవేత్తలు శాశ్వతులు. రవీంద్రనాథటాగోరు పాత బడిన వద్ద్యవర్తను అనుకరిస్తూ యింకా కవిత్వం చెప్పాలనే మొండికట్టుదలతో వున్నాడు. ఇదే అతనిమీద మాకుగలగట్టి అభ్యంతరం అనేకసారులు యమధర్మరాజు దీపం ఆర్పే యవలసిందని పిలుపు యిచ్చాడు. కాని యీ ముదుసలి తన సింహాసనంమీదనుంచి లేచినా దాని చేతులను కట్టుకునివేలా డుతున్నాడు తనంతటతానే సింహాసనం వదలిపెట్టకపోతే మనమంతా ఒక్కమ్మడిగా అతని దర్బారును వదలివేయడం మన కర్తవ్యం అతని తరవాత సింహాసనం ఎక్కేవ్యక్తి విజయగర్వంతో తన పాలనకు అంతంలేదంటూ గర్జిస్తాడు. తన నివాస ద్వారానికి ఆకాశాన్ని కట్టివేస్తానని ప్రగల్భాలు పలుకుతాడు. అతని భక్తులు కొంతకాలం అతనిని పోషిస్తారు. గౌరవిస్తారు. పూజిస్తారు. కాని పరిత్యాగ శుభముహూర్తం వస్తుంది. అప్పుడు ఆ భక్తులే భక్తి బంధనాలనుంచి విముక్తి కోసం ఆందోళన చేస్తారు. ఈ విధంగానే అఫ్రికాలో చతుష్పాద దేవతను ఆరాధిస్తున్నారు. ఈవిధంగాకూడా ద్విపాద, త్రిపాద, చతుష్పాద, చతుర్దశపాద ఛందస్సును ఆరాధించ వచ్చు. రసహీనమయే వరకు భక్తిని కొనసాగించే అపచారంతో అపవిత్రతను పోల్చనయినా లేము... .. మెప్పుకు కూడా పరిణామం వుంది. అయిదు సంవత్సరాలకితం మనం

మెచ్చుకున్నది యింకాఅలాగే అంటిపెట్టుకునివుంటే దానిలో జీవం నశించిందని పాపం! దానికి తెలిసి వుండదు. నిజమైన వారసులకు న్యాయంగా వారసత్వం దక్కకుండా మోసగించడానికి ఖనన కాండను దాని నభిమానించేవారు ఆలస్యం చేస్తున్నారు. దీనిని రుజువు చేయడానికి ఆ మృత కవితను అటూ యిటూ కదలించాలని వుంటుంది. టాగోరు అభిమానుల ఈ అక్రమ కుట్రను బట్టబయలు చేయడానికి నేను ప్రమాణం ప్రికరించాను,” అన్నాడు.

దానికి మనోభూషన్ కళ్ళజోడును తెళుక్కుమనిపిస్తూ “అలా అయితే సాహిత్యం నుంచి భక్తివిశ్వాసాలను తరిమి వేస్తావా?” అని ప్రశ్నించాడు.

“ఆ-పూర్తిగా. సాహిత్య నిరంకుశ విధానం త్వరితగతిని కాలగర్భంలో లీనమయిపోతోంది. రవీంద్రనాథ టాగోరు రచనా లేఖ అతని దస్తూరిలాగానే గుండ్రంగానో, తరంగంలాగానోవుంటుంది. గులాబీపూలనో, చందమామనో, స్త్రీ ముఖాలనో జ్ఞాపకం చేస్తూంటుంది. ప్రకృతిని అనుకరించడం అతి ప్రాచీన విధానం మాతన సాహిత్య నిరంకుశుని నుంచి ముళ్ళలాగా బాణాలలాగా బల్లాలలాగా సరళంగా వాడిగావుండే సాహిత్య సృష్టిని ఆశిస్తాం. పుష్పాలలాగాగాక మెరుపుతీగలాగా, నాడీ వ్యాధి బాధలాగా, దేవాలయ మంటపంలాగా వర్తులంలాగా కోణాకార బల్లీలాగా గుచ్చుకునేటట్టుండాలి. నారమిల్లులాగా ప్రభుత్వ కార్యాలయంలాగా కనిపించినా పరవాలేదు... ఛందో సంకెళ్ళ వ్యామోహం నశించగానే సీతను రావణుడు మెకలించుటకు వెళ్ళినట్టు మీ

మనసుల ఛందోలోనుంచి ఛందో వ్యామోహమును పెకలించి వేయండి. మనసుగనక అభ్యంతరపెట్టి ఏడ్చిమొత్తుకున్న దానిని లాగివేయవలసిందే. వృద్ధ జటాయువు అడ్డువచ్చు మృత్యువాతపడితే పడనీ. తొందరలోనే కిష్కంధలోని మర్కటలోకం చెలరేగుతుంది. అనుమానంలేదు. ఏ హను మంతుడో లంకా పట్టణంమీద వురికి దగ్ధంచేసి మనసును తరిగి దాని నివాసస్థానానికి తీసుకువస్తాడు. అప్పుడు మనం తెని సన్ కివి పునర్జన్మశోత్సవం జరుపుకుంటాం. బైరన్ కవిమెడ మీద వాలి కన్నీరు మున్నీరుగా ప్రవహింపజేస్తాయి. స్వీయ వ్యామోహంనుంచి కోలుకొనడానికే నిన్ను విడనాడమని చెప్పి డికెన్సును ఊమాఫణ కోరతాం... మొగల్ చక్రవర్తుల కాలంనుంచి పిచ్చిగా స్వప్నాలుగనే శిల్పి యీ ప్రాచీన భూఖండమంతటా నీటిబుడగలలా చలువరాతి గుమ్మటాలను నిర్మించివుంటే యిరవయ్యేళ్ళు వయసు వచ్చిన ప్రతి పెద్ద మనిషి వానప్రస్థాశ్రమం పుచ్చుకునేవాడు తాజమహల్ ను మెచ్చుకోవాలంటే దానిమీది వ్యామోహంనుంచి తప్పించు కోవాలి. (అమితవాదనలు అర్ధంకాక మా విలేఖరి తల తిరిగి పోయిందని యిక్కడ మనవి చేసుకోవలసి ఉంది. అమిత ప్రసంగంకంటే అతని కథనం మరి దుర్గాహ్యంగా ఉంది. వాటిలోనుంచి కొన్నిటిని పరిక్రమబద్ధంచేసి యిక్కడ పొందు పరచడ మయింది.)”

తాజమహల్ ప్రసక్తి తెచ్చేసరికి టాగోరు అభిమానులలో ఒకరు మండిపడ్డాడు. మొహం కందగడ్డ అయింది.

“మంచివస్తువులు యెన్నివుంటే అంతమంచిదికాదా?”

అన్నాడు

“కాదు. కొరత శ్రేష్టతను సృష్టించడం, అతిసామాన్యతకు దారితీయడం ప్రకృతి ధర్మం... అరవయి డబ్బయివళ్ళ వయసు వచ్చేవరకు జీవితానికి అంటిపెట్టుకుని వుండడానికి సిగ్గుపడని కవులు తమకుతామే చవున్ పరచుకుంటారు. వారు దాని ఫలితాలను అనుభవించ వలసిందే. చివరకు వారిని అనుకరించేవారే వారిని చుట్టుముట్టి వేళాకోళం చేస్తారు. వారి రచనలు యోగ్యతను కోల్పోతాయి. వారి గత రచనలలోనుంచి వారే దొంగిలించి దొంగవస్తువుల వ్యాపారులకింద తయారవుతారు. అటువంటపుడు పాఠకలోకం మానవక్షేమందృష్ట్యా యీ వృద్ధ వ్యర్థ జీవులను మననీయరాదు అంటే కవిగా మననీయరాదు. భౌతికంగా కాదు. వారి వృద్ధ ఆచార్యులు. వృద్ధ రాజకీయవేత్తలుగా, వృద్ధవిమర్శకులుగా మననీయవచ్చు.”

అంతకుముందు మాట్లాడిన వక్త, “అయితే మీ నిరంకుశ సాహితీవేత్త పేరు చెబుతారా?” అని అడిగాడు.

“నివారణ చక్రవర్తి,” అని అమిత వెనువెంటనే జవాబిచ్చాడు

“నివారణ చక్రవర్తి? యెవరాయన?” అని ఆశ్చర్యంతో ముక్తకంఠంతో ప్రశ్న వెలువడింది.

“నేడు యీ ప్రశ్న విత్తనంలాంటిది. రేపుదీని జవాబు మహావృక్షంగా రూపొందుతుంది,” అన్నాడు అమిత.

“సరే. యీ లోగా అతని రచనలలో నుంచి మచ్చు తునక విసదలచాం.”

“అయితే వినండి,” అంటూ అమిత జేబులోనుంచి పొడుగాటి కాన్వాసు బైండు నోటుపుస్తకం తీసి తెరిచి చదవ సాగాడు.

నేను బంటరిని
బాటసారుల గుంపుమధ్య,
వికృత జనగణదేవతా
వికాటహాస జనిత
నూతన భావ ప్రకాశమును నేను
మీ ద్వారాలు తెరువుడి
కాలదేవత పంపిన
అజ్ఞాత అక్షరాల
సవాలు అందుకునే
వ్యక్తికై గాలించుచుంటి.
ఆ సవాలును పెట్టరు చెవిని
మేధా దర్శితులు
అటకాయించురుతోవ
వారి వ్యర్థకోపం
విరుచుకుపడు నాపై
చలించని బండరాతిని
క్షీణితే తరంగాల వోలె
పూలకిరీటం లేదునాకు
లేడు కవచం వక్షస్థలి

నా దుస్తులు చినిగినా
 కిరీటం లేని నా నుదుట
 దాగియున్నది శుభ విజయచిహ్నం,
 నీ వస్తుసముదాయంబును
 విరజిమ్ము చివరవరకు
 తెరువుము నీ ద్వారమ్ము
 ఆలసించక లొంగిపోమ్ము
 నా బలవంతపు కోరికలకు.
 నా హృదయం కొట్టుకొనును
 గడియలు వణికిపోవును
 కిందభూమి నిట్టూర్చును,
 భయపడిన జీవాత్మ
 “పోమ్ము పో పోమ్ము
 నిర్దయుడా! కలహప్రియుడా!
 పీడకుడా! పో పోమ్ము!
 నా వ్యర్థ ప్రలాపం
 వాడిగల కత్తిలాగా
 మా అర్థరాత్రి నిద్రాహృదిని
 గుచ్చుకొనెను.”
 తెమ్ము నీ కత్తిని
 నా పార్శ్వస్థికపై
 నోయించుము!
 మృత్యువును మృత్యువు
 హతమార్చగనిమ్ము.

నీకు శాశ్వత కానుకగా
 చేతును ప్రాణదానంబు
 సంకెళ్ళతో బంధింపుము నన్ను
 ముక్కముక్కలుగా తెంచివేయ
 స్వాతంత్ర్యం సంపాదించి
 ప్రసాదించు నీకు స్వాతంత్ర్యం
 శ్రుతి స్మృతులతో
 ముట్టడింతువా నన్ను!
 వాటిలోని యుక్తుల
 ఖండింతు ముక్కలుగా
 నీ కనుల కప్పిన శుష్క పదబంధాల
 తొలగించి వెలుగు ప్రసాదించు
 రగుల్చుము అగ్నిజ్వాలలు!
 నేటి కాంతి మాసినదని వగవకు
 రేపు భూమిని నింపు బూడిదతో
 పాలద్రోలుము దుఃఖమును
 అద్వితీయ ఔషదేశిక
 అగ్నికీలలో ప్రకాశించు
 విశ్వమ్మనకు స్వాగతంబిమ్ము
 నా పిలుపు, బలీయ ముష్టివోలే
 శత్రుహృదయాల కిదలించివైచు
 పోరాట విరమణ కాంక్షించి
 సులభ ముక్తికై అన్వేషించు వారిని
 దారిద్ర్యంతో పాలిపోయి

ప స్తులు చేసేవారిని
 కలవర పెట్టును నా ఉన్మత్త కవిత
 నుదురు కొట్టుకొనుచు
 భయంతో కోపంతో కన్నీటితో
 ఒకరొకరు అపరిచితుని
 విజయం అంగీకరింతురు
 భయంకర తుఫాను
 ఊపివేయును విశ్వమ్మనంత
 ఉరుములతో బెదిరించును.
 స్వాతంత్ర్యోన్మాదంలో
 గర్భమ్మున వర్షము దాచికొన్న
 మేఘమ్ముల చిందరవందరపరచి
 నశింపజేయు సుమ్ము

టాగోరు అభిమానులు ఆనాటికేమీ మాట్లాడకుండా
 అక్షరముఖంగా వాదన కొనసాగిస్తామని బెదిరించి వెళ్ళి
 పోయారు.

శ్రోతలను విజయవంతంగా పరాజితులనుజేసి అమిత
 కారులో ఇంటికి వెళుతూండగా సినీ, “యీ పెద్దలను కలవర
 పెట్టడానికి నివారణ చక్రవర్తిని సృష్టించి జేబులో నుంచి
 తీశావుగదా!” అంది.

దానిమీద అమిత, “అనాగతుల రాకను త్వరితం
 చేయడం విధివిలాసం. నేనా విధిపాత్రను నిర్వహిస్తున్నాను.
 యీ రోజున నివారణ చక్రవర్తి యీ భూమిమీద ఆవత

రించాడు. యిక అతని పురోగమనానికి అడ్డంకిలేదు," అని ప్రత్యుత్తరమిచ్చాడు.

సిసీ లోలోపల సోదరుని చూసుకుని గర్వపడసాగింది. "అమిత! ప్రతిరోజు వుదయం కూర్చుని ఆ రోజు వుపయోగించే సూక్తులను తీర్చిదిద్దుతూంటావా?" అని అడిగింది.

"యేవేళ యేమి సంభవిస్తుందో అన్నిటికీ తయారయి వుండడంనాగరికతాలక్షణం అనాగరికత తెలియకుండానే పట్టుపడిపోతుంది. యీ విషయంకూడా నానోటు పుస్తకంలో వ్రాసివుంచాను."

"నీకు నీ స్వంత అభిప్రాయాలంటూ లేనట్టున్నాయే. ఆ సమయానికి యేది శ్రేష్ఠంగాతోస్తే అది చెప్పేస్తూంటావు!"

"నా స్వంత అభిప్రాయాలను నా హృదయ దర్పణానికి పులిమితే సంచలించే ఓణికాలను ప్రతిబింబింపజేయదు."

"అమితా! నీ జీవితం ప్రతిబింబాలమధ్య గడుస్తుంది," అంది సిసీ.

సంఘాతం

ఎట్టకేలకు పిల్లాంగ్ వెళ్ళడానికి అమిత నిశ్చయించుకున్నాడు. రెండు కారణాల ప్రభావంవల్ల ఈ నిర్ణయం జరిగింది. అతని వర్గీయులెవరూ ఎప్పుడు అక్కడికి వెళ్ళకపోవడం ఒక కారణం. అక్కడ పెళ్ళికొడుకులకోసం వేటతీవ్రంగాలేదు. అమిత హృదయాన్ని తన బాణానికి లక్ష్యంగా చేసుకున్న

దేవత తన గురి దూరమును నవనాగరీక ప్రదేశానికి పరిమితం చేసుకున్నాడు. కొండలమీదివిలాసప్రదేశాలలో పిల్లాంగ్ లో అతని బాణ సంధాన అభ్యాసానికి అవకాశం తక్కువ. అమిత సోదరీమణులు శిరఃకింపనంతో తమ మనసులోని భావాలను “వెళ్ళితీరాలంటే నువ్వు వెళ్ళు. మేమురాము,” అంటూ తెలియజేశారు.

అనుకరణ పారసీక శాలువా దుస్తులను ధరించి, ఎడమ చేత సుకుమారమయిన నవనాగరీక గొడుగుపట్టుకుని, కుడిచేత టెన్నీసు రాకెట్టు పట్టుకుని ఆ బాలికలు డార్జిలింగ్ కు బయలు దేరారు. వారికిముందే విమ్మిబోసు అక్కడికి వెళ్ళిఉంది. అమితను వెంటబెట్టుకురాకుండా సిసీ లిసీలు మాత్రమే రావడం చూసి ఆమె నలువేపులా పరికించి డార్జిలింగ్ లో జనసందోహమేగాని సహచరులులేరని గ్రహించింది.

ఏకాంతం అనుభవించడానికి పిల్లాంగ్ వెళుతున్నానని కనిపించినవారందరితో అమిత చెప్పాడు. కాని త్వరలోనే జన సందోహం లేకపోవడంవల్ల ఏకాంతంలోని ఆనందం లోపించిందని గ్రహించాడు కెమేరా పట్టుకుని ఆరుబయట దృశ్యాలను చూస్తూ తిరగాలనే కాంక్ష అమితకు లేదు. తాను విలాస యాత్రీకుడను కానని చెప్పుకున్నాడు. అచ్చటి దృశ్యాలలోని సౌందర్యాన్ని మనసుతో ఆస్వాదించడమేగాని కంటితో ఆస్వాదించడం అతని విధానం కాదు.

కొండవాలుమీద దేవదారు వృక్షాల నీడను పుస్తకాలు చదువుతూ కొన్నిరోజులు కాలక్షేపం చేశాడు. నవలలు ముట్టుకోలేదు. శైలప్రదోజులలో నవలలు చదవడం అనా

గరిక లక్షణమని అతని అభిప్రాయం. నవలలు బడులు సునీతి చట్టరీ రచించిన, “జెంగాలీ సాహిత్యం ఘట్టుపూర్వోత్తరాలు,” అనే గ్రంథం చదవడం ప్రారంభించాడు. ఆ రచన లోని లోపాలను పట్టుకుని ఆ రచయితతో తర్కించే అవకాశంకోసమే ప్రధానంగా ఆ గ్రంథం చదవడం మొదలు పెట్టాడు. భాషా తత్వశాస్త్రపరిశోధకం, అలసటల మధ్య అడవులు, కొండలు, పర్వతాలు అతనికి తరుచు రమణీయంగా కనిపించసాగాయి కాని రాగం ఎత్తుకొని పూర్తిచేయని విధంగా, అతనిమనసులో రమణీయతాభావంలోతుగానిండుగా పాడుకునిపోలేదు. చెల్లాచెదురుగా పడిఉన్న భావ సముదాయాన్ని కలిపే ఐక్యతా భావం లోపించింది. అతని స్వీయ నిశ్చయంలో లోపించిన ఐక్యతాభావం అతనిలో ఎడతెగని కలతకు నిస్పృహభావానికి కారణం. పట్నంలోకంటే ఇది అక్కడ తక్కువ గాఢాకరమేమీకాదు. పట్నంలో ఉంటే ఎన్నో విధాల దీనిని తప్పించుకుని కాలక్షేపం చేసేవాడు. కాని ఇక్కడ ఆ కలతయే సరోవరంలో బంధించిన జలపాతంలాగా, అతనిలో పాడుకునిపోయి భారంగా తయారయినట్టుంది. ఈ పర్వతాలకు పెడముఖంపెట్టి సిల్వె ట్, సిల్వార్ మైదానాలలో చిత్తంవచ్చినట్లు దిమ్మరాలని నిశ్చయించుకునేసరికి వానా కాలం వచ్చేసింది. ప్రతికొండను, ప్రతి అడవిని వానజల్లు చుట్టు ముట్టింది. చెరావుంజివద్ద పర్వతశ్రేణులు నవవర్ష మేఘ సముదాయాన్ని అడ్డగించాయనీ, భారీవర్షాలవల్ల విజృంభించిన జలపాతాలు పర్వతాలమీదకు వచ్చిపడతాయనీ వార్తలు వ్యాపించాయి. దానిమీద అమిత కొన్ని రోజులు చెరా

పుంజిలోని డాన్ బంగళాలో మకాంపెట్టి అదృశ్య అలకాపురీ నాయక అశరీర విద్యుల్లతలాగా ఊరూ పేరు చెప్పకుండా హృదయాకాశంలో నిరంతరం మెరిసేటట్లు చేసే మేఘదూతను సృజించుకోవాలని నిశ్చయించుకున్నాడు.

ఆ ప్రకారం పర్వతీయులుధరించే ముతక ఉన్ని మేజోళ్ళు లావుపాటి గట్టిమడమల బూట్లు కాళ్ళకు వేసుకున్నాడు. కురచ చొక్కామీద అంగరఖా ధరించాడు. తలమీద సోలాహాటు పెట్టుకున్నాడు. అవసీంద్రనాథ టాగోరు చిత్రించిన యక్షుని లాగా లేడుగాని రోడ్డు మరమ్మతులకు బయలుదేరిన జిల్లా ఇంజనీరులాగా ఉన్నాడు. అయినా వివిధ భాషలలోని పద్య జేబు సంఘటాలు కొన్ని కూడా తీసుకుని బయలుదేరాడు.

అమిత ఇంటికి వెళ్ళేదారి ఇరుకు, వంకర టింకర. దాని కుడివేపున అడవితో నిండిన ఏటవాలు కొండగట్టు. ప్రయాణపు రద్దీ ఉండదనే ఉద్దేశంతో అమిత హారన్ మోగించ కుండా నిర్లక్ష్యంగా మోటారుకారు నడుపుతున్నాడు. ఒక సంస్కృత కవి చెప్పినట్లు ధూమం, నీరు, గాలి, అగ్నికణాల సంయోగంవల్ల మేఘదూత రూపొందుతోంది. స్వయం చోదక వాహనంలో కూడా ఆ పదార్థాలు తగుపాళ్ళలో వున్నాయి. అందుచేత ఆధునిక కాలంలో దూరప్రదేశమందు వున్న ప్రియురాలి వద్దకు మోటారుదూతను పంపడంమంచిది, ప్రశస్తమయినది. మోటారు ద్రయివరుకు ఉత్తరం ఇచ్చి పంపితే అందుతుందో అందదో అనే అనుమానానికి తావు వుండదు. అమిత ఇలా యోచించి వచ్చేవర్షాకాలం ప్రవేశించిన రోజున మేఘదూత. ప్రయాణం చేసిన మార్గాన్నే

మోటారు దూత ప్రయాణ ప్రారంభోత్సవం జరపడానికి సిశ్చయించుకున్నాడు. ఎవరికి తెలుసు? ప్రియుని అడుగుల చప్పుడు కోసం గేటుపక్కన నిరీక్షించే కాళిదాసు నాయికలు అవంతిక, మాళవిక, అప్పరాంగనలలాగా విధివిలాసం వల్ల అతనికోసం నిరీక్షిస్తున్న యువతి మార్గంలో తారసిల్లుతుందేమో! ఇలా ఆలోచిస్తు దోవలో మలుపును సమీపించే సరికి ఎదురుగా కారు వస్తూండడం హఠాత్తుగా చూశాడు. ఇరుకుదారి. రెండు కార్లు ఒకదాని సరసన ఒకటి వెళ్ళడానికి వీలులేదు. అమిత బ్రేకు వేశాడుగాని కారు ఆగేలోగా అవతలి కారు వచ్చి గుడ్డుకుంది. కాని ప్రమాదమేమీ జరగలేదు. అవతలి కారు వెనుకకు వెళ్ళి పర్వత పార్శ్వతలానికి తగిలి ఆగిపోయింది.

ఆ కారులో నుంచి ఒక కన్య బయటకు వచ్చి ఆగింది. మృత్యువాతనుంచి తప్పించుకుని బయటపడ్డ పూర్వభూమిక దృప్త్యా ఆమె విద్యుల్లత చెక్కిన స్త్రీ మూర్తిలాగా తళుకు తళుకు మంటోంది. చుట్టుముట్టిన విషాద వాతావరణంలో నుంచి వేరుపడ్డ తేజోరేఖలా తోచింది. అమిత కళ్ళ ముందు ఒక ఆపూర్వ దృశ్యంగోచరించింది. అల్లకల్లోలమును నిట్టూరుస్తున్న పాల సముద్రమును మందర పర్వతం చిలుకుతూంటే పొందిన సురుగుమీదనుంచి అప్పుడే ఉద్భవించిన లక్ష్మీలా ఆమె గోచరించింది. జనంతో నిండిన కచేరీ గదిలో అయితే ఆమె పరిపూర్ణ రూపం ఇంతగా ద్యోతకమయ్యేది కాదు. ఈ ప్రపంచంలో చూడదగిన వ్యక్తులు తటస్థ పడుతూనేఉంటారు

కాని వారిని సరయిన సమయంలో, సరయిన ప్రదేశంలో తటస్థపడటం అరుదు.

ఆమె సన్నని తెల్లని, సన్నఅంచు చీర, ఆ చీరకు అనుగుణమయిన జాకెట్టుధరించింది. పాదములకు తెల్లని దేశీ తోలు పాదరక్షలు తొడిగింది. ఆమె పొడుగరి. బక్కపలుచన. ఆమె శరీరం మెరిసే గోధుమరంగు. చారడేసికళ్ళు బొద్దుకను జొమలు. ప్రశాంతలలాటం. వెనకకులాగిముడివేసినజట్టు. పండ బారిన ఫలంలాగా మనోహరమయిన ముఖబింబం. జాకెట్టు చేతులు మణికట్టు వరకు ఉన్నాయి. మణికట్టుకు రెండే రెండు సన్నని గాజులు. చీర చెరగును భుజాలమీద బ్రూచీతో బంధించకుండా తలమీద మేలిముసుగుగా వేసుకుని కట కంలో తయారయిన వెండిపిన్నీసుతో జట్టుకు గుచ్చింది.

అమిత హాటును కారులో వదిలి దిగివచ్చి మాట్లాడ కుండా చివాట్లు తినడానికి సిద్ధమయినవాడిలా ఆమెకు ఎదు రుగా మాట్లాడకుండా నిలబడ్డాడు. ఈ నిస్సహాయతా భంగి మకు ఆమె మనసు కరిగింది. కుతూహలం హెచ్చింది. ఎట్ట కేలకు అమిత, “తప్పచేశాను, ఊమించు,” అని ఎలాగో మెల్లగా గొణగ గలిగాడు.

దానిమీద ఆ కన్య నవ్వి, “తప్పకాదు. పొరపాటు. ఆ పొరపాటు కూడా నాదే,” అంది.

ఆ కన్య కంఠస్వరం ఊటచెలము పొంగులోని పరి పూర్ణ మూర్ఛనలాగా, బాలుని కంఠస్వరంలాగా సున్ని తంగా ధారాళంగా ఉంది. అమిత ఇంటికి తిరిగి వెళ్ళిన తర వాత సాయంకాలం ఆమె కంఠస్వరంతో పోల్చదగిన ప్రతి

రూపంకోసం తెగ ఆలోచించాడు. ఆమె స్వరంలో ఒకానొక మాధుర్యం, ప్రత్యేక శోభ ఉన్నట్లు అతనికి తోచింది. ఇలా ఆలోచించి ఆలోచించి చివరకు నోటులుస్తకం తీసి ఇలా రాశాడు: “నీటిలో ప్రవహించడం ద్వారా సున్నితమయి పొగాకు వగరు రుచిని కోల్పోయి, స్నిగ్ధ గులాబీ సుగంధ స్పర్శతో హుక్కాలోనుంచి వెలువడే పొగాకు పొగలాగా ఆమె స్వరం తేలియాడుతోంది.”

క్షమాపణ కోరుతున్న దానిలా ఆ కన్య, “న్నేహితు రాలు ఒకామె వచ్చిందని తెలిసి కలుసుకోవడానికి బయలు దేరాను. కొద్ది దూరం వచ్చిన తరవాత చాఫరు తిప్పదోవ పట్టామని చెప్పాడు. కారు తిప్పడానికి సందులేకపోవడంవల్ల ముందుకు సాగిపోతున్నాం. యింతలో వైనుంచి మీ కారు వచ్చి గుడ్డుకుంది,” అని చెప్పింది.

“వైకారేకాదు, ఆ కారుకు వైన ఆకాశం వుంది. ఆ ఆకాశంలోని దుష్టనక్షత్రపు దుష్కృత్యమే యిదంతా.” అన్నాడు అమిత.

సరిగా ఈ సమయంలో చాఫరువచ్చి కారు ఎక్కువగా చెడిపోలేదుగాని బాగుపడి నడవడానికి కొంతసేపు పడుతుందని చెప్పాడు.

దానిమీద అమిత, “అపరాధం చేసిన నా కారును క్షమించండి. మీ రెక్కడికి వెళ్ళదలచితే అక్కడకు తీసుకు వెళతాన,” అన్నాడు.

“అబ్బే! మరేం అవసరం లేదు. థాంక్స్. యీ పర్వత మార్గాలలో నడవడం నాకు అలవాటే,” అంది ఆ కన్య.

“అవసరం నాది. క్షమించారనడానికి రుజువు,” అన్నాడు అమిత

ఆమె కొంచెం తటపటాయించింది. కాని ఏమీ జవాబు చెప్పలేదు అమిత అంతటితో ఊరుకోకుండా, “యింకో విషయం. కారునడపడం పెద్దవిశేషమేమీకాదు. వంశపరంపరాభివృద్ధిగా కారు నడపలేం. కాని దురదృష్టవశాత్తూ ప్రథమ పరిచయంలోనే నా మీద మీకు సదభిప్రాయం కలిగినట్టులేదు. యీ ప్రపంచంలో నా విలువ కనీసం మీ డ్రయివరుతో సమాన మయినదని రుజువుచేసే అవకాశ మివ్వవలసింది,” అన్నాడు

అపరిచయ స్థులతో తొలిసారి పరిచయంలో ప్రమాద భయంతో యువతులు సిగ్గుపడుతూగటారు. కారు డ్రీవ్‌ను సంఘటన ఈ ప్రాథమిక తొట్రుపాటును ఎగరగొట్టి వేసింది. వారిమనసులు ఒకదానినొకటి తెలుసుకుని కలిసిపోవడానికి విధి అసహనంతో హఠాత్తుగా ఆరోడ్డుమధ్యన వారినినిలిపివేసింది. ఆకస్మిక విద్యుత్ప్రకాశంవల్ల ద్యోతకమయిన ఆ దృశ్యం నిశాసమయంలో మేలుకొన్నపుడు వెంటాడడానికి అంధకార పటలంమీద తారాడుతూనే ఉంటుంది. నీలి ఆకాశంలో ప్రచండ ఆఘాతంవల్ల సూర్యకుటుంబ అగ్నిజ్వాల జనించి నట్టు వారి చేతన కేంద్రంలో లోతుగా ఆ దృశ్యం ముద్ర పడింది.

ఆమె కాదనకుండా కారు ఎక్కికూర్చుని మార్గం సూచించింది. కారు గమ్యస్థానం చేరుకోగానే ఆమె కారుదిగి “తీరుబడిగా వుంటే రేపు ఒకసారి యిక్కడికి దయచేయండి. యీ యింటి యజమానురాలికి మిమ్ములను పరిచయం చేయ దలిచాను,” అంది.

అమిత, “ఓ అలాగే రాగలను. కావలసినంత తీరుబడి వుంది,” అని అనాలనుకున్నాడుగాని కలవరపాటువల్ల అతని నోటివెంట మాటలు పెగలలేదు.

ఇంటికి తిరిగివచ్చి నోటుపుస్తకంలో ఇలా రాశాడు: “రోడ్డుమీద ఈ వున్నాడమేమిటి? రెండువిభిన్న స్థలాలనుంచి యిద్దరు వ్యక్తులనుబయలుదేరినది, బహుశా యీ రోజునుంచి ఒకే ఒక మార్గంవెంట పయనించేటట్టు చేయడమేమిటి? జ్యోతిష శాస్త్రవేత్తలు పొరబడ్డారు. అజ్ఞాత ఆకాశమండలం నుంచి చంద్రుడు భూమి కక్షలోకి మహావేగంతో ప్రవేశించాడు. వారిమోటారుకార్లు ఢీకొన్నాయి అలాఢీకొన్ననాటి నుంచి ఆరెండు యుగయుగాలుగా ఒకేమార్గంలోపయనిస్తూ ఒకటి నొకటి ప్రకాశింపజేసుకుంటున్నాయి చలనంలో వాటి బంధనం తెగిపోలేదు. మేంకూడఒకరిచేయిఒకరంపట్టుకుని ఒకే మార్గంవెంటపయనిస్తూ, మార్గంలోఉద్వల క్షణాలనుపరి మాయాత్రామాలికగా గుచ్చుతున్నామని నా హృదయం చెప్పుతున్నట్టునాలోవినిపిస్తున్నది. మానిర్ణీతజీతభత్యాలకోసంఅద్భుత దేవత మందిర ద్వారంలో నిరీక్షించవలసిన అగత్యంలేదు.”

బయట వర్షం కురుస్తోంది. వరండాలో అటు ఇటు పచార్లుచేస్తూ మానంగా ఇలా ధ్యానించసాగాడు, “నివారణ

చక్రవర్తి! యెక్కడున్నావు? సహాయం చేయడానికి రా, రా!
వచ్చి నా నోటివెంట మాటలు పలికించు, నాకు సుస్వరం
ప్రసాదించు!” అంతట పొడుగాటి సన్నని నోటుపుస్తకం బయ
టకు వచ్చింది. నివారణచక్రవర్తి చెపుతూంటే అమిత రాయ
సాగాడు:

సంకెలలులేని బంధనంలో రోడ్డు మమ్ము బంధించింది
గాలివాలున సాగిపోతూంటాం మేము
రంగురంగు ఊణాలు, ధూళి మురిపాలు
హృదిపై జల్లుచు కపోలాల వసంతాలు
వాయు అస్పర్శలు నర్తింతురు
వర్షాభములపై మేలిముసుగులు తేలియాడ
హఠాత్ కాంతి కిరణాలు ప్రకాశింపజేయు హృదిని
కనకచంపా పుష్పలతాగృహమ్ము లేదుమాకు
వకుళ పుష్పాలు వెదజల్లిన వనవీధి లేదుమాకు
సందేవేళ నామహీన పుష్ప సౌరభమ్ము
తేలియాడును అజ్ఞాతంగా
ఉదయ సంధ్యాకాంతలో శాఖశాఖలపై
గుమిగూడిన దాడోడెన్ ట్రాన్ గుచ్చాలు
ఉదయ అరుణమేఘాల మేలమాడును నిరాఘాటంగా
లేదు మాకు ధనరత్న సంచయమ్ము
లేదు గృహనందం ప్రేమైకలాలన
పక్షులు తోకల నాడించు మార్గమందు
కాని బంధింపము వాటిని పంజరాన
స్వాతంత్ర్యప్రియులు జంటజంటలుగా

రెక్కలువిప్పి సంతృప్తిగా కూయును
అనిరీక్షిత సంచలిత కాంతిపుంజమ్ము
దివ్యదీప్తితో ప్రకాశింపజేయు మమ్ము

పూర్వ భూమిక

బెంగాలులో ఆంగ్లవిద్యాబోధన ప్రవేశపెట్టిన ప్రథమ దశలో పురాతన విద్యా పీఠాలకు నూతన పాఠశాలలకు కళాశాలలకు వాతావరణం విభేదించడంవల్ల సాంఘిక సంఘర్షణ తుఫానులా జనించింది. ఈ తుఫానులో జ్ఞానానంద శంకర్ చిక్కుకున్నాడు అతను జన్మతః పూర్వకాలపు మనిషి. కాని హఠాత్తుగా నూతన కాలంలోకి వచ్చిపడ్డాడు. అతను కాలానికి ముందుగాపుట్టి దృక్పథంలోగాని, మాటలలోగాని, అలవాట్లలోగాని సమకాలికులతో కలిసి పోలేకపోయాడు. తరంగాలమీద ఊగుతూ ఆనందించే సముద్రపు పక్షిలాగా సాంఘిక నిందా దుమారానికి ఛాతీ అప్పగించి నిలబడడం అతనికి ఆనందం.

అటువంటి వ్యక్తి సంతానం కాల చాపల్యాన్ని సరిచేసే బాధ్యతను వహిస్తే వారు సూటిగా విరుద్ధ గమ్యస్థానానికి వచ్చిపడతారు. జ్ఞానానందశంకర్ మనుమడు వరదాశంకర్ విషయంలో సరిగా ఇలాగే జరిగింది. తండ్రి నిర్యాణానంతరం వరదాశంకర్ కాల విరుద్ధంగా తాతతండ్రులకంటే కూడా సనాతనుడుగా తయారయ్యాడు. అతను నాగదేవతా భక్తుడు. మశూచి దేవతను తల్లిగా భావించి ప్రార్థించేవాడు. తామె

త్తుతో ముంత్రించిన నీరుతాగి దుగ్గ సహస్రనామాలు వ్రాయ
డంతో ఉదయకాలమంతాగడిపేవాడు. యావజ్జీవం బ్రాహ్మ
ణేతరుల జ్ఞానార్జనా నటనను తూర్పార బడుతుండేవాడు.
విజ్ఞానశాస్త్ర అంటువ్యాధి సోకకుండా హిందూ మతమును
రక్షించడానికి సనాతన మహాపండితుల సహాయంతో మహ
ర్షుల అవార విజ్ఞానాన్ని ఆధునికమేధావులకు ఉచితంగా అంద
యజేడానికి ఎంతిఖర్చుకయినా వెనుదీయకుండా అసంఖ్యాక కర
పత్రాలను ప్రచురించాడు. కొద్దికాలంలోనే పెద్దలు నిర్ణయించిన
విధంగా జప కర్మకాండలను విసుగు విరామం లేకుండా
ఆచరించి అచంచల సనాతన ధర్మ దుర్గాన్ని రక్షించి దుర్భే
ద్యంగా తయారు చేశాడు. ఇరవయి ఏడవ ఏట అసంఖ్యాక
బ్రాహ్మణులకు మాతాపితల పేరున కుమార్తె పేరున గోదానం,
సువర్ణ దానం, భూదానంచేసి వారి ఆశీస్సులుపొంది జీవా
త్మను వదలివేశాడు.

వరద భార్య యోగమాయ అతని తండ్రికి వ్రాణ
స్నేహితుడయిన రామలోచన బెనర్జీ కూతురు. వారిద్దరూ
ఒకేసారి ఒకే కళాశాలలో చదువుతూ ఒకే హోటలుకు వెళ్ళి
విదేశీమాంసపు తునకలులాంటి నిషిద్ధ పదార్థాలను తినేవారు.
వివాహ సమయంలో ఆమె పుట్టింటి అత్తింటి ఆచారవ్యవహా
రాలకు సంఘర్షణ ఉండేదికాదు. ఆమె పుట్టింట బాలికలు
చదువుకునేవారు. స్వేచ్ఛగా తిరిగేవారు. వారిలో కొంత
మంది సచిత్రమాసపత్రికలలో వారి యాత్రానుభవాలను
వ్రాశారుకూడా. కాని వివాహానంతరం ఆమె భర్త ఆమె
సంస్కృతిలో పూర్తి సంస్కరణను తీసుకువచ్చే బాధ్యతను

పైన వేసుకున్నాడు సనాతన పరిహద్దు రక్షణకు నీతికి విధా
యకమయిన అవసరాలకు అనుగుణంగా తయారుచేసిన నియ
మావళి ఆమె సంచారగతికి విధివిషేధాలు ఏర్పరచింది. ఆమె
నేత్రాల మీదకు మేలిముసుగు వచ్చిపడి మనసునుకూడా కప్పి
వేసింది. జనానాలోనికి వెళ్ళడానికి అనుమతి క్రావాలంటే
చదువులరాణి సరస్వతీదేవి అయినా సోదాకులోబడవలసిందే.
ఆమె వద్దఉన్న ఇంగ్లీషు గ్రంథాలను వెనువెంటనే స్వాధీనం
చేసుకున్నాడు. ఇక బెంగాలీ గ్రంథాలలో బుకికు పూర్వ
రచయితల సాహిత్యానికి మాత్రమే ఆ ఇంటిద్వారం దాటి
లోనికి వెళ్ళడానికి అనుమతి లభించేది. చక్కగా బైండుచేసిన
యోగవాసిష్ట రామాయణ బెంగాలీ అనువాద గ్రంథం చిర
కాలం నుంచి ఆమె పుస్తకాల అలమారాను అలంకరించింది.
ఆమె వినోదంకోసం ఎప్పటికీయినా ఆ ఆధ్యాత్మిక ప్రమా
ణిక గ్రంథం చదువుతుందని జీవితం ఆఖరిఘడియవరకు ఆమె
భర్త ఆశిస్తూనే ఉన్నాడు.

పురాణాల ఇనపవెట్టెలో భద్రంగా ముకిళించుకు
కూర్చోవడం కష్టమయినా ఆమె తిరగబడే మనసుకు కళ్ళెం
వేయడం నేర్చుకుంది. ఈ మానసిక దిగ్బంధంనుంచి ఆమెకు
ఏకైక శరణ్యం వారి కుటుంబ పురోహితుడు పండిత దినశరణ
వేదాంతరత్న. అతను ఆమె సహజ కుశాగ్రబుద్ధిని మెచ్చు
కుంటూండేవాడు. అతను, “బిడ్డా! కర్మకాండల జంజాటము
నీకు యుక్తమయిందికాదు. మూఢులు తమను తాము
మోసగించుకుంటారు. వైగా ప్రపంచం వారిని మోసగిస్తుంది.
యీ శాస్త్రాలను మేము విశ్వసిస్తున్నామని భావిస్తున్నా

వేమో! యే మాత్రం వెనుదీయకుండా మేము మా సౌకర్యాలకు అనుగుణంగా శాస్త్రాలను తలకిందులుచేసి చెప్పడం గమనించలేదా? అంటే మాకు యీ కర్మకాండల్లో విశ్వాసంలేదని బోధపడడంలేదా? మూఢులను సంతృప్తి పరచడానికి మేము మూఢులంగా నటిస్తాం అయితే నువ్వు నిన్ను మోసగించుకోదలుచుకోలేదు కాబట్టి నిన్ను నేను మోసగించదలచుకోలేదు. నీకు యిష్టం వచ్చినప్పుడు నాకు కబురుచేయి. వచ్చి యద్వార్థమని నేను విశ్వసించే శాస్త్ర భాగాలను చదివి వినిపిస్తాను," అని స్పష్టంగా చెప్పాడు.

అతను అపుడపుడు వచ్చి యోగమాయకుగీతలో సుంచో బ్రహ్మభాష్యంలో సుంచో చదివి వ్యాఖ్యానం చెప్పేవాడు. యోగమాయ గట్టిప్రశ్నలు వేసేది. ఆమె తెలివితేటలకు అతను ఎంతో సంతోషించేవాడు. ఆ విషయాలు ఆమెతో చర్చించేటపుడు ఎక్కడలేని ఉత్సాహం చూపేవాడు. వరదా శంకర్ తన చుట్టు చేర్చిన వేదాంతోపదేశకులంటే వేదాంత రత్నకు గౌరవ లేదు. ఆ మహా పట్టణ మంతటిలోనూ ఆమె ఒక్క దానితో చర్చించడమే తనకు సంతోషదాయకంగా ఉంటుందని అతను ఆమెతో చెప్పాడు. "బిడ్డా! నువ్వు నన్ను ఆత్మతీరస్కారం నుంచి రక్షించావు," అన్నాడు ఆమెతో. ఈ విధంగా ఎడతెగని వ్రతాలు ఉపవాసాల జంజాలన చుట్టముట్టినా, ఆమె నియమబద్ధ అయినా ఎలాగో శాస్త్రదాస్య జీవితం నుంచి తప్పించుకుని మన గలిగింది.

భర్త మరణానంతరం యోగమాయ తన కుమారుడు యతిశంకర్, కుమార్తె సురమాలను వెంటబెట్టుకుని బయటకు

వేమో! యే మాత్రం వెనుదీయకుండా మేము మా సౌకర్యాలకు అనుగుణంగా శాస్త్రాలను తలకిందులుచేసి చెప్పడం గమనించలేదా? అంటే మాకు యీ కర్మకాండల్లో విశ్వాసం లేదని బోధపడడంలేదా? మూఢులను సంత్సృష్టి పరచడానికి మేము మూఢులంగా నటిస్తాం అయితే నువ్వు నిన్ను మోసగించుకోదలుచుకోలేదు కాబట్టి నిన్ను నేను మోసగించదలచుకోలేదు. నీకు యిష్టం వచ్చినప్పుడు నాకు కబురుచేయి. వచ్చి యదార్థమని నేను విశ్వసించే శాస్త్ర భాగాలను చదివి వినిపిస్తాను,” అని స్పష్టంగా చెప్పాడు.

అతను అప్పుడప్పుడు వచ్చి యోగమాయకుగీతలో నుంచో బ్రహ్మభాష్యంలో నుంచో చదివి వ్యాఖ్యానం చెప్పేవాడు. యోగమాయ గట్టిప్రశ్నలు వేసేది. ఆమె తెలివితేటలకు అతను ఎంతో సంతోషించేవాడు. ఆ విషయాలు ఆమెతో చర్చించేటప్పుడు ఎక్కడలేని ఉత్సాహం చూపేవాడు. వరదా శంకర్ తన చుట్టు చేర్చిన వేదాంతోపదేశకులంటే వేదాంత రత్నకు గౌరవ లేదు. ఆ మహా పట్టణ మంతటిలోనూ ఆమె ఒక్క దానితో చర్చించడమే తనకు సంతోషదాయకంగా ఉంటుందని అతను ఆమెతో చెప్పాడు. “బిడ్డా! నువ్వు నన్ను ఆత్మతీరస్కారం నుంచి రక్షించావు,” అన్నాడు ఆమెతో. ఈ విధంగా ఎడతెగని వ్రతాలు ఉపవాసాల జంజాటన చుట్టుముట్టినా, ఆమె నియమబద్ధ అయినా ఎలాగో శాస్త్రదాస్య జీవితం నుంచి తప్పించుకుని మన గలిగింది.

భర్త మరణానంతరం యోగమాయ తన కుమారుడు యతిశంకర్, కుమార్తె సురమాలను వెంటబెట్టుకుని బయటకు

గణితశాస్త్ర యదార్థాలతో ఘనీభవించిందనీ బాహ్య ప్రపంచం ఆమె మనసుకు ఏమాత్రం హత్తుకోదనే గట్టిగా నమ్ముతూ వచ్చాడు. ఆమె వివాహం చేసుకోకుండా ఉండే అవకాశం ఉందని భావించాడు. “వివాహంచేసుకోకపోతేనేం? విజ్ఞానాన్నే వరించనీ!” అనుకునేవాడు.

అతని ప్రేమకు పాత్రమయిన ఇంకో వ్యక్తి శోభన్ లాల్. అంత చిన్న వయస్సులో అతనిలా అంత శ్రద్ధగా విజ్ఞానాన్నార్జించడానికి కాలం వినియోగించే బాలురుఅరుదు. శోభన్ లాల్ నుదురువిశాలం. స్వచ్ఛమైనకళ్ళు. ఉల్లాసంతాండ వించే పెదవులవంపు మనోహర ముఖంలో సుకుమార మంద హాసం చూపగులను ఆకర్షించేది. కాని అతనికి బిడియం ఎక్కువ అతనివంక ఏమాత్రం ధ్యాసపెట్టిచూసినా కలవరపడే వాడు.

అతని కుటుంబం బీదకుటుంబం. ఉచిత విద్యార్థి వేతన సోపానాల నెక్కుతూ దుర్గమ పరీక్షా శిఖరాలను చేరుకుంటు న్నాడు. శోభన్ లాల్ ఎప్పుడో ఒకప్పుడు గొప్పకీర్తి సంపా దిస్తాడని, ఆ కీర్తిని తీర్చిదిద్దిన ప్రధాన శిల్పిగా తనకూ కీర్తి లభిస్తుందనీ అవనీశదత్తా గర్వపడుతుండేవాడు. శోభన్ పాఠాలు చెప్పించుకోవడానికి అతని వద్దకు వెళుతుండేవాడు. అడ్డులేకుండా అతని గ్రంథాలయంలోకి చొచ్చుకుపోతుండే వాడు లావణ్య కనిపించితేచాలు కంగారు పడేవాడు. బిడి యంతో ముకుళించుకుపోయి వనకకు తగ్గుతుండడంవల్ల లావణ్య దృష్టిని ఎక్కువగా ఆకర్షించలేక పోయాడు. తమ

ఉనికిని స్త్రీల దృష్టికి తీసుకురావడానికి తటపటాయించే ఘురు ఘులలాగానే విధివిలాసాన్ని ఆశ్రయించాడు.

ఒకరోజున హఠాత్తుగా శోభనలాల్ తండ్రి నానీ గోపాల్ అవనీశ ఇంటిమీదకు వచ్చిపడి ఏకధాటిగా వానా తిట్లు తిట్టాడు. అవనీశ ఇంట్లో వలపన్ని పాతాలు చెప్పే మిషతో పెళ్ళికావలసిన యువకులను ఆకర్షిస్తున్నాడనిందించాడు. సాంఘిక సంస్కరణోన్మాదంలో మునిగిపోయి శోభన లాల్ వంటి అగ్రవర్ణ బాలురను వర్ణభ్రష్టులను చేయదలచాడని నేరంమోపాడు. అందుకు సాక్ష్యంగా అతని కుమారుని పెట్టెలో గులాబీరేకులతో కప్పిన లావణ్య పెనసలు చిత్రం చూపాడు. లావణ్య ఆ చిత్రాన్ని తన కుమారునికి జ్ఞాపకార్థం పంపిందని అతనినమ్మకం. వివాహవిషణిలో శోభనలాల్ విలువను సరిగా లెక్కగట్టాడు. ఇంకా కొంతకాలం ఆపితే విలువ ఇంకా హెచ్చుతుందని అంచనా వేశాడు. అంతవిలువయిన వ్యక్తిని ఉచితంగా స్వాధీనపర్చుకోవాలనే అవనీశ ఎత్తులు దొంగ తనంతో సమానమని అతని భావన. ధనాపహరణకు దీనికి భేదమేమిటి?

రహస్య పూజాపీఠంమీద ఎవరికంటాబడకుండా తన ప్రతిమకు పూజ జరుగుతోందని అప్పటివరకు లావణ్యకు తెలియదు. అవనీశ గ్రంథాలయంలో ఒకమూలకరప్రతాలు, ప్రతికలగుట్టఅడుగున లావణ్య మలినచిత్రం హఠాత్తుగా దొరికింది. ఒక చిత్రకార మిత్రునిచేత దానికి కాపీతీయించి, అసలు చిత్రమును యథాస్థానంలో ఉంచాడు. గులాబీలు కూడా ఆ మిత్రుని తోటలోనివే. అతని బిడియం రహస్య ప్రేమలాగానే

ఆ గులాబీలు కూడా సహజంగా విడిసించినవి. అనుచిత బౌద్ధత్య రహితమయినవి. అయినా శిక్ష అనుభవించక తప్ప తుందా! తలవంచుకుని, సిగ్గుతో కన్నీటిని ఎవరూ చూడ కుండా తుడుచుకుంటూ ఆ ఇంటిని విడిచి వెళ్ళిపోయాడు.

మానవహృదయాలలోని రహస్యాలనెరిగిన భగవానునికి తక్కు ఇంకెవరికీ తెలియని తన ప్రేమను అర్పించినట్లు దూరాన్నుంచే శోభనలాల్ రుజువుపర్చాడు. బి. ఎ. పరీక్షలలో అతనికి ప్రథమస్థానం లావణ్యకు తృతీయస్థానం లభించింది ఈ ఘటన రెండుకారణాలవల్ల లావణ్యకు బాధాకరంగా అవమానకరంగా పరిణమించింది. శోభనలాల్ ప్రతిభను ఆమెతండ్రి ఆతిగామెచ్చుకోవడం ఆమె అహంకారానికి దెబ్బగొట్టింది. ఈ మెచ్చుకోలు ప్రేమతో కలసిందనే పరిజ్ఞానం ఆమె బాధను ఇనుమడింప జేసింది. పరీక్షలో శోభనలాల్ నీ మించిపోవాని ఆమె శాయశక్తులాకృషిచేసిందిగాని అతను తనను మించి పోయాడని తెలిసిన తరువాత అతనిని క్షమించడం కష్టమని గ్రహించింది చదువు చెప్పవలసిందని శోభనలాల్ ఆమె తండ్రిని ఎన్నడూ కోరకపోయినా పరీక్షాఫలితాలలోని వ్యత్యాసాలనుబట్టి తన తండ్రి అతనికి ప్రత్యేక శిక్షణ ఇచ్చిఉంటాడనే అనుమానం ఆమె మనసులో రగిలింది ఆ తరువాత చాలా రోజులవరకు శోభనలాల్ కంటబడితే మొహం తిప్పివేసుకుని దూరంగా వెళ్ళిపోయేది. ఎం. ఎ. పరీక్షలో లావణ్య శోభనలాల్ ను మించిపోయే అవకాశం కనిపించలేదు. అయినా మించిపోయింది. అవనిశ్చయత అశ్చర్యపోయాడు. శోభనలాల్ కు కవిత్వం అల్లడం చేత

నయితే ఒక పద్యకావ్యం రచించేవాడే. కాని ఇప్పుడు పద్య కావ్యంబహులు పరీక్షమార్కుల మీది తన హక్కును పరిత్యజించి తెచ్చినమర్పించాడు.

వారి కాలేజీ విద్యాభ్యాసం పూర్తి అయింది. తరవాత కొద్దికాలానికి మనసుకు విజ్ఞానంకోసం ఎంతనింపినా మనస్కండు ప్రవేశించడానికి కావలసిన సందు ఉంటుందనే విషయం అవసర అతిభాధాకరమయిన స్వానుభవంవల్ల గ్రహించగలిగాడు. అప్పటికి అతనికి నలభయి ఏడు ఏళ్ళు. ఆ అత్యంత నిస్సహాయ దుర్బల వయసులో అతని పాండిత్య ప్రాకారం ఎక్కి అతని గ్రంథాలయంలోని ఘనగ్రంథపూజామును చేదించుకుని వచ్చి ఒక పూర్వసువాసిని అతని హృదయంలో ప్రవేశించింది. లావణ్యమీది మమతతో ఆమెను వివాహ మాడడానికి మరే అడ్డంకీలేదు. లావణ్యమీది మమత ఈ నూతన కాంక్షల మధ్య భీషణ సంఘర్షణ ప్రారంభమయింది అవసర చదవాలని బహుపట్టుదలగా కూర్చున్నాడు. కాని ప్రేమ చింతన ఇంకా ఎక్కువ పట్టుదలతో అతని మనసుకు ముట్టడించింది. మోడరన్ రివ్యూ పత్రిక కార్యాలయంనుండి సమీక్షార్థం గ్రంథాలు, అతనెక్కువగా అభిమానించే బౌద్ధ పురాశిల్పవాస్తుశాస్త్ర గ్రంథాలు వచ్చాయి. కాని అతను వాటిని తెరవనే లేదు. శతాబ్దాల పాతనభారంతో చలనం లేని బౌద్ధస్థూపాలలాగా అతను వాటిముందు కూర్చున్నాడు. సంపాదకుడు సహనంతోల్పవచ్చు. కాని ఒకసారి ఊగిసలాడిన విద్వాంస విజ్ఞానస్థూపం గతి అంతే! దొంగ ఇనకమీద ఏనుగు అడుగువేస్తే దానిని రక్షించే ఉపాయమేముంది?

అవసరమును శాస్త్రానుభవము వంటాడ జూచింది. పుస్తకాల మత్తుమందులో పడిపోయి తన కుమార్తె శోభన లాల్‌ను ప్రేమిస్తున్నదనే విషయం గమనించలేకపోయానని భావించాడు. శోభనలాల్‌వంటి యువకుని ప్రేమించకపోవడం అస్వభావికం. స్థూలంగా తండ్రిజాతిమీద, తనమీద ముఖ్యంగా నానీగోవాల్‌మీద అతనికి కోపం వచ్చింది.

ఈ కాలంలోనే శోభనలాల్ దగ్గరనుంచి ఒక ఉత్తరం వచ్చింది. అందులో అతను ప్రేమచంద్రుని రాయచంద్రుడు ఉపకారవేతనంకోసం తయారుచేస్తున్న సుప్తవంశంమీద గ్రంథ రచనకు కావలసిన గ్రంథాలిచ్చి సహాయం చేయవలసిందని అవసరము కోరాడు వెనువెంటనే అవసర విశేష ఆదరంతో జవాబురాస్తూ పూర్వలాగానే వచ్చి గ్రంథాలయమును స్వేచ్ఛగా ఉపయోగించుకోవలసిందని ఆహ్వానించాడు.

శోభనలాల్ హృదయం దడదడాకొట్టుకోసాగింది ఈ ఉత్సాహలేఖవెనక లావణ్య మాన అంగీకారం ఉండి ఉంటుందని భావించాడు. తరుచు అవసర గ్రంథాలయాలకి వచ్చి పోతున్నాడు. హాలులోకి వచ్చిపోయేటప్పుడు యాదృచ్ఛికంగా లావణ్య ఒకక్షణం కంటబడితే చాలు తనతో మాటాడుతుందని, తన యోగక్షేమాలు విచారిస్తుందని, తన గ్రంథరచన విషయంలో ఆసక్తి చూపుతుందని ఆశిస్తూ ఉద్దేశపూర్వకంగానే నడక వేగం తగ్గించాలని ఆమె అడిగితే చాలు ఆ గ్రంథ విషయంలో ఆమెతో చర్చించాలని తాను రాసుకున్న నోట్సు ఆమెకు చూపాలని ఎంతో ముచ్చటపడ్డాడు. ఆ గ్రంథంలోని విషయంమీద ఆమె అభిప్రాయం తెలుసుకోవాలని ఆశుర

పడ్డాడు. కాని ఇంతవరకు ఒకమాటుకూడా వారు మాడాడుకోలేదు. ప్రోత్సాహం లేకుండా తనంతట తానుగా సాహసించి మాట్లాడేద్దైర్యం అతనికి లేకపోయింది.

కొన్ని రోజులు ఇలాగడిచినాయి. ఒకఆదివారంనాడు శోభనలాల్ మేజాబల్లమీది కాగితాలుఅమర్చి ఒక పుస్తకం తిరగవేస్తు మధ్య మధ్య నోట్సు తీసుకుంటున్నాడు మధ్యాహ్నం గదిలో ఇంకెవరూ లేరు. శలవుదినం కావడంవల్ల ఆ అవకాశం తీసుకుని అవసర బంధుమిత్రులను చూడడానికి వెళ్ళాడు. ఎక్కడికి వెళుతున్నదీ చెప్పలేదు. టీకి రానని మాత్రం చెప్పి వెళ్ళాడు.

హఠాత్తుగా తలుపు తెరుచుకుంది. శోభనలాల్ హృదయం దడదడా కొట్టుకోసాగింది. లావణ్య ఆ గదిలో ప్రవేశించింది. శోభనలాల్ కంగారుపడి ఆసనంమీదనుంచి లేచి నిలబడ్డాడు ఏమిచేయాలో అతనికి తోచలేదు. లావణ్య నిష్పలా మండిపడుతూ బుసకొడుతూ, “ఈ యింటికి ఎందుకు వచ్చావు?” అని ప్రశ్నించింది.

హఠాత్తుగా శోభనలాల్ అదిరిపోయాడు. నోటివెంట మాట పెగలలేదు.

“నువు యిక్కడికి వస్తున్న విషయంలో మీ నాన్న యేమన్నదీ తెలియదూ? నన్ను అవమానించడానికి సిగ్గు వేయడం లేదూ?”

కిందికిచూస్తూ శోభనలాల్, “దయయించి క్షమించు. యిప్పుడే వెళ్ళిపోతాను,” అని ఎలాగో అనగలిగాడు.

ఆమె తండ్రి తనను అక్కడకు రమ్మనిండు అమ్మమ్మగా
 డని ఆమెకు తెలియజెప్పలేకపోయాడు. కాగితాలు పోగు
 చేసుకున్నాడు. చేతులు తీవ్రంగా వణికిపోయాయి. ఒకానొక
 మూగ శాధ అతని మనోద్వారాలను తట్టి బయటకు రావా
 లని యత్నించింది. నిలువునా కుంగిపోయి శోభనలాల్ ఆ
 ఇంటినుంచి నిష్క్రమించాడు. ప్రేమమూర్తానికి అడ్డంకివచ్చి
 ప్రేమించదగిన వారిని ప్రేమించకుండా నిరోధం ఏర్పడితే,
 అటువంటి వ్యక్తి ఉదాసీనానికి కాకుండా ప్రేమకు విరుద్ధ
 మయిన గుడ్డి ద్వేషానికి గురిఅవుతాడు. బహుశా తనకు
 తెలియకుండానే లావణ్య ఒకప్పుడు తన ప్రేమకానకను
 శోభనలాల్ కి సమర్పించడానికి సిద్ధమయింది. కాని శోభన
 లాల్ సరయిన సమయంలో ఈ ప్రస్తావన తీసుకు రాలేక
 పోయాడు. నాటినుంచి సర్వమూ అతనికి వ్యతిరేకంగా జరుగు
 తోంది. ఈ అంతిమ సంఘటన అన్నిటికంటే నిర్దయాత్మక
 మయిన విచ్ఛేదన విపరీతమయిన శాధలో లావణ్య తండ్రిని
 అపార్థం చేసుకుంది. తన నెలనయిన వదలించుకుని స్వేచ్ఛ
 సంపాదించుకోవాలనే ఉద్దేశంతో బుద్ధిపూర్వకంగానే శోభన
 లాల్ తనపై ప్రేమ వెల్లడించడానికి ఆహ్వానించాడని భావిం
 చింది. అందుచేతనే ఆ అమానుక యువకునిమీద కోపం
 ఇనుముడించింది.

ఆ తరవాత లావణ్య మొండిపట్టుబట్టి తండ్రికి వివా
 హం చేయించింది. అవసర తన నిలవధనంలో సగం లావణ్యకు
 ప్రత్యేకించాడు. కాని అతని వివాహమయిన తరవాత తండ్రి
 ధనం చిల్లిగవ్వయినా ముట్టనని, తన సంపాదనమీదనే జీవి

స్తాననీ తెలియజేసింది. అననీశకు చాలా బాధ కలిగింది. “నాకీ వివాహం వద్దు అంటూంటే నువ్వే పట్టుబట్టి చేశావు. లావణ్య! యిప్పుడు నన్నీ విధంగా బహిష్కరించడమెందుకు?” అని తన అసమ్మతిని అననీశ వెల్లడించాడు.

“మన బాంధవ్యం చెడిపోకుండా వుండేందుకే నేనిలా చేస్తున్నాను. నాన్నా! నువ్వు మరేం చింతించకు నా తోవన నన్ను హాయిగా బతకనీ ఆశీర్వదించు!” అని జవాబు చెప్పింది లావణ్య..

ఉద్యోగం సంపాదించి సురమ చదువు బాధ్యతను స్వీకరించింది. యతి చదువు బాధ్యతను కూడా తేలికగా వహించేదేగాని స్త్రీ దగ్గర చదువుకోవడం నామర్దా అనే భావంతో ఆతనే చదువుకోవడానికి నిరాకరించాడు.

నిత్యక్రమ పద్ధతిలో జీవితం సవ్యంగానే జరిగిపోతోంది. తీరుబడి వేళలందు ఆమె ఆంగ్ల సాహిత్యం ప్రాచీన కాలం నుంచి బెర్నార్డ్ షా కాలం వరకు, ముఖ్యంగా గ్రోటే, గిబ్బన్, గిల్బర్ట్, ముర్రేల రచనల సహాయంతో గ్రీకు రోమన్ చరిత్ర చదువుతూ కాలంగడుపుతోంది. ఆమె ప్రశాంత హృదయంలో అశాంతి ప్రవేశించి కలత పెట్టకపోలేదు. కాని అంతకంటే గట్టి అనర్థకం ప్రవేశించడానికి ఆమె జీవితంలో స్థానంలేదు. ఇప్పుడు రోడ్డు మధ్యన కారులో ఏమాత్రం హెచ్చరిక చేయకుండా అనర్థకం ఆమెను చుట్టుముట్టింది. హఠాత్తుగా గ్రీకు రోమన్ చరిత్ర దాని బృహత్తర విలువను గోల్పోయింది. తక్షణ వర్తమానకాలంలోని ఒక తీవ్రక్షణం తక్కినవాటి నన్నింటినీ తోసిపుచ్చి ఆమెను తట్టి, “మేలుకో,” అని మేల్కొ

ల్పింది. ఒక్క క్షణంలో లావణ్యమేల్కొన్నది. చివరకు ఎలా గయితేనేం లావణ్య తనను తాను తెలుసుకుంది. ఈ తెలుసుకోవడం విజ్ఞానంవల్లగాక బాధవల్ల జరిగింది.

ప రి చ యం

భూతకాల జీర్ణావశేషాలనుంచి వర్తమానానికి మరలుదాం.

లావణ్య అమితను చదువులగదిలో కూర్చోవలసిందని చెప్పి అతనిరాకను యోగమాయకు తెలియజేయడానికి వెళ్ళింది. అమిత ఆ గదిలో తామరపువ్వులో తేనెటీగ కూర్చున్నట్లు కూర్చున్నాడు. ఏ వేపు తిరిగినా మధుర ఆనందంతో హృదయాన్ని నింపే ఒక సూక్ష్మ స్పర్శానుభవం అనువించసాగాడు. అలమారాలో మేజాబల్ల మీద సాహిత్యాభిరుచిని వెల్లడించే ఇంగ్లీషు గ్రంథాలు అతని కంటబడినాయి. ఆ గ్రంథాలన్నీ జీవంతో తొణికిసలాడుతున్నట్లు అతనికి అనిపించింది. అవి లావణ్య గ్రంథాలు. లావణ్య చదివిన గ్రంథాలు. ఆమెకళ్ళు ఆ గ్రంథాల పుటలను తిప్పినాయి. ఆమె ఆలోచనలురాత్రింబవళ్ళు వాటిమీదవిహరించాయి. ఆమె నేత్రాలు ఆతురతతో ఆ పుటలలోని పంక్తులను చాలా తిలకించాయి. అన్య మనస్కయైన సమయాలలో అవి ఆమె ఒడిలో విశ్రమించేవి. మేజాబల్ల మీది డాన్ కవితాసంపుటి కంటబడేసరికి తేరిపార జూశాడు. ఆక్స్ ఫర్డ్ లో చదివేరోజులలో డాన్, అతని సమకాలికుల రచనలను సవిమర్శకంగా పరిశీలించాడు. ఇప్పుడు

అదృష్టవశాత్తు ఆ కవిత్వమే వారి అనురాగానికి కూడలి అయింది

చాలా కాలంపాటు రాత్రింబవళ్ళు నిరుత్సాహం మూలంగా అమిత జీవితం అట్టలు చినిగిపోయేవరకు సంవత్సరం సంవత్సరం బడిపంతులు ఉపయోగించే పాఠ్యగ్రంథం లాగా, మందకొడిగా, రంజనా రహితంగా జరిగిపోతోంది. రేపేమి జరుగుతుందోననే కుతూహలం కలిగేదికాదు. ఏ రోజునా నిండుమనసుతో స్వాగత మివ్వడానికి కారణం కనిపించేదికాదు. కాని ఇప్పుడు ఒక్క క్షణంలో ఇంకోనూత్న గ్రహం మీదికి ఎగిరిపడినట్లు తోచింది. అక్కడ వస్తువులకు బలుపు తక్కువ. పాదాలు భూమిమీద తేలియాడుతున్నట్లునిపించింది. ప్రతిక్షణం అంచితనీయతను చేరుకోవడానికి ఆతురతతో ఆకర్షిస్తోంది. శరీరం వాయులాలనకు లోనయి వేణువుగా మారాలని కాంక్షిస్తోంది. సూర్యకాంతి అతని రక్తంలో ప్రవేశించి వృక్షరసంలాగానే పారవశ్య పుష్పాలతో నింపింది. అంతకాలం వరకు అతని మనసును కప్పిన అమలిన అచ్చాదన తొలగిపోయింది. సాధారణ వస్తువులలో అసాధారణత గోచరించింది. అందువల్ల యోగమాయమెల్లగా ఆ గదిలో ప్రవేశించగానే ఈ సాధారణ సంఘటన అమితకు ఆశ్చర్యం గొలిపింది. “యిది ఆగమనంకాదు. ఆవిష్కరణ!” అని అమిత తనలో తాను వితర్కించుకున్నాడు.

ఆమె వయసు నలభయి. వయసు ఆమెను ఊణింపజేయలేదు. పైగా వయసు ఆమెకు ఒకానొక గంభీర పరిశుద్ధతను ప్రసాదించింది. ఆమె శరీరవర్ణం చక్కన, ఉజ్వలం.

హిందూ విధవల ఆచారం ప్రకారం ముండనం చేయించిన శిరం ప్రశాంత మాతృభావంతో నిండిన పరిపూర్ణ ప్రసన్న నేత్రాలు. మృదుప్రశాంత మందహాసం. తొమ్మిదిగా శరీర మంతటినీ కప్పిన తెల్లని ముతకచీర ఆమె ధరించింది. ఆమె సుందర నిర్మల పాదాలు బోసిగా ఉన్నాయి. గౌరవ పురస్కరంగా అమిత ఆమె పాదాలను తాకి నమస్కరించి నపుడు అతని రక్తనాళాలలో దేవీ ఆశీర్వాచన ధార ప్రవహిస్తున్నట్టు అనిపించింది.

పరిచయాల అనంతరం యోగమాయ, “మీ బాబాయి అమ రేళ్ మాజిల్లాలో కంటటికీగొప్పవకీలు. ఒకసారి ఒకపాడు వ్యాజం మూలంగా మేము సర్వనాశనమయే పరిస్థితివచ్చింది. అప్పుడు మీ బాబాయి మమ్ములను కాపాడాడు. నన్ను వదినా అని పిలిచేవాడు,” అంది.

“నేను ఆయన అన్నకుమారుడనేగాని అయోగ్యుడను. మా బాబాయి మిమ్మల్ని నష్టపడకుండా కాపాడాడు. కాని నేను మిమ్మల్ని నష్టపరచడానికి వచ్చాను. ఆయనకు మీరు లాభపడ్డ వదినగారివి. యిక నాకు మీరు నష్టపడే పిన్నివి,” అన్నాడు అమిత.

“మీ అమ్మవుందా?” అని అడిగింది యోగమాయ.

“ఆ వుండేది. పిన్నికూడా వుంటే బాగుంటుంది,” అన్నాడు అమిత.

“పిన్ని లేదని విచారం యెందుకు, నాయనా!” అని ప్రశ్నించింది యోగమాయ.

“యోచించండి. యివాళగనక మా అమ్మ కారును ఢీకొట్టి నాశనం చేసినట్లయితే యేవిటీ కోతిచేష్టలని అంతూ పంతు లేకుండా చివాట్లు పెట్టేది. ఆ కారేగనక పిన్నిదయితే నా చేతకాని తనానికి నవ్వుకొని బాల్యచేష్టగా భావించితోసే పుచ్చేది,” అన్నాడు అమిత

దానిమీద యోగమాయ మందహాసంచేసి, “అలా గయితే సరే ఆ కారు పిన్ని చే ననుకో,” అంది.

అమిత దిగ్గునలేచి యోగమాయ పాదాలు తాకి నమస్కరించి, “అందుచేతనే పూర్వజన్మ కర్మఫలం లో విశ్వాసం వుంచవలసివస్తోంది. నాకు భగవంతుడు తల్లిని ప్రసాదించాడు. అందుకనే పిన్నికావాలని తపస్సు చేయలేదు. కరుణ నాశనం చేయడం సత్కర్మ అనలేం. అయినా భగవంతుని వరంలాగ నాకు నా జీవితంలో క్షణంలో పిన్ని సాక్షాత్కరించింది. ఈ అద్భుత సంఘటన వెనక యెన్ని యుగాల సన్నాహంవుందో కొంచెం యోచించు!” అన్నాడు అమిత.

“యెవరిది ఖర్మఫలం? నీదా? నాదా? ఈ మోటారు మరమ్మత్తుచేసేపనివానిదా?” అని అడిగింది యోగమాయ చిరు నవ్వు నవ్వుతూ.

ఒత్తుకాపులోకి చేతివేళ్ళు పోనిచ్చి, అమిత, “చిక్కు ప్రశ్న! యే ఒక వ్యక్తి కర్మాకాదు. యీ విశాల విశ్వ మంతా యుగయుగాలనుంచి నక్షత్ర నక్షత్రం కలిసి యీ శుక్రవారం ఉదయం సరిగ్గా తొమ్మిదిగంటల నలభయి యెనిమిది నిమిషాలకు రెండు మోటార్లు కొట్టుకునేట్టుచేయాలని కుట్రపన్నింది. యిక ఆ తరవాత!” అని జవాబిచ్చాడు.

యోగమాయ లావణ్యవంక ఓరచూపు చూసి మంద హాసం చేసింది అమిత సంగతి ఎక్కువగా తెలుసుకోకుండానే వానిద్దరికీ వివాహం చేయాలని నిశ్చయించుకుంది. ఆ ఉద్దేశం తోనే, “మీ రిద్దరూ యిక్కడ కూర్చుని మాట్లాడుకుంటూండండి. నేను వెళ్ళి భోజన యేర్పాట్లు చేసివస్తాను,” అంది.

అమితకు జోరుగా మాట్లాడే శక్తి ఉంది. వెనువెంటనే “పిన్ని మనిద్దరినీ మాట్లాడుకుంటూండమని ఆజ్ఞాపించింది. పరిచయం పేరుతో ప్రారంభ మవుతుందికదా! అందుచేత పేరును ముందుగా నిర్ణయించుకుందాం. నీకు నాపేరు తెలుసు ననుకుంటా. ఆంగ్ల భాషలో దీనినే ‘ప్రాఫర్ నౌన్’ అంటారు,” అన్నాడు

“నీ పేరు అమితబాబు అనిమాత్రం తెలుసు,” అంది లావణ్య.

“కాని అన్ని స్థానాలలోనూ కాదు,” అన్నాడు అమిత.

లావణ్య మందహాసం చేసి, “స్థానాలు అనేకం వుండవచ్చు. కాని అధికారి నామం ఒకటే వుండాలి,” అంది.

“నువు చెప్పింది యీ కాలానికి పనికిరాదు. దేశకాల పాత్రలు మారుతుంటాయి. పేరు మాత్రం మారదనుకోవడం అశాస్త్రీయం. నాకు తారతమ్య సిద్ధాంతమును ప్రచారించేసి పేరు సంచాదించాలని నిశ్చయించుకున్నాను. అయితే ప్రారంభంలో నీ పెదపులవెంట ‘అమితబాబు’ అనే పలుకు చారాదని నా కోరిక.”

“అయితే ఇంగ్లీషు పద్ధతిని మిష్టర్ రాయ్ అనాలా?”

“అది దూర సముద్రాంతరాలనుంచి వచ్చిన పేరు. పేరు పొడుగును కొలువాలంటే అది చెబునుంచి హృదయానికి ప్రయాణం చేయడానికి యెంతకాలం పడుతుందో తెలుసుకోవాలి.”

“అలా అయితే అంత వేగంగా పరుగెత్తే దాని పేరు చెప్పు వింటాను.”

“వేగం హెచ్చించాలంటే బరువు తగ్గించాలి. అమిత బాబు నుంచి బాబు అనేమాట కొట్టిపారేయి.”

“అదేమంత తేలికగాదు, కొంతకాలం పట్టుతుంది ”

“అన్నింటికీ సమంగా కాలం పట్టకూడదు యీ విశ్వంలో ఒకేవేళ చూపే గడియారం అంటూ ఒకటిలేదు. జేబుగడియారం జేబుజేబును భేదిస్తూనే వుంటుంది. యిది ఐన్‌స్టీన్ సిద్ధాంతం.”

లావణ్యలేచి, “నీళ్లు చల్లారిపోతున్నాయి. వెళ్ళిస్నానం చేయండి,” అంది.

“నువ్వు యింకా కాసేపు యిక్కడ వుండి నాతో మాట్లాడుతూంటే నీళ్లు చల్లారిపోయినా పరవాలేదు. చన్నీళ్ళ స్నానం చేస్తాను.”

“క్షమించండి. వ్యవధిలేదు. తొందరపని వుంది,” అని చెప్పి లావణ్య వెళ్ళిపోయింది.

అమిత వెనువెంటనే స్నానానికి లేవతేడు. ఆమె తీయని పెదవులమధ్య మందహాసంలో మాటలు యెలా రూపొందినదీ జ్ఞాపకం చేసుకుంటూ ఆలోచనలో మునిగిపో

యాను. అమిత అనేకమంది సౌందర్యవతులను చూశాడు. వారి సౌందర్యం పున్నమిరాత్రిలాగా ప్రకాశవంతమయిందేగాని అస్పష్టం. కాని లావణ్య సౌందర్యం ప్రాతఃకాలంలాంటిది. అస్పష్టత భ్రాంతి లేనిది. ప్రతిభతో ప్రకాశిస్తోంది. ఆమెను సృజించేటప్పుడు విధాత కొంత పురుషత్వం కలిపినట్టున్నాడు. ఆమెను చూచితే ఆమెకు సంకేదనా శక్తియేగాక చింతనా శక్తి కూడా కలదని తెలుస్తుంది. ఇంతకీ అమితను అంతగా ఆకర్షించినదేమిటి? అమితకు ప్రతిభ ఉంది, కాని ఓర్పులేదు. ఆలోచన ఉందికాని ధైర్యం లేదు. అతను చాలా చదువు కున్నవాడు బాగా తెలిసినవాడు. కాని శాంతం అలవర్చుకోలేక పోయాడు. ఉద్రిక్త సంతృప్తివల్ల గాక ప్రశాంత నిశ్చల గంభీర హృదయంలో నుంచి జనించిన నిర్మల రూపం ఆమె ముఖంలో అతనికి గోచరించింది.

అన్యోన్యత

నలుగురితో కలిసి మెలిసి తిరగడం అమిత స్వభావం. ప్రకృతి సౌందర్యంతో ఎక్కువసేపు ఆడుకోలేడు. మాట్లాడడం అతనికి అవసరం. అందుకు అలవాటు పడిపోయాడు. చెల్లతో పర్వతాలతో ఎవరూ పరియాచకాలాడ లేరు. వాటితో కొంటెగా వ్యవహరించడం భౌతిక వినాశనాన్ని ఆహ్వానించడమే. అవి నియమబద్ధంగా జీవిస్తాయి. ఇతరులు నియమబద్ధంగా జీవించాలని ఆశిస్తాయి. ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే వాటికి హాస్యం తెలియదు. అందుచేత నగరం వెలు

పల విహరించినపుడల్లా తోచేదికాదు. కాని ఇప్పుడు ఒక విచిత్రం జరిగింది. పిల్లాంగు కొండలు అతనిని పరమానందంతో నింపివేసినాయి. స్వభావ విరుద్ధంగా అతను సూర్యోదయానికి పూర్వమే మేల్కొని కిటికీగుండా చూశాడు. కొండల అవతల సూర్యుడు తన కుంచెతో, దేవదారుచెట్ల అంచులవెనక పలచని మబ్బుపొదలమీద పొడుగుగా బంగారు రంగు రంగు రేఖలు గీస్తున్నాడు. సూర్యకాంతి స్పర్శతో కేసితలాడే రంగులను మానంగా తేరిపారజూడడం తప్ప మరేం చేయలేకపోయాడు.

కప్పు టీ ఒక్క గుక్కలో తాగివేసి బయలుదేరాడు. రోడ్డు నిర్మానుష్యంగా ఉంది. నాచుపట్టిన ఒక పురాతన దేవదారు వృక్షంకింద వాసనగొట్టే పత్రశయ్యమీద కాళ్ళు చాచుకుని పండుకుని సిగరెట్టు వెలిగించాడు. పరధ్యాసలో దానిని రెండు వేళ్ళ సందునా పెట్టుకున్నాడేగాని పీల్చలేదు. ఆ అడవి యోగమాయ ఇంటిదోవలో ఉంది. భోజనానికి కూర్చునే ముందు వంటగదిలోనుంచి వచ్చే సారథమును అనుభవించనట్టే ఆ స్థలంనుంచే యోగమాయ గృహసారథమును అనుభవించసాగాడు. వెళ్ళి కప్పు టీ అడిగే గంట ఎపుడవుతుందా అని నిరీక్షించసాగాడు. మొట్టమొదటలో సాయంకాలం మాత్రమే యోగమాయ ఇంటికి వెళుతూండేవాడు: అమితకుగల సాహిత్యాభిరుచి మూలంగా ఎప్పుడు పడితే అప్పుడు రమ్మని యోగమాయ ఆహ్వానించింది. మొదటి రెండు మూడు తడవులూ యోగమాయ కూడా సాహిత్య చర్చలలో కొంత ఉత్సాహం ప్రదర్శించింది. కాని అందువల్ల

వారి ఉత్సాహానికి భంగం కలిగిస్తున్నానని గ్రహించింది. ముగ్గురు మూక ఇద్దరు జత అని అర్థం చేసుకోవడం కష్టం కాదు ఆనాటి నుంచి ఆమె గైరు హాజరయే కారణాలు హెచ్చినాయి. అవి అనివార్యమయినవికావు యాదృచ్ఛిక మయినవి కావు ఇచ్చాపూర్వకమయినవి అమిత లావణ్యాల సాహిత్యానురాగం వెనక ఇంకా ప్రగాఢమయిన అనురాగం ఉందని యోగమాయ పసికట్టింది. యోగమాయకు వయసు మళ్ళినా ఆమె దృష్టి తీక్షణమని మనసు కోమలమని అమిత కూడా గ్రహించాడు అందువల్ల లావణ్యతో ఒంటరిగా బాతాఖానీ కొట్టాలనే ఉత్సాహం అమితకు ఇనుమడించింది. నిర్దిష్ట కాలం పొడిగించడానికి యతిశంకర్ ఉదయం ఒక గంట సాయంత్రం రెండు గంటలు ఆంగ్ల సాహిత్యం బోధించడానికి పూనుకున్నాడు. ఈ కర్తవ్య నిర్వహణలో అమిత పట్టుదల మూలంగా అనివార్యంగా ఉదయం మొదలుపెడితే మధ్యాహ్నం అయేది. బోధన బాతాఖానీగా పరిణమించేది. మర్యాదకోసం భోజనానికి యోగమాయ ఆహ్వానం అంగీకరించవలసి వచ్చేది ఈ విధంగా సంఘ విహిత కర్తవ్యపరిధి గంటగంటకు విస్తరించుకో జొచ్చింది.

యతిశంకర్ కు చదువుచెప్పడం ఉదయం ఎనిమిదిగంటలకు. అమితకు ఆ సమయం అసమయం. చూత్రగర్భంలో పడి నెలలు నివసించిన జీవి నిద్రవిషయంలో పశుపక్ష్యాదులను అనుసరించడం తగదని అమిత చెప్పుతూండేవాడు. ఇప్పటివరకు అమిత నిశాసమయాలు ఉదయ సమయాలను ఆక్రమించుకొనేవి. అలాఆక్రమించుకున్న సమయంనిషిద్ధంకాబట్టి నిద్రకు

ఎక్క-వ ప్రీతిదాయక మయినదని అంటూండేవాడు. కాని ఈ రోజుల్లో పెందలకడే నిద్ర లేవాలనే ఆ షరతువల్ల కలత లేని నిద్రపట్టేదికాదు. లేవవలసిన వేళకు ముందే లేచేవాడు. అలస్యమవుతుందనే భయంకొద్దీ పక్కమీదఊరికినే పండుకునే వాడుకాదు అపుడపుడు గడియారం ముల్లును ముంగుకుజరిపే వాడు. కాని పట్టుబడతామనే భీతివల్ల మాటిమాటికీ వేళను దొంగిలించడం సాధ్యపడేది కాదు. ఈ రోజున గడియారం వంక చూచాడు ఇంకా ఏడుగంటలు కాలేదు. గడియారం ఆగిపోయిందా? చెవి దగ్గర పెట్టుకున్నాడు. టిక్కు-టిక్కు మన్నది.

ఇంతలో కుడిచేతిలో గొడుగు ఆడించుకుంటూ లావణ్య రోడ్డు దిగువకు వస్తూండడం చూసి అదిరిపోయాడు. ఆమె తెల్లని చీర కట్టింది. త్రిభుజాకారంగా మడచిన నల్లని జాలరు అంచు శాలువా ఆమె భుజాలమీద వేసుకుంది. తనను లావణ్య అర్థదృష్టితో చూసిందని అమిత గ్రహించాడు. కాని పూర్ణదృష్టితో గుర్తుపట్టినదనే యధార్థవిషయం అంగీకరించలేదు. ఆమె మలుపును చేరుకునేసరికి ఇక ఉండ బట్టలేక ఆమె వద్దకు పరుగెత్తాడు.

“నన్ను తప్పించుకుపోలేవని నీకు బాగా తెలుసు. అయినా నన్ను పరుగెత్తించావు. దూరం నడవడం అసౌఖ్యమని నీకు తెలియదా?” అన్నాడు అమిత.

“యెలా?”

“వెనకబడ్డ దురదృష్టవంతుడు గొంతెత్తి పెద్దగా కేక పెడుతూ పిలవవలసి వుంటుంది. యేమని కేక పెట్టడం? యెలా

పిలవాలి! దేవతల విషయంలో మంచిపద్ధతివుంది. వారినామం జపించి ప్రసన్నం చేసుకోవచ్చు. దుర్గా దుర్గా అంటూ పెద్దగా అరిచినా దశభుజాలదుర్గ సంతృప్తి చెందదు. మీ వంటి వారి విషయంలో కష్టం యెక్కువ.”

“అలా అయితే పిలవడమే మానివేయవచ్చు.”

“నువ్వు దగ్గరగావుంటేనే సాధ్యపడుతుంది అందువల్ల నా నుంచి దూరం వెళ్ళవద్దు అంటున్నా. పిలవాలనే కాంక్ష వుండీ పిలవలేక పోవడంకంటే విషాదం యేముంది!”

“యెందుకని? మీరు యింగ్లీషువారి పద్ధతికి అలవాటు పడ్డారనుకుంటాను!”

“మిస్ డత్త్! టీ తాగేటప్పుడు అలాపిలవడం తగి పోతుంది. కాని చూడు. నేటి వుదయ ప్రథమ కాంతిలో భూమ్యాకాశాలు కలుసుకున్నాయి. ఆ సంయోగోత్సవం శోభాయమానంగా జరిగి స్వర్గ మర్త్యలోకాలు ఏకస్పృష్టిగా రూపొందాయి. పృథ్వినుంచి స్వర్గానికి, స్వర్గంనుంచి పృథ్వికి పిలుపు ప్రతిధ్వనించడం వినబడడం లేదా? అటువంటి నామ కరణ సుముహూర్తం మానవజీవితంలోమాత్రం రాదా? యీ ముహూర్తంలో మనసారా గొంతెత్తి నిను పిలిచాననుకో. ఈ పిలుపు అడవినుంచి అడవికి ప్రతిధ్వనించి ఆకాశంలోని రంగు రంగుల మబ్బును చేరుకుంటుంది. అచ్చటిపర్వతం ఆపిలుపును విని దీర్ఘంగా యోచిస్తుంది. ఆ నామం మిస్ డత్త్ అని నువ్వు వూహించగలవా?”

“నామకరణం చేయడానికి చాలా కాలం పడుతుంది. యింతలో అలాఅలా తిరిగి వస్తాను,” అంది లావణ్య ఆ ప్రస్తావన తప్పించడానికి.

“నడక నేర్చుకోవడానికి మానవుడికి చాలా కాలం పడుతుంది,” అంటూ మొదలుపెట్టాడు అమిత ఆమె పక్కనే నడుస్తూ, “నా విషయం వేరు. జీవితంలో ఆలస్యంగా ఇక్కడికి వచ్చిన తరవాతనే నేను కూర్చోవడం నేర్చుకున్నాను. ‘తిరిగే చక్రానికి దుమ్ము అంటుకోదు’ అని ఇంగ్లీషులో సామెత వుంది. ఆ సామెతను మనసులో పెట్టుకుని యింకా చీకటి వుండగానే నేనీదోవపక్కకువచ్చి కూర్చున్నాను. అందువల్ల అరుణోదయ కాంతిని చూడగలిగాను.”

“ఆకుపచ్చ యీకల ఆ పక్షి పేరేమిటో తెలుసునా?” అని లావణ్య అడిగింది, సంభాషణను వేరుమార్గం పట్టించడానికి.

“ప్రపంచంలో పక్షులు వుంటాయనే విషయం యిప్పటి వరకు నేను సామాన్య విషయంగానే భావిస్తూ వచ్చాను. దాని విశిష్టతను తెలుసుకునే అవకాశం కలగనే లేదు. నేను యిక్కడకి వచ్చిన తరవాత అద్భుతం జరిగింది. యీ ప్రపంచంలో పక్షులు వుండడమే కాదు, పాడతాయని కూడా గ్రహించాను.”

“బలే! ఆశ్చర్యంగా వుండే!” అంది లావణ్యనవ్వుతూ.

“నవ్వుతున్నావా? నేను గంభీరంగా మాట్లాడుతున్నా నా మాటలు గంభీరంగా ధ్వనించవు. అదిపిచ్చి అలవాటువల్ల వచ్చినదోషం. నా జన్మలగ్నాధిపతి చంద్రుడు. యెంతకంటిక

చీకటి రాత్రియందయినా అస్తమించే ముందు ఒకక్షణం మందహాసంచేసి తీరతాడు,” అన్నాడు అమిత.

“నీ మాటలు వింటే పక్షులు కూడా నవ్వుతాయి. నన్ను నిందించకు,” అంది లావణ్య.

“మొదటలో నా మాటలు అర్థంగాక జనం నవ్వుతారు. అర్థమయిన తరువాత వారు అగ్గి యోచిస్తారు. నేనీ రోజున పక్షులను కొత్తగా కనుగొన్నానంటే అంతా నవ్వుతారు అయితే అందులోని అంతరార్థం నేను ప్రతిదానినీ, నన్ను సైతం కొత్తగా కనుగొన్నాను. యిటువంటి యదార్థ విషయానికి యెవరు నవ్వలేరు. ఆదీ సంగతి! నా మాటలు ఒకటే అయినప్పటికీ నువ్వు మానంగానే వున్నావు ”

లావణ్య నవ్వి అన్నది. “నువ్వు మరీ పాతవాడివికావు. మరీ కొత్తవాడివికావు అటువంటిపుడు ఇంకా కొత్తేమిటి?”

“ఈ ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పడం అమామాషీ యేం కాదు. గంభీరంగా చెప్పాలి. నాలో కనిపించే కొత్తదనం యుగయుగాల నుంచి వస్తున్న పాతే. అరుణోదయకాంతి లాగా, కొత్తగా వికసించిన కలువపూవులాగా పాతదే. కాని కొత్తగా కనుగొన్నట్టు తోస్తుంటుంది. అంతే.”

లావణ్య మందహాసం చేసి వూరుకుంది.

“ఈ నీ మందహాసం కన్నపుదొంగమీద పడవేసిన పోలీసు లాంతరు కాంతిలాగా వుంది. యీ వాక్యం నువ్వెంతగానో మెచ్చుకునే కవి రచనలోనుంచి నేను దొంగిలించానని యీ పాటికి గుర్తించే వుంటావు. అందుకని దయ యుంచి నాకు గ్రంథచౌర్యం అంటకట్టకు. ఒకొక్కపుడు

మానవుని స్వత్వం శంకరాచార్యులుగామారి, 'నేను వ్రాశాను,' 'అతను వ్రాశాడు' అనే వాటిభేదం మాయ అని స్థిరీకరిస్తుంది. యీ వుదయం ఇక్కడకూర్చుని క్షణంలో 'ఈ నే నెక్కడ రాయడానికి సాధ్యపడేది నాకు పరిచయమయిన సాహిత్యం నుంచి యేరుదాం' అని నాలో నేను అనుకున్నాను. యింకో కని దానిని వ్రాయడానికి సాహసించేవాడు కాదు."

"మరి నువ్వు అలా యేరగలిగావా?" అని లావణ్య ప్రశ్నించకుండా ఉండలేకపోయింది.

"ఆ యేరగలిగాను."

లావణ్య జిజ్ఞాసను అణచుకోలేక "ఏగా పద్యపాదం?" అని అడిగింది.

"దేవునియూన మాట్లాడకు. నను ప్రేమించనీ."

లావణ్య హృదయం కంపించిపోయింది. చాలా సేపు తరవాత అమిత, "ఇది యెవరు రచించిందో నీకు తెలుసుగా?" అన్నాడు.

తెలుసునని సూచించడానికి లావణ్య తలకొద్దిగా ఒక పక్కకు వంచింది. అమిత ఆగకుండా, మొన్న నీ మేజాబల్ల మీద డోన్ కవితా సంపుటి కనిపించింది. లేకపోతే యీ పద్యపాదం నాకు స్ఫురించేది కాదు," అన్నాడు.

"నీకు కనిపించిందా?"

"మరేమిటి? దుకాణాలలో పుస్తకాలు కనిపిస్తాయి. కాని నీ బల్లమీద మాత్రమే అవి బహిర్గత మవుతాయి. బహిరంగ గ్రంథాలయాలలో బల్లలమీద పుస్తకాలు

వుంటాయి. కాని బల్లలు వాటికి ఆశ్రయ మిస్తుంటాయి. మొన్న డోసీ పద్యపాదం నా హృదయాన్ని కంపింపజేయడంలో ఆశ్చర్యపడవలసిన పనిలేదు. భాగ్యవంతుని కర్మ కాండల సంతర్పణకు భిక్షుకులను పోగుచేసినట్టు యితర కవులు తమ గృహద్వారాలవద్ద జనాన్ని పోగుచేస్తారు కాని డోసీ కవిత్యం ఏకాంత ప్రదేశంలో జంట ఒకరి పక్కన ఒకరు దగ్గరగా కూర్చోవడానికి మాత్రమే స్థలం వుంటుంది. ‘దేవునాన! మూడ్లాడకు నను ప్రేమించనీ’ అనే నా హృదయ వ్రదయ స్వాగతాన్ని స్పష్టంగా వినగలడం ఆశ్చర్యమేమీ కాదు.”

అమిత ఆ పద్యాన్ని బెంగాలీలోకి అనువదించి వినిపించాడు. లావణ్య ఆశ్చర్యపోయింది.

“మీరు బెంగాలీలో కవిత్యంకూడా రాస్తూంటారా?”

“యీ క్షణంనుంచి రాస్తానని భయం వేస్తోంది పాత అమితరాయ్ తెలుసుకోలేని ఏవినాశనం కొత్త అమితరాయ్ తెచ్చిపెడతాడో! అతను వెనువెంటనే యుద్ధానికి సాహసించవచ్చు”

“యుద్ధం యెవరిమీద?”

“యెవరిమీదో నాకే తెలీదు. యీ తక్షణం నేను కళ్ళుమూసుకొని యే మహత్తర కార్యానికో నా ప్రాణాలు ధారపోయాలనిపిస్తోంది. ఆ తరవాత పశ్చాత్తాప పడవలసి వస్తే చాలా వ్యవధివుంది.”

లావణ్య నవ్వి, “ప్రాణాలను ధారపోయదలిస్తే సావధానంగా ధారపోయి,” అంది.

“యీ హెచ్చరిక అనవసరం. మతకలహాలలో నేను జోక్యం కలుగజేసుకో దలుచుకోలేదు. ముస్లింలను ఆంగ్లేయులను తప్పించుకు తిరుగుతాను. కాని వృద్ధ సనాతన ఆహింసా వాది హరన్ కొడుతూ కారు నడుపుతూ నాకు తారస్లిల్లి తే మాత్రం దారికిడ్డంగా నిలబడి ‘యుద్ధంచేయి’ అని కేక పెడతాను. అజ్ఞాన వ్యాధిగ్రస్తులు ఆసుపత్రి కెళ్ళకుండా ఆకలిని పెంపొందించుకోవడానికి కొండల దగ్గర గుమిగూడి సిగ్గు లేకుండా తిరుగుతుంటారు ”

“అతనుగనక మిమ్ము గమనించకుండా ముందుకు సాగి పోతే ఏంజేస్తారు?” అని అడిగింది లావణ్య నవ్వుతూ.

“అప్పుడు రెండు చేతులూ ఆకాశం వేపుచాచి, ‘యీ సారికి నిన్ను ఊమిస్తున్నాను. నువు నా సోదరుడవు. మని ద్వారం ఒకే తల్లి భరతమాత బిడ్డలం,’ అని అంటాను. హృదయం వికసించి విశాలమయితే మానవుడు యుద్ధమూ చేయగలుగుతాడు ఊమించాగలుగుతాడు. నీకు తెలుసుగా!”

లావణ్య నవ్వింది. “యుద్ధంమాట యెత్తగానే నాకు భయంవేసింది. కానీ నీ ఊమా సిద్ధాంతం ప్రతిపాదించిన మీరు చూస్తే ఆదుర్దా పడనవసరం లేదని తోస్తోంది.”

“నా కోరిక ఒకటి మన్నిస్తావా?” అని అమిత అడిగాడు.

“యేమిటది?”

“ఆకలిని పెంపొందించుకోవడానికి యిక యివాళటికి నడవ వద్దు ”

“సరే యింకా?”

“రంగురంగుల నాచుతో విలసిల్లే ఆ రాతి కిందనుంచి శవ్వుతూ చిన్నగా ప్రవహించే ఆ సెలయేటి దిగువన ఆచెట్టు కింద కూర్చుందాం, రా!”

లావణ్య చేతిగడియారంచూసి, “వ్యవధి ఏమాత్రం లేను,” అంది.

“లావణ్యదేవీ! అదే జీవితంలో అతికఠిన విషాద సమస్య. యెడారి ప్రయూణంలో కూజాలో నీరు సగమేవుంటే దోవలో ఆ నీరు ఒలికి ఇసుకపాలు కాకుండా జాగ్రత్తపడాలి. వ్యవధిఎక్కువగావున్నవారే కాలనియమాన్ని పాటించగలుగుతారు. దేవతల కాలానికి పరిమితిలేదు. అందుకే సూర్యుడు స్రుతిరోజూ ఒకే వేళకు వుదయిస్తాడు, అస్తమిస్తాడు. మన కాలం పరిమితమయింది. కాల నిమిషం అంటూ కాలాన్ని వృథాచేయడం మనకు మించినది అమరజీవి యెవరయినా నన్ను, ‘భూమిమీద నువ్వు సాధించిందేమిటి?’ అని ప్రశ్నిస్తే నేను, ‘గడియారం ముల్లు మీద దృష్టినిలిపి పని చేశానేగాని కాలాతీతమయిన దానిమీద దృష్టి నిలపడానికి వ్యవధిలేక పోయింది’ అని సిగ్గునిడిచి జవాబు చెప్పనా? అందుకే నే నింతగా వాదిస్తున్నాను. నాతో అక్కడికిరా.”

తన మాటను ఎవరన్నా కాదంటారేమోననే ఆలోచనే అమితమే లేదు. అందువల్ల ఇతరులు కాదనడం కష్టం. లావణ్య సమ్మతించి, “సరేపదండి,” అంది.

దట్టమయిన అడవి ప్రదేశం నుంచి దిగువగా ఖనీ గ్రామానికి దోవ ఉంది. ఒక జలపాతం నుంచి ఒక చిన్న సెలయేరు ప్రజా ప్రయోజనాన్ని విస్మరించి ఆ దోవకు

అడ్డంగా ప్రవహిస్తూ ఆ దారిమీద తన హక్కును స్థాపించు కోవడానికి దోవబాడుగునా గులకరాళ్ళను వదిలింది ఆ సలంలో వారిద్దరూ ఒక రాతిమీద కూర్చున్నారు. అక్కడే లోతయినగోయి ఉంది. ఆకుపచ్చని మేలిముసుగు ధరించి బయటకు అడుగు పెట్టడానికిజంకే పనదాస్త్రీలాగా ఆగోతిలో నీరు నిలవవుంది. ఆ ప్రదేశాన్ని ఆవరించిన ఏకాంతతలో మేలిముసుగు తొలగిన దానిలాగా లావణ్య సిగ్గుపడింది. చెంపలు జేవురించాయి. కలవరపాటు బయటపడకుండా దాచు కోవడానికి ఎదోఒకటి మాట్లాడదామనుకుంది మాటలు పెగలలేదు. నిద్రలో గొంతు నులిమి నట్టసిపించే వారిలాగా ఉక్కిరి బిక్కిరయింది

ఇక మానాన్ని భగ్నం చేయడం మంచిదని గుర్తించి అమిత, “చూడు, మన భాషలో రెండు శైలులున్నాయి. ఒకటి గ్రాంథికం. రెండు వ్యవహారికం. వీటికితోడు మూవో రకం కూడా అవునని సమాజం కోసం వ్యాపారంకోసం కాకుండా ఇలాంటి యేకాంత సాన్నిహిత్యం కోసం పక్షుల పాటలాగా కవుల సంగీతంలో పసిపాపల ఏడ్పులా సునాయాసంగా మన గొంతులలో నుంచి వెలు వడాలి. అటువంటి భావ ప్రకటనకు కావలసిన భాష లోపించడంవల్ల పుస్తక విక్రయ శాలలకు పరుగెత్తడం యెంత సిగ్గు చేటు! మనం నవ్వదలచినపుడల్లా దంత వైద్యశాలకు పరుగెత్తవలసినవస్తే యేంజరుగుతుందో ఆలోచించు. నిజం చెప్పండి, లావణ్యదేవి! యిప్పుడు మీకు రాగ యుక్తంగా మాట్లాడాలని లేదా?”

లావణ్య తలవంచుకుని మారుమాటాడ లేదు. అమిత అగకుండా “టీ తాగేటప్పుడు సంభాషణలో యుక్తా యుక్తాల విచక్షణ మాటమాటకూ పాటించడం అవసరం. కాని యిక్కడ యుక్తా యుక్తాల ప్రసక్తే లేదు. యిటువంటపుడేం చేయాలి? మనశ్శాంతికి పద్యాలు చదవాలి వచనం చాలాసేపు పడుతుంది మనకు అందుకు కావలసిన వ్యవధి లేదు. మీరు సరే అంటే మొదలు పెడతాను,” అన్నాడు

సరే అనకేం చేస్తుంది లావణ్య! సిగ్గుతో అతని మాటలు వినబడనట్టు నటిస్తే లజ్జ బయటపడిపోతుంది. ముందుమాటలాగా అమిత, “రవీంద్రుని కవిత మీకు యిష్టమనుకుంటాను?” అన్నాడు

“అవును.”

“నాకిష్టం లేదు. అందుకు నన్ను క్షమించండి. నా కిష్టమయిన కవి ప్రత్యేకత వేరు. అతని రచనలు చాలా గొప్పవి. కొద్దిమంది కూడా చదివి వుండరు. దూషణతో నయినా ఎవరూ అతనిని సత్కరించలేదు. అతని రచనలు కొన్ని చదువుతాను.”

“ఎందుకంత భయం?”

“యీ విషయంలో నా అనుభవం బాధాకరమయినది. మన కవిని మనమే దూషిస్తే అతనిని బహిష్కరించి నట్టే. మౌనంవహించి విస్మరిస్తే నానాతిల్లు తినవలసివస్తుంది. నా కిష్టమయినది యింకొకరికి యిష్టంకాకపోవచ్చు. అందుకే యీ భూమిమీద యింత రక్తపాతం జరుగుతోంది.”

“నేను రక్తపాతం జరుపుతానని భయపడనక్కరలేదు. నా అభిరుచికి మద్దతుకోసం నేను ఇతరుల అభిరుచిని ప్రచారం చేయను,” అంది లావణ్య.

“బాగా చెప్పావు. ఇక నిర్భయంగా ప్రారంభిస్తాను. “ఓ అపరిచితుడా! ఎలా తప్పించుకుందువు నా చేతిని పరిచయం కాకమున్నే?”

“ఈ విషయం గుర్తుంచుకో! అజ్ఞాతబంధనం! అన్నిటి కంటే చెడ్డబంధనం! అజ్ఞాత ప్రపంచంలో నేను ఖైదీని. జ్ఞాతం కాగానే స్వతంత్రం పొందుతాను. దీనినే ముక్తితత్వం అంటారు.

“ఒకానొక అంధక్షణంలో

కలత నిద్రలో

నీ ముఖం గాంచితిని

నీపై దృష్టి నిగిడ్చి ఎక్కడ దాగితిని

ఏ రహస్య ఆత్మ విస్మృతి నీమలో.

“మైమరపులోని అంధకారానికి యేగుహలోని అంధకారం సాటిరాదు. జీవితంలో లభించని నిధులు ఆత్మ విస్మృతి లోకంలో కలగా పులగంగా వుంటాయి. అందుకని నిరాశలో వాటిని త్యజించడం సమర్థించుకోరాదు.

“నిను తెలుసుకొనుట

ఏమంత సులభంకాదు

రహస్యంగా చెవిలో తీయనిమాటలు చెప్పినా

అనుమానంతో ఉక్కిరి బిక్కిరి మాటలపై

విజయం సాధిస్తాను

అనుమానంనుంచి, సిగ్గునుంచి
 ఆందోళనా సంఘర్షణనుంచి
 నిర్దయకాంతిలోకి
 గర్వంతో బలంతో
 నిను వె కె తుతాను

“పరిపూర్ణం నిర్దాక్షిణ్య విజయం! ఎంత మహత్తర శక్తి! యీ రచనలోని పురుషశక్తి గమనించు!

“కిన్నిట స్నానమాడి మేల్కొంతువు నువు
 క్షణంలో తెలుసుకొందువు నిను నువు
 బంధనం విచ్ఛిన్న మవుతుంది
 నీకు స్వాతంత్ర్య మివ్వడంలో నాకూ
 స్వాతంత్ర్యం లభిస్తుంది.

“నీ అభిమాన రచయితలో యీ మాదిరి ధోరణి కనిపించదు. సూర్యకుటుంబంలోని అగ్గితుఫాను లాంటిదిది. యిది సామాన్య గీతం మాత్రమేకాదు. కఠిన, నిర్దాక్షిణ్య జీవిత సారం.”

లావణ్యమీద దృష్టి నిగిడ్చి, అమిత తిరిగి మొదలు పెట్టాడు.

“ఓ అపరిచితుడా!

పగలుగడిచింది, సందెపడుతుంది, కాలంఆగదు,
 తీవ్రంగా ఆకస్మికంగా ఒకేఒక ఊపుతో
 బంధనాలను తెంచివేయుము

నీ అజ్ఞాతాన్ని శిఖను ప్రజ్వరిల్లనిమ్ము
 అందులో నా జీవితమర్పింతు సమిధగా!”

కవితా పఠనం పూర్తి కాకముందే అమిత లావణ్య చేయిపట్టుకున్నాడు. ఆమె చేతిని తీసివేయలేదు. అతని ముఖంలోకి చూసి మకానం వహించింది. మాటలతో అవసరమేమిటి? లావణ్య గడియారం చూడడం మరిచేపోయింది.

పెళ్ళి రాయబారం

అమిత యోగమాయ దగ్గరకు వెళ్ళి, “పిన్నీ! నేను పెళ్ళిరాయబారం పనిమీద వచ్చాను. దయయంచి నా మాట వృథాచేసి పంపవద్దు,” అన్నాడు.

“నాకు నచ్చితే సరే. ముందు పేరు, పూరు, రూపు రేఖలో వర్ణించి చెప్పు.”

“అభ్యర్థి విలువ పేరునుబట్టి కాదు.”

“అలాంటప్పుడు పెళ్ళి రాయబారి తన యీనాములో కొంతభాగం వదులుకోవలసి వస్తుంది.”

“అన్యాయం! పేరుగొప్ప పూరు దిబ్బ అని వినలా! బయటగొప్ప పేరుగలవారు జీవితంవైభవంగా గడపడానికి కాలం వెచ్చిస్తారేగాని సుఖపడడానికి కాదు. అటువంటి వారు తమ భార్యలకోసం తమ కాలంలో కొద్దిభాగం వినియోగిస్తారు. యిది వివాహ విధికి తగినంతకాదు. గొప్ప వారి వివాహం పాక్షిక వివాహం. బహుభార్యత్వంలాగా నింద్యమయింది.”

“సరే. పేరు బాగుండనుకుందాం. మరిరూపురేఖలు!”

“అతిశయోక్తులకు దిగుతానేమోనని భయం. అందుకని ఆ విషయం విప్పి చెప్పను.”

“అతిశయోక్తి మీ వ్యాపార లక్షణమనుకుంటా.”

“పెళ్ళికొడుకుని యెంచుకునేటపుడు రెండు విషయాలు ఆలోచించాలి. పేరు యింటి తాహతుకు మించిపోరాదు. రూపురేఖలు పెళ్ళికూతురు రూపురేఖలను మించిపోరాదు.

“సరే. పేరు రూపురేఖలు వదిలివేద్దాం. తక్కిన విషయాల మాటేమిటి?”

“తక్కినవన్నీటినీ కలిపియోగ్యత అంటారు. అతను యోగ్యత లేనివాడు కాడు.”

“మరి తెలివి తేటలు?”

“తనకు తెలివితేటలు గలవని అవతలి వారిని నమ్మించేటంత తెలివి తేటలున్నాయి”

“చదువు?”

“న్యూటన్ చదువులాంటిదే విజ్ఞాన సముద్రతీరంలో గులకరాళ్ళను యేరుతున్నానని మాత్రమే అతనికి తెలుసు. కాని న్యూటన్ లాగా పదిమందిలో ఈ మాట చెప్పడానికి జంకుతాడు. చెపితే నిజమనుకుంటారని భయం.”

“పెళ్ళికుమారుని యోగ్యతల జాబితా బాగానే వున్నట్టుంది.”

“అన్నపూర్ణ ప్రపూర్ణతను చాటడానికి శివుడు తాను బికారిని చెప్పుకున్నాడు. పైగా అలా చెప్పకోవడానికి సిగ్గు పడలేదు.”

“అలా అయితే యింకా కొంచెం స్పష్టంగా చెప్పు.”

“పేరుపొందిన కుటుంబం. పెళ్ళికుమారుని పేరు అమిత రాయ్. నవ్వుతావెందుకు పిన్నీ? యిదంతా హాస్యానికి చెప్పు తున్నాననుకుంటున్నావా?”

“అవును నాయనా! చివరకు యిదంతా హాస్యంగా తయారవుతుందేమోనని నా భయం ”

“అటువంటి అనుమానం దోషారోపణే!”

“నవ్వుతూ తేలికగా తన లోకమును నిలబెట్టుకోవడం యేమంత తేలికకాదు ”

“పిన్నీ! దేవతలకు మాత్రమే ఆ శక్తివుంది. అందు కనే వారికి పెళ్ళి యోగ్యతలేదు ఈ విషయం దమయంతికి బాగా తెలుసు.”

“మా లావణ్య అంటే నీకు బాగా యిష్టమేనా?”

“యేం పరీక్ష పెడతావో పెట్టుకో.”

“ఆమె నీదనే నిశ్చయంలోనే ఆ పరీక్ష వుంది.”

“దయయించి యింకా పూర్తిగా వివరించు.”

“చవకగా వచ్చినా రత్నం విలువను తెలుసుకొన గలిగినవానినే నేను రత్నాల వర్తకుడంటాను.”

“పిన్నీ! నీవీ విషయమంతా అతి సున్నితం చేసేశావు. చిన్న కథలోని మనస్తత్వపుటంచుకు పదును పెట్టుగావుంది. విషయం స్పష్టంగా తెలుస్తోంది. యీ మానవ ప్రపంచంలో మామూలుగా జరిగేటట్టే ఒక పెద్దమనిషి ఒక యువతి వివాహమాడాలని పిచ్చిగా కోరుతున్నాడు. మంచి చెడ్డలను బేరీజువేస్తే కుర్రాడు పరవాలేదు. యిక యువతి విషయం చెప్పనక్కరలేదు. మామూలుగా యిలాంటి సందర్భాలలో

పిన్ని బోటివారికి ఆనందం వేడుకలు కావలసినంత కలుగుతుంది.”

“నువ్వేం భయపడనక్కర్లేదు నాయనా! వేడుకలు ప్రారంభమవుతాయి. లావణ్య నీకు లభించిందనుకో ఆమె నీ దయన తరవాత కూడా నీ వామెను యిప్పటిలాగానే వాంఛిస్తుంటే లావణ్యలాంటి యువతికి నువ్వు తగినవాడవని తలుస్తాను.”

“నేను అతిఅధునాతనుడననుకుంటూంటే, నన్నే అదరగొట్టేస్తున్నావే!”

“అయితే నీకు అధునాతన లక్షణాలేమికనిపించాయి!”

“యిరవయో శతాబ్దంలో పిన్నిలాంటివారు కూడా పిల్లకు వివాహం చేయడానికి భయపడుతున్నారు.”

“గతశతాబ్దంలో పిన్నిలాంటివారు ఆటవస్తువులకు లాగా పెళ్ళిళ్ళు చేసేవారు. నేటి పెళ్ళికొడుకుకు పిన్నిలాంటి వారి వేడుకకోసం ఆటబొమ్మలను సమకూర్చిపెట్టే ఆసక్తి లేదు.”

“మరేం భయపడనక్కర్లేదు. అది యెన్నటికీ సాధ్యం కాదు. తినేదానినిబట్టే ఆకలి పెరుగుతుంది యీ సత్యానికి వుదాహరణ యీ భూమిమీద అమితరాయ్ అవతరించిన యేకైక వుద్దేశం లావణ్యను వివాహ మాడడమే. అలాకాక పోతే జీవంలేని నా మోటారుకారు, ఒక అసమయంలో, ఒక ఆస్థలంలో అటువంటి అద్భుత సంఘటన జరిగేటట్టు చేస్తుందా?”

“నాయనా! నీ మాటలు పెళ్ళి యీడు వచ్చిన వాని మాటలులాగా కనిపించడంలేదు. చివరకీ వివాహం చిన్న పిల్లల ఆటగా పరిణమిస్తుందేమోనని భయపడుతున్నాను.”

“పిన్నీ! నా మనసుకు దాని విశిష్ట గురుత్వం వుంది. అందువల్ల నా హృదయంలోనుంచినట్టే బరువయినమాటలు నా నాలుకమీదనే తేలికగా వుంటాయి. అంతమాత్రంచేత వాటి బరువు తగ్గదు.”

యోగమాయ భోజన ఏర్పాట్లు చూడడానికి వెళ్ళింది. అమిత గదులన్నీ గాలించాడుగాని చూడదలచినది. కనిపించ లేదు. యతిశంకర్ తారసిల్లాడు. ఆ రోజున అతనితో కలిసి ఆంటనీ అండ్ క్లియోపాత్రా నాటకం చదవవలసి ఉందని ఆపుడు జ్ఞాపకం వచ్చింది. అమిత మొహంకేసి చూసేసరికి అతనిమీద జాలివహించి ఆ రోజుకు శైలవు పెట్టడం తక్షణ కర్తవ్యమని అతనికి తోచింది. “అమితతాత! యెగువ పిల్లలంగుమీద తిరగడానికి యివాళ శైలవుయియ్యి” అని అడిగాడు.

అమిత అతిగా సంతోషించి, “పాఠాలకు శైలవు పెట్టడం యెలానో తెలియనివారు వాటిని జీర్ణం చేసుకోలేరు. యింతకీ శైలవు అడగడానికి అంతభయపడతా వెందుకు?”

“రేపు ఆదివారం. యెలాగోశైలవు మీరేమైనా అనుకుంటారేమోనని—”

“అబ్బే! మరేం అనుకోను. నాది బడిపంతులు మనస్తత్వంకాదు. నిర్ణీతమయిన శైలవు శైలవుకాదని నావుద్దేశం.

నిర్జీత మయిన శైలవును అనుభవించడం కట్టివేసిన జంతువును వేటాడినట్టే ఆనందం వుండదు.”

శైలవుదినతత్వం విషయంలో అమిత ఇంత ఉత్సాహం చూపడానికి మూలకారణం యతి ఊహించి సంతోషించాడు. “యిటీవల మీ మేధ శైలవుదిన తత్వంలో నిమగ్నమయి వుండి మొన్న దీనిమీద వుపన్యాసం కూడా యిచ్చారు. యిది యిలాగే జరిగితే కొద్దిరోజులలో నేను శైలవు తీసుకోవడంలో నిపుణుడనయిపోతాను,” అన్నాడు.

“మొన్న నేనేం వుపదేశించాను?”

“చేయకూడనిది చేయాలనే కోరిక మానవుని మహా గుణం. ఆ కోరికకలిగితే ఆలసించడం వుచితంకాదు, అంటూ పుస్తకం చూసివేసి తొందరగా వెళ్ళిపోయాడు. నేను గమనించలేదుగాని, ఆ కర్తవ్య ఆవిర్భావ్య కారణం బయటనక్కీ వుండివుండవచ్చు.”

యతిశంకర్ వయసు ఇరవయ్య సంవత్సరాలలోపు. అమిత మనసులోని ఆందోళన అతని మనసుకుకూడా సోకింది. లావణ్యను ఎప్పుడూ పంతులమ్మ అనే దృష్టితోనే చూస్తున్నాడు ఇప్పుడు అమిత అనుభవ దృష్టితో చూసి ఆమె స్త్రీ అని గుర్తించాడు.

అమిత నవ్వాడు. “బజారులో యెక్కువ వెలపలికే వుద్బోధన కూడా వుంది. పనిచేయవలసి నపుడు అందుకు తయారుగా వుండాలి. అది అక్కరు ముద్రగల నవరసు లాంటిది. కాని అవతలి పక్కన ‘పనిలేనితనం తలయెత్తితే

దాని సవాలును వీరోచితంగా యెదుర్కొనాలి,' అని చెక్కవలసి వుంటుంది."

"మీ వీరత్వం యీ రోజుల్లో కొంచెం అతిగా కనిపిస్తోంది."

యతిశంకర్ వీపుతట్టి అమిత అన్నాడు: "నీ జీవిత పంచాంగంలో దుర్గాష్టమి శుభదినం అరుదెంచినపుడు ఆలస్యం చేయకు. దేవీపూజ చెయ్యి. ఆమె పాదపీఠంవద్ద ఆత్యవసర పనిని బలిపెట్టు. లేకుంటే కొద్దిరోజులలోనే నిజము దశమి వస్తుంది. దేవి అంతర్ధాన మవుతుంది."

యతిశంకర్ వెళ్ళాడు. అకర్తవ్య బుద్ధి కూడా జాగ్రత పడింది. అతని ఉనికిని సమర్థించే ఆమె కూడా ఎక్కడా కనిపించలేదు అమిత కూడా బయటకు వెళ్ళాడు

గులాబీ తీగ పూలతో బరువెక్కింది. ఒక పేపున సమ్మద్ధిగా పొద్దుతిరుగుడు పూలు. ఇంకోపేపున నలుచదరపు కొయ్య కుండీలలో చేమంతిపూలు ఏటవాలు మైదానం ఎగువ అంచున పొడుగాటి నీలగిరితైలం చెట్టు. ఆ చెట్టు బోదెకు ఆనుకుని కాళ్ళుచాచుకుని కూర్చుంది లావణ్య బూడిదరంగుళాలువకప్పుకునిఉంది ఉదయసూర్యకాంతి ఆమె పాదాలమీద పడుతోంది. ఒడిలోని చేతిరుమాలులో రొట్టెముక్కలు, పగలగొట్టిన ఆక్రోటుకాయలు చెల్లాచెదురుగా పడివున్నాయి. ఆ ఉదయకాలమంతా పశుపక్ష్యాదులకు ఆహారం వేస్తూ గడుపుదామనుకుందిగాని ఆ సంగతే మరిచేపోయింది. అమితవచ్చి ఆమె పక్కన నిలబడ్డాడు. ఆమె తల ఎత్తి అతనివంక చూసిందేగాని మాట్లాడలేదు. ఆమె

ముఖంలో అస్పష్ట మందహాసం తారాడింది. అమిత ఎదురుగా కూర్చున్నాడు.

“శుభవార్త. పిన్ని అంగీకరించింది ”

జవాబు చెప్పకుండా లావణ్య ఆక్రోటుకాయ ముక్కడగ్గరలోని నిష్ఫల ‘పీచ్’ చెట్లకేసి విసిరింది. తక్షణమే ఒక ఉడత చెట్లమీదనుంచి దిగివచ్చింది లావణ్య దయాధర్మ భిక్షుకోసం వేచివుండే జీవులలో ఇదొకటి.

“నీకు అభ్యంతరం లేకపోతే నీ పేరును కొంచెం కుంచిస్తాను ”

“సరే. అలాగేకానీ.”

“నిన్ను ‘వన్య’ అని పిలుస్తాను.”

“వన్య!”

“అబ్బే! అది నిందాస్పదంగా ధ్వనిస్తుంది. అటువంటి పేరు నాకు తగిపోతుంది. నిన్ను వన్య అని పిలుస్తాను. సరేనా?”

“సరే. కాని మీ పిన్ని ముందు మాత్రం అలా పిలవవద్దు.”

“అలాగే పిలవనలే. అటువంటి పేర్లు బీజమంత్రం లాంటివి. యితరుల ముందు పుచ్చరించరానివి. యీ పేరు నా నోటికి నీ చెవికి పరిమితం.”

“సరే అలాగే.”

“నాకూ అసధికార నామం వుండాలిగా? బ్రహ్మ పుత్ర! యెలాగుంది? హఠాత్తుగా వన్య (వరద) వచ్చిపడి పొంగిపొరలేటట్టు చేస్తుంది.”

“నిశ్శక్త్యంతలో చనువుగా వుంటుంది ”

“అవును. దానిని మోయడానికి కూలీని పెట్టుకోవాలి. నువ్వే నాకో పేరు సృష్టించిపెట్టు.”

“సరే. నీ పేరును కుంచించి మిత అని పిలుస్తాను.”

“భేష్! వైష్ణవకవితలో దీనికి పర్యాయపదం ‘బంధు! వన్య!’ ఆ పేరుతో అందరి ముగ్గురు నన్నెందుకు నువ్వు పిలవ కూడదు? అలా పిలిస్తే హాని యేముంది?”

“ఒక చెవికోసం నిర్దేశించిన నిధి ఒక చెవి నుంచి యింకో చెవికి వ్యాపిస్తే తేలిక అయిపోతుందని భయం.”

“అబద్ధం కాదు. యిద్దరిమధ్య ఒకటిగా వున్నది పలు వురి మధ్య చిన్నా భిన్న మయిపోతుంది, వన్య.”

“యేమిటి మిత?”

“నీ పేరుమీద నేను కవిత్వంరాస్తే అంత్యప్రాస ఏమి వేస్తానో తెలుసునా? అనన్య!”

“అంటే?”

“అంటే, నీవు నువ్వే! మరేంకాదు.”

“అందులో విశేషంగా ఆశ్చర్య పడవలసిందేముంది?”

“అదేమిటి? యెంతో ఆశ్చర్యపడవలసింది వుంది.

‘ఆమె పూర్తిగా ఆమె. యితరుల లాంటిది కాదు.’ అని అనిపించి ఆశ్చర్యపరిచే వ్యక్తి తారసిల్లడం ఎంతో అద్భుతం వుంటేనే. నా కవితలో యిదే చెపుతాను-

“వన్య! అనన్య!

నీ రూపం బహుధాన్య!”

“నా మీద కవిత్వం రాస్తావా యేమిటి?”

“అఁ నన్నెవరాపగలరు?”

“యెందుకంత సాహసం?”

“చెఫుతా విను. కిందటిరాత్రి రెండున్నరగంటల వరకు స్నిద్రపట్టనివాడు పక్కమీద అటూ యిటూ దొర్లినట్టు నేను ఆక్స్‌ఫర్డు కవితా సంఘటి పేజీపేజీ తిరగచేశాను. పూర్వం అడుగడుగుకూ కనిపించిన ప్రేమ కవిత యిప్పుడు ఒక్కటి కని పించలేదు. నేను ప్రేమ కవిత్వం రాయాలని ప్రపంచమంతా నిరీక్షిస్తున్నట్టు స్పష్టమయింది.”

ఇలా చెప్పతూ అమిత లావణ్య ఎడమచేతిని తన రెండు చేతులతోను పట్టుకున్నాడు. “నా చేతులు పెనవేసు కున్నవి. యీ నేను కలం ఎలాపట్టుకోగలను? హస్తమేళనమే వుత్తమ మేళన. యీ నీ చేతివేళ్ళు నా చేతి వేళ్ళతో ఎలా గుసగుసలాడుతున్నాయో! యింతవరకు యే కవికూడా ఇంత సహజంగా అప్రయత్నంగా రాయలేదు.”

“మితా! నిను మెప్పించడం కష్టం. అందుకనే నువంటే నాకు భయం.”

“కాని నా విషయం ఆలోచించు. రామచంద్రుడు దృగ్గోచరమయే భాతికాగ్నితో నీత గుణగణాలను పరీక్షించ దలచాడు. పర్యావసానంగా నీతను కోల్పోయాడు. కవిత గుణ గణాలనుకూడా అగ్నితో పరీక్షించాలి. ఆ అగ్ని మనసు. మనసులో అగ్ని రగలని వ్యక్తి పరీక్షి యెలా చేయగలుగు తాడు. యితరులు చెప్పిన విధంగా చేయాలి. యితరులు చెప్పేది నీలాపనిందలప్రలాపం! ఇవాళనామనసంతా అగ్నితో

జ్వలిస్తోంది. ఆ అగ్ని సహాయంతో పూర్వం చేసు చదివిన దంతా తిరిగి చదువుతున్నాను. అందులో యెంత మిగులు తోంది? యెక్కువ కాలి భస్మమయి పోతోంది. కవుల విపణి వీధిలో నిలబడి, 'బిగ్గరగా అరచి డప్పలు కొట్టకండి. సరయి నది 'మెల్ల'గా చెప్పండి,' అని హెచ్చరించవలసి వుంటుంది. చేవునాన మౌనం వహించి నను ప్రేమించనీ."

ఇద్దరూ చాలాసేపు మానంగా కూర్చున్నారు లావణ్య చేతిని అమిత తన చేతితో ఎత్తి మొహంమీదకు పోనిచ్చుకుని, "వన్య! కొంచెం ఆలోచించు. యీ వుదయం యీ ఊణంలో యీ భూమ్మీద యెంతమంది అసంఖ్యాక ప్రజలు కాంక్షిస్తున్నారు వారిలో కొద్దిమందికే వారి కోరిక సీద్ధిస్తోంది. ఆ కొద్దిమందిలో నేనొకడను. యీ ప్రపంచమంత టీలో నువొక్కదానివే యీ పిల్లాంగు కొండమూల, యీ నీలగిరితైలం చెట్టుకింద అదృష్ట జాతకుడిని చూడగలుగు తున్నావు. యీ ప్రపంచంలో అద్భుత విషయాలు యెవరి దృష్టిని ఆకర్షించకుండా కాలిబొటన వేళ్ళమీద చప్పుడు చేయకుండా వస్తాయి. కలకత్తాలోని గోల్ డిఘీ నుంచి నౌకలు లేక చిటగాంగ్ వరకు యే పుల్లయ్యో వెంకయ్యో బిగ్గరగా నినాదాలు చేస్తూ, వుట్టిగాలిలో పిడికిలి వూపుతూ వట్టి రాజ కీయ తూటాలను పేలిస్తే ప్రముఖ వార్తగా ప్రకటిస్తారు. అది అంతేనేమో? యెవరికి తెలుసు?"

"అంతేనేమో యేమిటి?"

"జీవితంలోని వుత్తమకానుకలు మన మార్గాలకు తిరిగి తిరిగి అడ్డువచ్చినా, పామరజన తీవ్రదృష్టికి నాశనంకావు, మలి

నంకావు. దాని సంపూర్ణ పరిజ్ఞానం విశ్వ అగాధాలలో ఆడు తూనే వుంటుంది సరేగాని వన్య! నేనెదో వాగుతుంటే నువు మాట్లాడకుండా ఆలోచిస్తున్నావు. దేనిగురించి ఆలోచిస్తున్నావో చెప్పి.”

లావణ్య కిందికి చూపులు బరువుతూ మానంగా కూర్చుంది

“వేతనం యివ్వకుండా నా మాటలను తోసివేసి నట్టుంది నీ మానం.”

తలవైకెత్తకుండా లావణ్య ఇలా జవాబు చెప్పింది.
“నీ మాటలు వింటూంటే భయం నన్ను ఆవరించివేస్తోంది.”

“భయందేనికీ?”

“నా నుంచి నువ్వేమి కోరుతున్నావో, నువు కోరే దానిలో నేనెంత యివ్వగలనో అర్థంకాక.”

“కానుక విలువయిందని అనుకోకుండానే నువు యివ్వ గలవు గనక.”

“మీ పిన్ని సమ్మతించిందనే నువు చెప్పగానే భయం నన్ను పట్టుకుంది. పట్టుబడి బయట పడతామనే భయం!”

“పట్టుబడాలనిందే!”

“మితా! నీ అభిరుచులు, నీ తెలివితేటలు నా అభిరుచు లను, తెలివి తేటలను మించినవి. ఒక రోడ్డుమీద నీతో నేను నడిస్తే ఒకరోజున నేను వెనకబడిపోతాను. అప్పుడు నువ్వు వెనుదిరిగి నన్ను సాగిరమ్మని సంజ్ఞ కూడా చేయవు. అప్పుడు నేను నిన్ను నిందించనుకూడా - ఉహూ! అడ్డురాకు నేచెప్పేది ముందు విను. నిను వేడుకుంటా. నన్ను వినాహమాడాలని

కోరుకోవద్దు వివాహం తరవాత వివాహ బంధనం వదులు చేయాలనుకుంటే యింకా చిక్కులో పడుతుంది నీ నుంచి నేను పొందినది నాకు చాలు. నాజీవితాంతంవరకు సరిపోతుంది. నిన్ను నీవు మోసగించుకోవద్దు.”

“నేటి బౌద్ధార్యంలోకి రేపటి లోభ పిశాచాన్ని యెందుకు ప్రవేశ పెడతావు? వన్యో?”

“మితా! నిజం చెప్పగల శక్తిని నీవు నాకు ప్రసాదించావు నేడు నే చెప్పేదానికి నీ హృదయమే సాక్షి. ఆణుమాత్ర సందేహమయినా నేటి ఆనందాన్ని భగ్నం చేస్తుందని నువు యదార్థాన్ని అంగీకరించడం లేదు నువు గృహస్థుజీవి కావు. నీ భావ తృప్తిని తీర్చేదానికోసం అన్వేషిస్తూంటావు. అందుకే నువు ఒక సాహిత్యాన్నుంచి ఒక సాహిత్యానికి పరుగెత్తుతుంటావు అందుకే నా దగ్గరకు వచ్చావు నిజం చెప్పనా? నీ హృదయం మారుమూలల్లో నువు ఎప్పుడూ చెపుతున్నట్టుగానే, వివాహం క్షుద్రమయిందని నీ భావన. అది అతిమర్యాద. శాస్త్రాలు చదువుతూ మెత్తని పరుపులమీద దొర్లుతూ భార్యలను తమ వస్తువులుగా చరాస్త్రంగా భావించేవారి భోగ వస్తువ.”

“వన్యో! ఆశ్చర్యంగాలిపే కఠిన విషయాలను అంత సుతి మెత్తగా ఎలా చెప్పగలుగుతున్నావో ఆశ్చర్యంగా వుంది!”

“మితా! ప్రేమబలంతో కఠినంగా ప్రవర్తించగలనా? నేను నిన్ను ఆకర్షిస్తున్నా నిను మోసంచేయలేను. నువు నువుగానే ఉండి, నీ అభిరుచి అనుమతించినంతవరకే నన్ను ప్రీతితో

చూడు. బాధ్యత వైసవేసుకోవద్దు. అప్పుడు నేను సుఖంగా వుంటాను.”

“సరే, యిక నేను చెప్పదలచినది చెప్పనీ, వన్య! నా శీలమును ఎంత అద్భుతంగా వర్ణించావు! దానిమీద నేను తర్కించను. కాని ఒక విషయంలో మాత్రం పొర బడ్డావు. మానవుని శీలం మారుతూ వుంటుంది. పెంపుడు జంతువులాగా గొలుసుతో కట్టిన స్థానపు ఆకారంగా కని పిస్తాడు. కాని అదృష్టవశాత్తు గొలుసు హఠాత్తుగా తెగి పోతే అడవిలోకి పరుగెత్తుతాడు. అప్పుడు వేరు విధంగా గోచ రిస్తాడు.”

“యీ రోజున నువు వారిలో యెవరివి?”

“యీ రోజు నేను నా మామూలు స్వత్వానికి భిన్న మయిన వాడిని యింతకు ముందు నేను అనేకమంది యువ తులను సమాజసాంగత్యంలోన చదునుచేసిన నదీతీరాలమీద వ్యూత్పన్న అభిరుచి దీపపు మసక కాంతిలో తెలియకుండానే కలుసు కున్నాను. వన్య! నిన్ను కలుసుకోవడం అలాంటి దేనో చెప్ప?”

లావణ్య మాట్లాడ లేదు.

“రెండు నక్షత్రాలు సురక్షిత గౌరవప్రదమూరం నుంచి ఒకదానికొకటి సలాం చేస్తూ ఒక దానిచుట్టూ ఒకటి తిరుగు తుంటాయి. హృదయాలు కలుసుకోకుండా ఒకేఒక విధంగా తిరిగేటట్టు చేసే గురుత్వ సూత్రం యోగ్యమయినది, నిరుప ద్రవ మయినది. హెచ్చరించకుండానే వినాశకర ఆఘాతం తగులుతుంది. వాటి రెండు ప్రత్యేక దీపాలు ఆరిపోతాయి.

అవి రెండు ఒకేఒక అగ్నిగుండంలో ఒకదాని నొకటి ఢీకొని పేలిపోతాయి. అటువంటి అగ్నిలో అమితరాయ్ మారి పోయాడు. అటువంటిదే మానవ చరిత్ర. నిరంతర ప్రవాహం లాగా గోచరిస్తుంది గాని నిజానికి అది సంఘటనల మాల. అటువంటి ఆఘాత పరంపరల సంయోగంలో అటువంటి సంచలనాల త్వరితగతినీ లయలు ఒక్కొక్క యుగాన్ని ముందుకు తోస్తుంటే సృష్టిముందుకు సాగిపోతుంటుంది.”

లావణ్య కనులు చెమ్మగిల్లాయి. అయినప్పటికీ అమిత మనోస్థితి సాహిత్యమని, ఒక్కొక్క అనుభవం మాటల కెరటాలను అతని నాలుకమీదకు దొర్లిస్తుందని ఆమె మరిచే పోలేకపోయింది. అది అతని జీవిత ఫలం ఆనందప్రదాయని. అందుకనే అతనికి ఆమె అవసరం. అతని మనసును కుంగ దీస్తూ ప్రకటితముకాక గడ్డకట్టిన ఆలోచనల భారమును కరిగించడానికి కావలసిన వేడిమిని ఆమె అందజేస్తుంది చాలా సేపు మానం తరువాత హఠాత్తుగా లావణ్య, “తాజమహల్ నిర్మాణం పూర్తిఅయినరోజున షాజహాన్ ముంతాజ్ మృతికి సంతోషించి వుంటాడనే భావిస్తావా? మితా! అతని స్వప్నానికి అమరత్వం సిద్ధించేందుకు ఆమెమృతినివార్యం ఆమె మృతి ఆమె ప్రేమకు వుత్తమ కానుక. తాజమహల్ షాజహాన్ దుఃఖంకాక ఆనందం రూపొందింది,” అంది.

“నీ మాటలు క్షణక్షణం నాకు ఆశ్చర్యం కలిగిస్తున్నాయి. నువ్వు కవయిత్రివి. అనుమానంలేదు,” అన్నాడు అమిత.

“నేను కవయిత్రిని అవాలని కాంక్షించడం లేదు.”

“ఎందుకని?”

“మాటల దీపం వెలిగించడానికి నా జీవితపు వేడిమిని వ్రుపయోగించడానికి నామనసు అంగీకరించడంలేదు. ఉత్సవాల కోసం జీవితపు చావడిని అలంకరించ ఆదేశితులయిన వారికే మాటలు. కాని జీవితపు వేడిమి జీవిత కార్యాచరణకోసం వినియోగిస్తాను ”

“నువ్వు మాటలనేనిరాకరిస్తున్నావు నీ మాటలునన్ను యెలా మేల్కొల్పిపినవో తెలియదా? నీ మాటలలో ఎంతశక్తి వుందో ఎలా వ్రాహించగలవు? మరోసారి నేను నివారణ చక్రవర్తిని ఆహ్వానించవలసి వుంది. పదే పదే అతని పేగు పేర్కొనడం నీకు విసుగు కలిగించి వుండవచ్చు. కాని నేనేం చేయగలను? నా హృదయ భాషను సంరక్షించేది అతను. నివారణ యింకా ముసలివాడు కాలేదు. అతనికి పనిభారం ఎక్కువకాలేదు ఎప్పుడు కవిత్వం రచించినా అది అతని ప్రథమ కవిత్వమే. మొన్న అతని వ్రాతప్రతులు తిరగ వేస్తుంటే అతని యిటీవలి రచన కనిపించింది. జలపాతమీద కవిత్వం. యీ పిల్లాంగు కొండలలో నేను నా జలపాతమును కనుగొన్నానని అతని కెలా తెలిసిందో ఆశ్చర్యంగా వుంది. అతను రాశాడు:

జలపాతమా! నీ స్ఫటికాచ్ఛ నీటి

పారదర్శిక ప్రవాహంలో

సూర్యుడు నక్షత్రాలు తమ ప్రతిబింబాలు

చూసుకుంటాయి.

“నేనే యిది వ్రాసివుంటే నిన్ను ఇంకా పరిస్ఫుటంగా నిను వర్ణించి వుండను. నీ మనసు అంత పారదర్శకమేమో ఆకాశకాంతి అందులో ప్రతిబింబిస్తుంది. విశ్రాంతిగా కూర్చున్నప్పుడు, రోడ్డుమీద నడుస్తున్నప్పుడు నీ ముఖంలో నీ చిరునవ్వులో, నీ మాటలలో నీ సర్వస్వంలో ప్రకాశిస్తుండడం చూచాను.

ఈ రోజు నాకీ నీడ
ఊగుతూ వాటి అంచుల క్రిడించనీ
నీ దరహాస సంగీతం
ఆ కీనీడలో కలివెదవా?
అనంతంలోని నీ స్వరం
దానికి ప్రసాదించు

“నీవే ఆ జలపాతానివి. జీవిత ప్రవాహంతోపాటు సాగిపోతూండడమేగాక సాగిపోతూ మాట్లాడతావు. నీ గంతులలో నీ చిందులలో నీపాదాలు సోకిన కఠిన శిలలు సంగీతం ఆలపిస్తాయి.

నా కీనీడ దరహాసం
ఒకేఒక ప్రతిరూపంలో కలిసిపోయాయి.
అదిగో చూడు, నా హృదయం
కవితాకాశంలో చిక్కుకుంది
అడుగడుగునా ఊణ ఊణం
నీ తేజోరేఖ నా హృదికి
వాణిని ప్రసాదించింది
ఓ జలపాతమా!

నేడు నేను నాలో వాణీరూపంగాంచు

తున్నాను

నీ స్పర్శమాత్రాన నా హృదయం

మేల్కొనును

నన్ను నే తెలుసుకొందును ”

క్షీణ మందహాసం చేస్తూ లావణ్య అన్నది: “నా తేజస్సు. నా సంగీతం యెలావున్నా నీకీ నీడ మాత్రం కీనీడ గానే వుంటుంది. దానిని పట్టుకోవడం నా శక్తికి మించినది.”

“నా తాలూకు వాణీరూపం ఒక్కటే ఎప్పటికైనా” నిలుస్తుంది ఒక రోజున గుర్తిస్తావు.”

“యెక్కడ! నివారణ చక్రవర్తి వ్రాతప్రతిలోనా! అంటూ నవ్వింది లావణ్య.

“అవును. నా హృదయం అగాధాలలో ప్రవహించే సెలయేరు నివారణ చక్రవర్తి జలయంత్రం ద్వారా బయటకు ప్రవహిస్తాడు. ”

“అలాఅయితే నివారణ చక్రవర్తి జలయంత్రంలో మాత్రమే నీ హృదయం ఒకరోజున కనిపిస్తుందికాబోలు.”

ఆ సమయానికి నౌకరువచ్చి భోజనం తయారయిందని తెలియజేశాడు.

అమిత నడుస్తూ ఇలా ఆలోచించసాగాడు:

“లావణ్య ప్రతిదానినీ బుద్ధి దృష్టితో విశ్లేషించాలని కోరుతుంది. సహజంగా మోసగించడానికి వీలయినరంగంలోనే ఆమె తనను తాను మోసగించుకోలేకపోతుంది. ఆమె చెప్పినది కాదనలేకపోతున్నాను. పురుషులు తమ ఆంతర చైతన్య

సన్నిహిత సిద్ధికి బహిద్వారాన్ని కనుగొనాలి. కొంతమంది దానిని జీవితంలో కొంతమంది సృజనాత్మక రచనలో— ఒకొక్కప్పుడు జీవితాన్ని సృష్టిస్తూ, ఒకొక్కప్పుడు జీవితంనుంచి వెనకబడుతూ నిరంతరం తీరాన్ని సృష్టిస్తూ నెనక్కు మరలే నదిలాగా కనుగొంటారు. నేను జీవితంనుంచి వెనకబడి సాహిత్య సృష్టి ప్రవాహంవంటి కొట్టుకొని పోవలసిందేనా? యిదేనా స్త్రీ ఘనుఘలకు భేదం! మానవుడు తన శక్తిని సృజనాత్మక కార్యకలాపంలో సఫలీకృతం చేసుకోవాలా? సృజనాత్మక ప్రేరణ తన పురోభివృద్ధికి అడుగడుగునా తనను తాను మోసగించుకోవడమేనా? యిక స్త్రీ తన శక్తులను పాతను భద్రపరిచి రక్షిస్తు నూతన సృష్టిని నిరోధించవలసిందేనా? సృష్టి తనదారికి అడ్డువచ్చే రక్షణసాధనకట్ల నిర్దయ వహిస్తుంది. యీ రెండూ యెక్కడో అక్కడ సంఘర్షణపడి తీరవలసిందేనా? వాటి అతి సన్నిహిత సంయోగం మహా శతృత్వసారం. అందుచేత మన అత్యుత్తమసిద్ధి సంయోగంలో గాక స్వేచ్ఛలో వుంటుందని తోస్తోంది.”

ఈ ఆలోచనలు అమితకు బాధాకరంగా ఉన్నా అతని మనసు వాటిని విడనాడలేదు.

లా వ ణ్ణ వా ద న

“అమ్మాయి లావణ్య! సరిగా అర్థం చెసుకున్నావని నమ్మకమేనా?” అని అడిగింది యోగమాయ.

“సరిగానే అర్థం చెసుకున్నాను, అమ్మా!”

“అమిత స్వభావం చంచలం. నిజమే. అందుకనే అతనంటే నా కెంతో యిష్టం. సమస్తమూ తన చేయి జారి పోతుందని యెంత భాధపడుతున్నాడో కనిపించడం లేదా?”

“సర్వమూ అతని అధీనంలో వుండి చేతనించిన జారి పోతే నిజానికి అది అతనికి దురదృష్టంగానే పరిణమిస్తుంది. చేతికి అండేది అందకుండా పోవడం, అందితే అందిన తక్షణమే కోల్పోవడం అతని స్వత్వ సూత్రం. అందిన దానిని నిలబెట్టుకోవడం అతని స్వభావానికే విరుద్ధం

“నిజం చెప్పాలంటే నాకు అతని భాగ్యతారహితమయిన చిలిపి చేష్టలే నాకెక్కువ యిష్టం.”

“అది మాతృధర్మం. చిలిపిచేష్టల ఆఘాతాలను భరించేవి తల్లీ. అందులోని వేడుకకు పిల్లవాడు ఆనందిస్తాడు. ఆ భారమును వహించమని నన్ను అడుగుతావేం? భరించలేనివారి మీద భారం మోపడం మొందుకు?”

“లావణ్య! పూర్వం చంచలంగా వుపద్రవంగా వుండే అతని మనసు ఇటీవల వుపశమించింది. నువ్వు గమనించలేదా? ఆ దృశ్యం మనసును కరగించి వేస్తోంది. నువ్వేమన్నా అతడు నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాడు.”

“అవును ప్రేమిస్తున్నాడు.”

“అయితే యిక విచారమొందుకు?”

“అమ్మా! అతని స్వభావంతో నేను చెలగాటమాడలేను.”

“లావణ్య! ప్రేమ చెలగాటమును కొంతవరకు ఆహ్వానిస్తుంది. కొంతవరకు ఆచరిస్తుంది. యిదే నాకు తెలిసింది.”

“అమ్మా! అటువంటి చెలగాటానికి హద్దులంటూ వున్నాయి. స్వభావమును అణచివేసినపుడు అది తనకే మించి పోతుంది సాహిత్యంలో ప్రేమను గురించి నేను చదివినకొద్దీ ఒండొరుల వ్యక్తిత్వ యదార్థాన్ని అంగీకరించడంతో సంతృప్తి చెందక, తన యిష్టాయిష్టాలను రెండవ వారిమీద రుద్దాలని తన కాంతో ప్రతిరూపంగా రెండవవారిని రూపొందించాలని యత్నించడంలోనే ప్రేమ విఫలమవుతుందని విశ్వాసం యెక్కువవుతోంది.”

“ఆ మాటకొస్తే, కొంతవరకు ఒకరినొకరు రూపొందించుకోకుండా సంసారం చేయడం సాధ్యం కాదు. ప్రేమ వున్నచోట అలా రూపొందించడం సులభం. ప్రేమలేని చోట నిర్బంధం విపాదం తెచ్చిపెడుతుంది.”

“కుటుంబ జీవితంలోసం పుట్టిన పురుషుని విషయం కాదు. అతనుబంకమట్టివంటివాడు. నిత్యపరిస్థితులప్రభావంవల్ల తనంతటతానే రూపొందుతాడు. కాని స్వభావ సిద్ధంగా బంక మట్టివంటివాడు కాకపోతే తన వ్యక్తిత్వమును వదలుకోలేడు. స్త్రీ గనక దీనిని గుర్తించక యెంత యెక్కువగా వాంఛించితే అంత యెక్కువ కోల్పోతుంది. పురుషుడు దీనిని గుర్తించక యెంత యెక్కువ గుంజుకుంటే అంతగా తన నిజ హృదయ సహవాసిని కోల్పోతాడు. మనం ‘సంపాదన’ అనుకునేది చేతికి బేడీల సంపాదన లాంటిదనే నా నమ్మకం.”

“యంతకీ నీకేం చేయాలనివుందో చెప్పు, లావణ్య!”

“పెళ్ళి చేసుకుని అసౌఖ్యం తెచ్చిపెట్టాలని నాకులేదు. వివాహం అందరికీ సరిపడదు. అమ్మా! సులభంగా మెచ్చని

మన స్తత్వంగలవాడు వ్యక్తిని ముక్కలు ముక్కలుగా నరికి ఒక ముక్కను స్వీకరించి ఇంకో ముక్కను పరిత్యజిస్తారు. ఒకసారి పెళ్ళివలలో చిక్కుకుంటే స్త్రీ పురుషులు అతి సన్నిహితు లవుతారు. వారిద్దరి మధ్య ఖాళీ అంటూ ఉండదు. ఒక రోకరితో కలిసి అవతలి వారి వలెనే, అతి సమీపంలో పనిచేయాలి. స్వప్నములో ఒక భాగాన్నయినా దాచుకునే మార్గం వుండదు. నీకు తెలియని దేముంది, అమ్మా!”

“నిన్ను నువ్వే తెలుసుకోలేకుండా వున్నావు, లావణ్యా నీ మాటలు యెవరూ కాదనలేరు ”

“కాని అతను నన్ను వాంఛించడం లేదు. నిత్యమూ యింటిలో కనిపించే నన్ను గమనించినట్టే కనిపించడు అతని మనసును నేనా స్పృశించగానే నిరంతర పద ప్రవాహం పొంగుతుంది. మాటలతో నన్ను తిరిగి రూపొందించాలనే అతని యత్నం. మనసు అలసి పోయినపుడు, మాటలు అందనపుడు, అతను రూపొందించని ఈ సామాన్య యువతిని ఆ శూన్యంలో ఆవిష్కరిస్తాడు. పెళ్ళి అంటే సమ్మతి. అప్పుడు, కుమ్మరి చక్రంమీద రూపొందించే అవకాశం వుండదు.”

“నీ లాంటి యువతిని అమిత చేసుకోలేడా?”

“ప్రకృతిమారితే నన్నే చేసుకోవచ్చు. కాని అతని ప్రకృతి యెందుకు మారాలి! మారడం నా కిష్టం లేదు.”

“అయితే నువ్వేం చేయాలను కుంటున్నావు?”

“సాధ్యమయినంతకాలం అతని మాటలలో అతనిభావ క్రీడలోకలిసి స్వప్నంలా వుండగోరుతున్నాను. నిజానికి దానిని

స్వప్నమని యెందుకు అనాలి? అది ఏకైక పునర్జన్మ. ఏకైక ప్రపంచంలో ఏకైక స్వత్వ ఆవిష్కరణ! అది కొద్దిసేపు విహరించడానికి కాయలోనుంచి బయటకు వచ్చిన రంగు రంగుల సీతాకోక చిలుక అయితేనేం! హాని ఏముంది? ఈ ప్రపంచంలో యితర వస్తువులకంటే అతి తక్కువ యగార్థ ముందా? సూర్యునితో పాటు జనించి సూర్యునితో పాటు అస్తమిస్తేనేం? జనన అస్తమయాల మధ్యకాలం వృధాకాకుండా వుండడమే ముఖ్యం ”

“సరే జాగుంది. అమితకు నువు క్షణభంగుర రూపం కావచ్చు. మరి నీ సంగతేమిటి? యెన్నటికీ పెళ్ళి చేసుకోవా? నీకు కూడా అమిత క్షణభంగుర రూపమేనా?”

లావణ్య మానంగా కూర్చుంది. మాటాడలేదు. యోగమాయ ఆగకుండా, “నువు వాడిస్తుంటే నువు ఎక్కువగా చదువు కున్నావని తోస్తోంది. నేను నీ లాగా యోచించనూలేను, మాట్లాడనూలేను. బహుశా నీలాగా సాహసం చేయనూ లేను. నీ తర్కంలోని బీటలలోనుంచి కూడా నిన్ను తెలుసుకో గలుగుతున్నాను. మొన్న అర్ధరాత్రివేళ నీ గదిలో దీపం వెలుగుతుండడంచూసి లోపలకు వచ్చాను. నువు మేజా బల్ల మీదకు తలవంచి, మొహం చేతులతో కప్పకుని యేడుస్తుండడం గమనించాను. అప్పుడు వేదాంతం వంటబట్టిన కన్యపుకావు. నిన్ను ఓదార్చుద్దామని ఒక క్షణం అనుకున్నాను. యేడవవలసి వచ్చినరోజున రోజూ ప్రతియువతీ యేడవడం మంచిదిగాని అణచుకోవడం మంచిది కాదని భావించాను. నువు మనసారా ప్రేమించాలని కోరుతు

న్నా వేగాని మనసులో. ప్రేమను సృష్టించుకోవాలని కోరడం లేదని నాకు తెలుసు. భక్తితో నీ హృదయాన్ని ఆత్మను సమర్పించకపోతే బతికడమెలా? అందుచేత అతను నీ సమీపంలో వుండి తీరాలి. వివాహం చేసుకోవని తొందరపడి శపథం పట్టవద్దు. నీది మొండిపట్టుదల నాకు భయం గొలుపుతోంది. ఒకసారి నువ్వు ఒక నిశ్చయించుకొని నిను మార్చడం యెవరితరమూకాదు,” అన్నది.

లావణ్య ఏమీ మాట్లాడలేదు. తలవంచుకుని అనవసరంగా చీరచేరగును ఒడిలోమడుస్తూ నొక్కుతూ కూర్చుంది. యోగమాయ, “నిన్ను కనిపెట్టి చూస్తూంటే చదువు యోచన యెక్కువయి నీ బోటివారి మనసు అతిసున్నితంగా తయారయిందని అనిపిస్తోంది. మీలో మీరు మన ప్రపంచానికి అచుగుణంగాని ఒక భావ ప్రపంచమును సృష్టించుకున్నారు. రక్తమాంసాలు లేనట్లుగా శారీరక ఘనజవనికను చీల్చుకుని పోయే భావ కిరణాలు లేకుండా మీరు మనలేరు. మా కాలంలో అటువంటి కిరణాల సంగతే మాకు తెలియదు. కాని మా మోటు భావాలే మా జీవిత సుఖదుఃఖాలకు సరిపోయేవి. అయినా సమస్యలకు కొదువ వుండేదికాదు. కాని యీ రోజులలో మీరు సమస్యలను పెంచివేసుకున్నారు. అందుకే నేడు సాధారణ మయిందంటూ యెదీలేదు,” అంది.

లావణ్య మందహాసం చేసింది. మొన్ననే అమిత యోగమాయకు అదృశ్య కిరణాలను గురించి వివరించి చెప్పాడు. అందుకనే యీ తార్కిక ధోరణి ఆమె మనసులో నిలిచింది అదికూడా అతిసున్నితం. యోగమాయ తల్లి ఈ

విధంగా అర్థం చేసుకోలేకపోయేది. లావణ్య “అమ్మా! కాల గతిని మానవుని మనసు స్పష్టంగా తెలుసుకోగలిగితే దాని ఆఘాతాలకు తట్టుకో గలుగుతుంది. అుధకారం అస్పష్టమయినది కాబట్టే దాని వేదన సహించరానిది,” అంది.

“మీ దీర్ఘకాల కలుసుకోకుండా వుంటే బాగుండిపోయేదని యిప్పుడు నాకు అనిపిస్తోంది,” అంది యోగమాయ.

“అబ్బే! అలా అనకు. యింతకంటే వేరు విధంగా జరిగివుంటే బాగుండేదని నే ఎన్నడూ వూహించలేను. నా మనసు పూర్తిగా ఎండిపోయిందని పుస్తకాలు చదువుతూ పరీక్షలలో నెగ్గుతూ జీవితం గడపాలని వ్రాసిపెట్టి ఉందనీ ఒకప్పుడు నమ్మాను. నేనూ ప్రేమించగలనని ఇప్పుడు తెలుసుకున్నాను. అసంభవం సంభవమవడమే గొప్ప విశేషం పూర్వం నేను కీసిడనని భావించాను. కాని యిప్పుడు నేను సత్య రూపిణిని. యింతకంటే మరేం కావాలి? కాని, అమ్మా! పెళ్ళిచేసుకో వలసిందని మాత్రం చెప్పకు.”

ఇలా చెపుతూ లావణ్య కుర్చీలో నుంచి కిందకు జారి యోగమాయ ఒడిలో మొహంపెట్టి ఏడవసాగింది

గృహ పరివర్తన

అమిత పక్షంరోజులలో కలకత్తా తిరిగివస్తాడని అంతా గట్టిగా నమ్మారు. పిల్లాంగులో అమిత వారం రోజులు కూడా నిలవలేడని నరేన్ మిత్రా పెద్దగా పందెం

కట్టాడు. కాని నెల గడిచింది, రెండు నెలలు గడిచాయి. కాని అతను తిరిగివచ్చేజాడ కనిపించలేదు. పిల్లాంగులోని ఇంటి అద్దెగడుపు ముగిసింది. రంగాపూరునుంచి ఒక జమిందారు వచ్చి దానిని స్వాధీనంచేసుకున్నాడు. వెతకగా వెతకగా యోగమాయ ఇంటిదగ్గర ఒక కుటీరందొరికింది. ఒకప్పుడు అందులో ఒక గొడ్లకాపరో తోటమాలో నివసించాడు. తరవాత ఒక గుమాస్తా ప్రవేశించి దానికి బీదరికపు మర్యాద చిహ్నాలను నెలకొల్పాడు. ఆ గుమాస్తా చనిపోయాడు. అతని భార్య ఆ కుటీరాన్ని అద్దెకు ఇచ్చింది. ద్వారాలు కిటికీల కొరతవల్ల అందులో వేడిమి, ఎండ, గాలి ప్రవేశించలేవు వర్షం కురిసిన రోజునమాత్రం నీరు అసంఖ్యాక నిగూఢ భద్రద్వారాల గుండా అతి సమృద్ధిగా ప్రవేశిస్తుంది.

ఒకరోజున ఆ గది సితిచూసి యోగమాయ అదిరిపోయింది.

“యే కళోరదీక్ష పూనావు, నాయనా!” అని అడిగింది యోగమాయ.

“ఉమ ఆహారం మానివేసి తపస్సు చేసింది. చివరకు ఆకులు అలము తినడంకూడా మానివేసింది. యిక నేనో మంచం, పరుపు, మేజా, ఒకటొకటిగా వదలివేసే తపస్సు చేస్తున్నాను. యిక యీ శూన్యకుశ్యాలు మాత్రమే మిగిలి నాయి. ఆమె తపస్సు హిమాలయ పర్వతాలలో. నా తపస్సు పిల్లాంగు కొండలలో. అక్కడే పెళ్ళికూతురు పెళ్ళికొడుకు కోసం తపస్సు. యిక్కడ పెళ్ళికొడుకు పెళ్ళికూతురు కోసం తపస్సు అక్కడ నారదుడు పెళ్ళిరాయబారి. యిక్కడపిన్ని.

కాళిదాసు గనక రాకపోతే అతని పనిని నా చేతనయినంత వరకు నేనే చేయాలి."

ఇలా చెపుతూ అమిత నవ్వాడు. కాని అతని మాటలు యోగమాయకు దుఃఖం కలిగించాయి. తన ఇంటికి రమ్మని ఆహ్వానిద్దామని తలపోసిందిగాని ఆ భావాన్ని అణచుకుంది. "విధివిలాస నాటకంలో మన జోక్యం ఆసాధ్యమయిన చిక్కులు యెక్కువవుతాయి," అనుకుంది. అతనిని ఆహ్వానించకుండా తన ఇంటినుంచి కొన్నివస్తువులు తెచ్చిఇచ్చింది. ఈ అభాగ్యునిమీద ఆమెకు కరుణానుభూతి కలిగింది. "లావణ్య! నీ మనసును రాయి చేసుకుంటావా?" అని మాటిమాటికీ అభిక్షేపించ జూచింది.

ఒకరోజున వాన కుంభవృష్టిగా కురిసింది. అమిత ఎలా ఉన్నాడో తెలుసుకుందామని యోగమాయ కిందకు దిగివచ్చింది. అల్లల్లాడుతున్న కుర్చీకింద దుప్పటి పరచుకొని కూర్చుని అమిత ఇంగ్లీషు పుస్తకం దీక్షగా చదువుతుండడం చూసింది అతని గదిని అనుచితంగా వాన నీరు ముంచేత్తి వేసింది. అమిత మేజాబల్లను గుహలాగా కట్టుదిట్టంచేసి దాని కింద కాళ్ళూ చేతులు పారజాపుకుని పండుకున్నాడు. అతని మనసు యోగమాయ ఇంటికేసి పరుగెత్తిందిగాని శరీరం మనసును అనుసరించలేకపోయింది. కలకత్తాలో అనవసరమయిన వానకోటును ఎక్కువ వెలబెట్టి కొన్నాడు. కాని అవసరమయిన చోటుకు దానినికూడా తీసుకురావడం మరిచే పోయాడు. కూడా గొడుగు తీసుకు వచ్చినమాట నిజమే కాని అతని మనసు పరుగెత్తిన ఇంటిలోనే దానిని వదిలివేసి

ఉండవచ్చు. లేదా దేవదారు వృక్షపాదతలంలోనే ఇంకా ఉండి ఉండవచ్చు. గదిలో ప్రవేశిస్తూ యోగమాయ, ఏమిటి సంగతి?" అని అడిగింది.

మేజాబల్ల కిందనుంచి తొందరతొందరగా బయటకు వస్తూ అమిత "యివాళ నా గది సన్నిపాత రోగి అసంబద్ధ ప్రలాపంలాగా వుంది. అయితేనేం దాని స్థితి నా స్థితికంటే మెరుగు," అని జవాబిచ్చాడు.

"అసంబద్ధ ప్రలాపం?"

"యింకో విధంగా చెప్పాలంటే యీ యింటి కప్పు భారతదేశంలాగా వుంది దాని భాగాలు ఒకదాని కొకటి అసంబద్ధం. పైనుంచి అత్యాచారం జరిగితే యీ స్థలమంతా కన్నీటి సున్నోభంతో నిండిపోతుంది. బయటనుంచి రివ్వుమని గాలివీస్తే నిట్టూర్పుల బృందగానం యిండులో ప్రారంభమవుతుంది. అసమ్మతి సూచకంగా నా శిరస్సుమీద ఒక వేదిక అమర్చుకున్నాను. చెడు పరిపాలన మధ్య నిరుపద్రవ మయిన 'హోంరూలు' కు యిది ఉదాహరణ. యిది రాజకీయ సిద్ధాంతానికి దృష్టాంతం."

"యే మూల సిద్ధాంతం?"

"యే శక్తి వంతుడయినా సమక్షంలోలేని యజమాని పాలనకంటే బీదకొలుదారు కల్పించుకున్న స్వయం సహాయం యెక్కువ ఫలప్రదమయింది."

నేడు యోగమాయ లావణ్యమీద మండిపోతోంది. అమితమీద ఆప్యాయత హెచ్చినకొద్దీ ఆమె హృదయపీఠం మీద అతనికి ఉన్నతస్థానం ఒసగసాగింది. "అంతవిద్య, అంత

ప్రతిభ, అంత యోగ్యత, అయినా ఏమాత్రం భేషజంలేదు. ఆశ్చర్యకరమయిన భావ ప్రకటనా శక్తి. యిక రూపులేఖలలో లావణ్యకంటెమిన్న. గ్రహాలు కుట్రపన్ని అమిత కనులకు ఆమె ఆకర్షణీయంగా కనిపించేటట్లు చేశాయి. అదృష్టవంతురాలు. రత్నంలాంటివాడిని నానా హింసలూ పెడుతోంది. తానేమో మహారాజపుత్రిలాగా, తనకోసం యోధులు విల్లును విరవ వలసి వున్నట్లు, ఏకారణంలేకుండా పెళ్ళిచేసుకోసంటుంది. యెంత ఆహంకారం! పాపం! అభాగ్యురాలు! జీవితం విషాదాంతం కావాలని నొడుట వ్రాసివుంది.”

అమితను తన కారులో ఇంటికి తీసుకు వెళ్ళాలని ఒక క్షణం అనుకున్నదిగాని తిరిగి యోచించి, “కొంచెంసేపు ఆగు బాబూ! యిప్పుడే తిరిగి వస్తాను,” అని మాత్రమే అంది.

యోగమాయ ఇంటికి తిరిగి వచ్చేసరికి లావణ్య ఆమె గదిలో సోఫాలో ఆనుకుని పాదాలు శాలువాతో కప్పకొని గోరీ రచించిన అమ్మ అనే నవల చదువుతూ కూర్చుని ఉంది. అంత వెచ్చగా హాయిగా కూర్చుని ఉండడం చూసేసరికి యోగమాయ మనసులో ఆమెమీద కోపంపెచ్చింది.

“రా, బయట కాస్తేపు తిరిగివద్దాం,” అంది యోగమాయ.

“యివాళ బయటకు వెళ్ళాలని లేదు, అమ్మా!”

తన నుంచి తాను తప్పించుకోవడానికి ఆ పుస్తకాన్ని లావణ్య ఆశ్రయించిందని యోగమాయకేం తెలుసు! ఆ మధ్యాహ్నం భోజనానంతరం అమితకోసం ఆదుర్దాతో నిరీక్షించింది. అతను వస్తాడని ఆమె హృదయం మాటిమాటికీ

చెప్పతూనే ఉంది. బయట జోరుగాలి తాకిడికి నేవదారు చెట్లు మధ్య మధ్య అటూ ఇటూ ఊగిసలాడుతున్నాయి. కుంభవృష్టికి ఏర్పడిన పిల్లకాలవలు వాటి అల్పకాల జీవిత మంతా పరుగెత్తవలసి ఉన్నట్టు వగచ్చుకుంటూ అతివేగంగా ప్రవహిస్తున్నాయి. సకల బంధనాలు తెంచుకుని, అనుమానాలను పారదోలి అమిత రెండు చేతులూ పట్టుకుని, 'చావు బతుకులలో నేను నీ దాననే' అని చెప్పాలనే ఇచ్చడనించింది ఆ రోజున అలా చెప్పడం తేలిక అయ్యేది ఆకాశం నిరాశతో అర్ధంకాని పంతులతో బొబ్బరిస్తోంది. వనవనాంతరాలకు ఆ బొబ్బరింపులో మాటలు పట్టుబడ్డాయి. కురిసే వర్షపు యవనిక వెనక పర్వత శీఖరాలు వాటిమాటలు వినడానికి చెవులు నిక్కించుకున్నాయి. వాటిలాగానే లావణ్య మాటలు అదే సంపూర్ణప్రశాంతతలో, అత్యంతశ్రద్ధతో వినడానికి శ్రోతవస్తే 'బాగుండును! గంటలకు గంటలకు గడిచిపోయాయి. కాని ఎవరూ రాలేదు. మనసులోని మాటను సరిగా చెప్పేసమయం దాటిపోయింది. సమయం దాటిపోయిన తరువాత శ్రోత వచ్చినా ప్రయోజనం లేదు మాటపెగలదు. అనుమానాలు తిరిగి ప్రత్యక్షమవుతాయి. హృదయంనుంచి భయాన్ని పారదోలిన విశ్వతాండవరవం ఆకాశంలో విలీనమయిపోతుంది. సంవత్సరాలకు సంవత్సరాలు నిశ్శబ్దంగా గడిచిపోతాయి. ఆ తరువాత వాణి అనిరీక్షితంగా మానవద్వారాలను కొట్టే ఘడియ వస్తుంది దానిని తెరిచే తాళంచెవి కనిపించకపోతే నిర్భయ వాణి ఏవ్యకానుకను తిరిగి ఎన్నటికీ ప్రసాదించదు. అటువంటి రోజున ప్రపంచమంతటితో రహస్యంగా 'అంతావినండి! నేను

ప్రేమిస్తున్నాను! ప్రేమిస్తున్నాను!’ అని చెప్పాలని. తహ తహ ఘడుతుంది. సముద్రం అవతలనుంచి సుమారం రాత్రిం బవలు ఎగురుతూ ప్రయాణంచేసివచ్చే అజ్ఞాతక్షీలాగా మాటలు బయటకు వస్తాయి. వాటికోసమే నాలోని దివ్యత్వం జాగరణచేస్తోంది. వాణి స్పర్శతో నా యావజ్జీవితం, నా యావత్తు విశ్వం వాటి భావాన్ని గ్రహిస్తుంది. లావణ్య తల గడలో ముఖం దాచుకుని, ఎవరికోసం? “యిదీ సత్యం, సత్యం, యేకైకసత్యం” అనుకుంది.

కాలం గడిచింది. అతిథి రాలేదు. నిరీక్షణాభారం ఆమె హృదయాన్ని అణచివేసి బాధపెట్టింది. వరండాలోకి లావణ్య వెళ్ళింది. గాలివానకు కొద్దిగా తడిసింది. అప్పుడు పూర్తిగా కుంగిపోయింది. మనసు చెడ్డనిరాశతో నిండి పోయింది. ఆమె జీవిత బ్యోతి ఒకసారి గప్పుమని ఆరిపోయి ఆమె ప్రపంచమునే తుడిచిపెట్టి వేసివేసి అనిపించింది. అమితను పరిగ్రహింపజేసే అంతర విశ్వాస జనిత ధైర్యం ఇప్పుడా మిను పరిత్యజించింది. అత్యున్నత ప్రేమ విశ్వాసం వాడి పోయింది చాలాసేపు మైకంలో ఉన్న తరవాత మేజామీద నుంచి ఒక పుస్తకం తీసింది. మనసును కుదుట పర్చుకోవడానికి కొంతసేపు పట్టింది. కథలో ఆసక్తి కలిగిన తరవాత ఆమె అనుకోకుండానే అందులో మైమరచింది. గంతలో హఠాత్తుగా యోగమాయ వచ్చి బయటకు వెళ్ళడాం రమ్మన్నది. కాని లావణ్యకు బయటకు వెళ్ళడానికి ఉత్సాహం కలగలేదు.

కుర్చీలాగుకుని యోగచూయ లావణ్యకు ఎదురుగా కూర్చుని ఆమె ముఖంకేసి తీవ్రంగాచూస్తూ, “నిజం చెప్పు, లావణ్య! నువ్వు అమితను ప్రేమిస్తున్నావా?”

“యీ ప్రశ్నను ఎందుకు వేశావు, అమ్మా!” అంది లావణ్య తొందరగా లేచికూర్చుంటూ.

“ప్రేమించకపోతే ప్రేమించడం లేదని ఎందుకు స్పష్టంగా చెప్పవు? నీకు దయాదాక్షిణ్యాలు లేవు. నువ్వతనిని వాంఛించకపోతే స్వేచ్ఛగా వదిలివేళేయి.”

లావణ్య హృదయం లోలోపల ఉక్కిరిబిక్కిరయింది. మాటాడ లేకపోయింది.

“యిప్పుడతని వాలకంచూస్తే హృదయం బద్ధలవుతుంది. యెవరికోసం ముష్టివానిలాగా కుళ్ళిపోతున్నాడు? అతని విషయంలో నువ్విత గుడ్డిదానివెలా అయినావు? అటు వంటివాడు వాంఛించిన యువతి అదృష్టవంతురాలు.”

ఉక్కిరిబిక్కిరవుతున్న ఊపిరిని అదుపులో పెట్టుకోడానికి కొట్టుమిట్టాడుతూ లావణ్య, “ప్రేమను గురించి అడిగావుగదూ, అమ్మా నా కంటే యెక్కువగా ప్రేమించేవారు యీ ప్రపంచంలో వుంటారనుకోను. ప్రేమకోసం నా ప్రాణాలను బలిపెట్టగలను. నా పూర్వస్వత్వంతుడిచిపెట్టుకుపోయింది. ఇది నాకు నూతన జన్మ అంతింలేని జన్మ! నాలో యిటు వంటి అద్భుతం జనించింది. నేను ఇతరులకిది యెలా విప్పి చెప్పగలను? నాలాగా యింకెవరయినా భావించుకుంటారా?”

యోగమాయ మాన్వడిపోయింది. లావణ్య ఆత్మ స్థిర్యం కోల్పోవడం ఆమె ఎన్నడూ చూడలేదు. ఇంత ఉద్దేశం ఆమెలో ఎక్కడ దాగుకొంది?

మెల్లగా మృదువుగా యోగమాయ అన్నది: “లావణ్య! నిన్ను నువ్వు అణచివేసుకోవద్దు. చీకటిలో ఆమిత నీ కోసం వెదుకుతున్నాడు సంపూర్ణంగా అతనికి కనిపించు. భయపడకు నీలో జ్యోతి ప్రకాశిస్తోంది. ఆ జ్యోతి అతనికి కనిపిస్తే అతనికి కేమీ కొడువ వుండదు. రా, అమ్మా! రా! యిప్పుడే నాతోరా.” ఇద్దరూ ఆమిత కుటీరానికి బయలు దేరారు.

ద్వితీయ సాధన

తడిసిన కుర్చీమీద వార్తాపత్రిక కాగితాలు పరిచి ఆమిత దానిమీద కూర్చున్నాడు. తెల్ల కాగితాలకట్ట ముందు వేసుకుని తన ఆత్మకథ వ్రాయడం అప్పుడే ప్రారంభించాడు. అప్పటికే అతని ఆత్మకథ వ్రాయడం విషయం నలుగురూ చెప్పుకుంటున్నారు. ఆత్మకథ విషయం ఎవరయినా అతనిని ప్రశ్నిస్తే, వానకురిసి వెలసిన నాటి ఉదయం పిల్లాంగు కొండలలాగా అతనిజీవితం వివిధ వర్ణాలతో అప్పుడే తనకు గోచరించిందని జవాబు చెప్పేవాడు. తన అస్తిత్వపు విలువను ఇప్పుడు గుర్తించడంవల్ల దానిని ప్రకటించ కుండా ఉండడం ఎలా? మానవుని జీవిత చరిత్ర అతను మరణించిన తరువాత వ్రాయడానికి కారణం బ్రతికి ఉండగా

అతను ప్రపంచ దృష్టిలో మృతుడు కావడమేనని, మృతి చెందిన తరువాత వారి మనసులలో తిరిగి తీవ్రరూపంలో జీవించడమేనని అమిత అభిప్రాయం దీని అర్థం అతని గతచరిత్ర ఎండమావిలా మాసిపోవడంతో ఒకడశ పిల్లాంగులో అంతరించింది. ఇంకొక దృష్టిలో అంధకారం నెనక దివ్యకాంతి బింబంలాగా అతనుతిరిది తీవ్రజీవంతో తిరిగిజన్మించాడు. అటువంటి అభివ్యక్తికరణ అనుభవించే అదృష్టం ఏ కొద్దిమందికో మాత్రమే వడుతుంది. అందువల్ల దానిని ప్రకటించడం వాంఛనీయం. చాలామంది జీవితాలు, గుహలోని గబ్బిలాల జీవితాలలాగా, పుట్టిన దగ్గరనుంచి చనిపోయేవరకు సందె వెలుగు నీడలో భారంగా పొగిపోతుంటాయి.

తుప్పురపడుతోంది. తుపాను అణగిపోయింది. మబ్బులు చెల్లాచెదరయినాయి.

“పిన్నీ యెంత అన్యాయం చేశావు?” అన్నాడు అమిత కుర్చీలోనుంచి దిగ్గునలేస్తూ.

“నేనేం అన్యాయం చేశాను?”

“నేను ఏ మాత్రం తయారు కాలేదు. శ్రీమతి లావణ్య యేమనుకుంటుందో?”

“లావణ్యను కొంచెం యోచించేటట్టు చేయడం అవసరం. తెలుసుకోవలసింది తెలుసుకోవడం మంచిది. శ్రీయుత అమిత యింత కంగారుపడడం దేనికో?”

“శ్రీయుతుని సంపద శ్రీమతికి తెలియజేయడంకోసం. ముప్పివాని లేమి పిన్నికి మాత్రమే తెలుస్తుంది.”

“యెందుకా విచక్షణ, నాయనా!”

“నా కోసం. సంపదను యితరులకిచ్చి తిరిగి సంపద నిమ్మని కోరవచ్చు. బీదవాడు మహాకోరితే సానుభూతి కోరతాడు. నాగరికతా సంపదకు కారణం లావణ్యదేవి లాంటి వారు. దానిలోని మానవతకు కారణం ‘పిన్ని’లాంటివారు!”

“దేవిని పిన్నిని ఒకటిగానే పొందవచ్చు. బీదరికాన్ని దాచుకునే అవసరం లేదు ”

“దీనికి ఒకానొక కవి మాటలతో జవాబివ్వ వలసి వుంటుంది. గద్యానికి ఛందోదూషంలో వ్యాఖ్యానంచేయాలి. మాత్రూ ఆర్నాల్డ్ కవితను ‘జీవిత విమర్శ’ అన్నాడు దీనికి ఒక సవరణ పెడుతూ కవితను ‘ఛందోదూష జీవిత వ్యాఖ్య’ అంటాను. గౌరవనీయ అతిథికోసం ముందుగానే చెప్పు తున్నాను. నేను చదవబోయే కవిత ఏ కవి సక్రమాట్ రచించిందీ కాదు.

నీ ఆత్మ వాంఛితంకోసం

రిక్తహస్తాలతో అన్వేషించకు

తడికంటితో నిలబడకు

దాని ద్వారము చెంత

కాస్త ఆలోచించు. ప్రేమే సంపద, దాని తహ తహ బీదవాని తహతహ లాంటిదికాదు. భగవంతుడు భక్తుని ప్రేమించసాగినపుడు బీదవాని వేషంలో అతని ద్వారం ముందు ప్రత్యక్షమవుతాడు.

రత్నమాల నువు తెచ్చినపుడు

మార్చుకొందము మాలలు

నీ దేవతాసనం పరిచెదవా

ధూళిగొట్టిన దోవపక్కన?

‘అందుకే నే నీమెను గదిలో ప్రవేశించకముందే
ఆత్రపడవద్దని చెప్పాను పరచడానికి యేమీ లేనపుడు ఏమి
పరిచేది. తడిసిన యీ కాగితాలు పరచనా? సంపాదకీయ
స్థిరా మరకలు అవుతాయేమోనని నా భయం. కవి ఏమన్నా
డంటే నా తృప్తిని పంచుకునేందుకు రమ్మని నా హృదయాధి
దేవతను ఆహ్వానించను. జీవితపాత్ర పొంగిపొరలేటప్పుడు
ఆహ్వానిస్తాను.

వైశాఖంలో వడిగాలిలో

అడవులు కృశిస్తుంటే

ప్రేమ కానుకల గంపను

నింపెదవా వాడిన పూలు!

అతిథిని ఆహ్వానించి

అసంఖ్యాక అగ్నిశిఖలతో

అంధకారంలో దీపాలు వెలుగునపుడు

ఆనంద గర్వంతో ఆహ్వానించు.

“పిన్ని ఒడిలో నిస్సహాయంగా దిగంబర సన్యాసిలాగా
బాల్యంలో పండుకోవడమేమానవుని ప్రథమతపస్సు, ప్రమథ
సాధన. ఆర్ద్ర హృదయంలో శిక్షణ. ఈ కుటీరం అనిశ్చల
సంసిద్ధతకు చిహ్నం. ఈకుటీరానికి ‘మాషి’ (పిన్ని) బంగాళా
అని నామకరణం చేయాలని నిశ్చయించుకున్నాను.”

“ద్వితీయ జీవిత తపస్సు సంపద, కన్యపక్కన ప్రేమ
సాధన. యీ నీ సాధన యీ కుటీరంలో జరుగుతోంది. తడి

కాగితాలెన్నయినా యీ సాధనను అణచివేయలేవు వరం
యింకా పొందలేదని భ్రాంతిచెందడ మెందుకు? నీ హృద
యాంతరాళంలో వరం పొందావని నీకు తెలియనే తెలుసు!”

ఇలా అంటూ అమితఘోషన లావణ్యను నిలబెట్టి, ఆమె
కుడిచేతిని తీసుకొని అతని కుడిచేతిమీద పెట్టింది. లావణ్య మెడ
నుంచి సువర్ణ హారం తీసి దానితో వారిద్దరి చేతులు కట్టివేసి, “మీ
దాంపత్యం అక్షయంగా వుండుగాక!” అని ఆశీర్వాదించింది.

అమిత లావణ్య ఇద్దరూ వంగి ఆమె పాదధూళిని తీసు
కున్నారు. ఆమె, “నేను తోటలోనుంచి పువ్వులు తెస్తాను.
నేను వచ్చేవరకు యిక్కడే వేచివుండండి,” అని చెప్పి పూలు
తీసుకురావడానికి కారులో వెళ్ళింది

ఇద్దరూ మంచంమీద ఒకరిపక్కన ఒకరు చాలా
సేపటి వరకు మౌనంగా కూర్చున్నారు. ఆ తరువాత అమిత
మొహంలో మొహంపెట్టి లావణ్య, “యివాళ అసలు రానే
లేదే!” అంది.

“కారణం బహు స్వల్పం. యిటువంటి రోజున దానిని
చెప్పడానికి ధైర్యం కావాలి. మబ్బుపెట్టిన రోజున వానకోటు
లేకపోవడంవల్ల ప్రియురాలిని సందర్శించడం ప్రియుడు
వాయిదా వేసుకున్నాడిని చరిత్రలో యెక్కడా ప్రస్తావించ
లేదు. అందుకు భిన్నంగా అగాధ సముద్రాన్ని యిదు
కుంటూ వెళ్ళాడని చరిత్ర చెబుతుంది. హృదయ చరిత్రనే
అది ఉద్ఘాటిస్తోంది. దాని అగాధ జలంలోనే నేనూ యిదు
తున్నాను. అంతులేని ఆ సముద్రాన్ని నేను యెన్నటికయినా
దాటగలనా?”

ఏ నావికుడూ పో సాహసించని

చోటుకు పోవడం మన లక్ష్యం

నావనను మనలను సర్వమునూ ఒడ్డుదాం

“నువు నాకోసం నిరీక్షించావా?, వన్య!”

“అ నిరీక్షించాను మితా! వర్షపునీటి చిటపటలలో నీ పాద ధ్వనులు విన్నాను. భూమి అంచుల నుంచి నువు వస్తున్నట్టు అనిపించింది. యెలాగయితేనేం చివరకు నా జీవితంలో నువు ప్రవేశించావు ”

“వన్య! నా జీవిత హృదయంలో ఇప్పటి వరకు నిన్ను యెరగని పెద్దవెలితి చీకటిలా యేర్పడింది. అదే అన్నిటికంటే అసహ్యమయినది. యీ రోజున నా జీవిత హృదయం అంచులదాకా నిండింది. గానిమీద సూర్యకాంతి ప్రకాశిస్తోంది. ఆకాశం ప్రతిఫలిస్తోంది. నేడు అదే సుందరాతి సుందరం. నా నిరంతరం ప్రలాపన. పొంగిపొరలే జీవిత సరోవరం మీది కెంటాల ప్రతిధ్వని. దీనిని యెవరు ఆపుచేయగలరు?”

“మితా! యీ రోజు నువు కాలం యెలా గడిపావు?”

“నా చైతన్య కేంద్రంలో నిస్తబ్ధతతో తులనాగు తున్నది నీవే. నీతో యెదో చెప్పబోయాను. మాటలు యేమయి పోయాయి? ఆకాశం నుంచి వర్షంపడుతోంది. నేను కూర్చుని ‘నాకు మాటలు ప్రసాదించు, మాటలు ప్రసాదించు’ అని జపించాను.”

ఓ యేమిటిది!

నిగూఢ అస్వాధీన ఆనందం!

నే నెరింగిందే! కాని
 ఊపిరిలా సామాన్యంగా
 మందహాసంలా సరళంగా
 భూమికంటే పురాతనంగా
 గోచరించును నాకు.

“యితరుల మాటలను నా మాటలుగా చేసుకోవటమే
 నా వృత్తి నాకే గనక వాగ్దేయకారుని శక్తివుంటే విద్యా
 పతి రచించిన వర్ణగీతానికి సంగీతం కూర్చి పూర్తిగా నాది
 చేసుకునేవాడిని.”

ప్రభువులేక రాత్రింబవలు

గడిచేదెలా? అంటున్నాడు విద్యాపతి.

“ఎవరు హాజరులో లేకుంటే జీవించడం అసాధ్యమో
 అతను లేకుంటే రోజులు గడిచేదెలా? యీ మాటలకు సరయిన
 సంగీతం యెక్కడినుంచి వస్తుంది? కళ్ళు పైకెత్తి ఒకసారి
 మాటలకోసం, ఒకసారి సంగీతంకోసం ప్రార్థిస్తాను. మాట
 లతో సంగీతంతో భగవానుడు కిందికి దిగుతాడు. కాని
 తోవలో యింకెవరికో బహుశా నీ రవీంద్రనాథ టాగోరు
 వాటిని అందిస్తాడు.”

లావణ్య నవ్వింది. “రవీంద్రుని అభిమానించేవారు
 కూడా నీలా మాటిమాటికీ అతనిని ప్రస్తావించరు.”

“వన్య! యీ రోజు నేను అతిగా వాగుతున్నాను
 గదూ. నాలో నేడు వాగుడు వానగాలి వెళవెళలాడుతోంది.
 వాతావరణ సూచికలను నువ్వు పరికిస్తే నా విపరీత చాంచ
 ల్యానికి వణికిపోయేదానివి. మనం కలకత్తాలో వుండి వుంటే

నిన్ను మోటారుకారులో తీసుకుపోతానుగా మొరారాదాబాద్ పరుగెత్తించేవాడిని. దారిలో టైర్లు ఎన్ని బద్దలయితేనేం? మొరారాదాబాద్ యెందుకు అని అడిగితే కారణం చెప్పలేను. వరద పుగుముతూ మహావేగంతో వచ్చిపడి నురుగులాగా నవ్వుతూ కాలమును తిన వెంట పూడ్చుకుపోతుంది ”

ఇంతలో యోగమాయ బుట్టెడు పొద్దుతిరుగుడు పూలవతోచ్చి, “అమ్మాయి, లావణ్య! యీ రోజున యీ పూలతో యితనిని పూజించు,” అంది. మనోభావానికి క్రియా రూపమిచ్చే స్త్రీ యత్నమే ఇది క్రియా రూపం మీది ఈ మోజు స్త్రీల రక్తమాంసాలలోనే ఉంది.

అమిత తగు సమయం చూసుకుని లావణ్య చెవిలో, “వన్య! నీకు వుంగరం తేవాలి,” అన్నాడు.

“మితా! యెందుకు? అవసరమా?”

“యీ నీ చేతిని నా చేతిమీదవుంచి నేను పూహించ గలిగిన దానికంటె యెక్కువే ప్రసాదించావు. ప్రియురాలి ముఖాన్ని మాత్రమే కవులు వర్ణించారు కాని చేతిలో యెంతి సూచనా సంపద వుం! ప్రేమలోని ప్రీతి, భక్తి, సాక్షిమార్గం, అనిర్వచనీయ కాంక్ష చేతిలో వున్నాయి. నా హృదయంలోని చిన్నమాటలాగా వుంగరం నీ పేరిని చుట్టివుంటుంది. యితే ప్రేమా! యీ నాచిన్నమాట సువర్ణ భాషలో మాణిక్యభాషలో నీచేతిని అంటిపెట్టుకుని వుండనీ!”

“సరే మీ యిష్టం ”

“కలకత్తానుంచి తెప్పిస్తా. నీకే రాయి అంటే యిష్టమో చెప్పు.”

“రాయి వద్దు ముత్యం సరిపోతుంది”

“బలే! నాకూ ముత్యమంటే యిష్టమే.”

ప్రేమ తత్వము

మార్గ శిరమాసంలో వివాహం జరిపించడానికి, అవసరమయిన ఏర్పాట్లు చేయడానికి ముందుగా యోగమాయ కలకత్తా వెళ్ళడానికి నిశ్చయమయింది.

లావణ్య అమితతో, “మీరు ఎప్పుడో కలకత్తాకు తిరిగి వెళ్ళవలసింది. యిప్పుడు అనుమానాలు తీరి మీకు స్వేచ్ఛ లభించింది గనక యిక మీరు ఏమాత్రం సందేహించకుండ వెళ్ళవచ్చు. వివాహానికి ముందు మనం కలుసుకోరాదు,” అంది.

“ఎందుకింత కఠిన శిక్ష?”

“మొన్న మీరు నిరాండంబర సౌఖ్యం గురించి మాట్లాడారు. ఆ నిరాండంబరతను కాపాడడానికి”

“ఇవి మహావిజ్ఞాని మాట్లాడేమాటలు. నువ్వు కవయిత్రివని మొన్న అనుమానించాను. యివాళ నువ్వు తత్వవేత్తవని అనుమానిస్తున్నాను. బలేగొప్పగా చెప్పావు. సహజ నిరాండంబర సౌఖ్యం కాపాడడానికి కారిత్యం వహించవలసివుంటుంది. సౌఖ్యం, నిరాండంబరలయలు రెండూ కావాలంటే సరియైన స్థలాలలో జాగా యివ్వడానికి కష్టపడాలి. అత్యాశ మూలంగా జీవిత కావ్యంలో సంయమనం అవలంబించడానికి సిగ్గుతో కొట్టుకుంటాను. లయ తప్పిస్తుంది. జీవితం అశ్రావ్య

బంధనంగా తయారవుతుంది. సరే. రేపు సంపదతో పొంగి పొరలే యీ రోజులను భేదించుకుని వెళతాను. మేఘనాథ కథ కావ్యంలో ఉలికిపడేటట్టు చేసి అకాలంలో అడ్డగించి నిలిపే యీ గీతంలాగా—

యమలోకానికి అకాలంలో

యేగినప్పుడు—

“నేను పిల్లాంగును వదలి వెళ్ళినా మార్గశిరమాసం పంచాంగంనుంచి పరారీ కాలేదు. కలత్తాలో నేనేం చేస్తానో పూహించగలవా?”

“యేంచేస్తారు?”

“వివాహపు యేర్పాట్లలో పిన్ని మునిగివుండగా నేను వివాహాంతర యేర్పాట్లలో మునిగివుంటాను. వైవాహిక జీవుతంకూడా ఒక కళ అని ప్రజలు ముచేపోయారు. ప్రతి రోజులోనూ నూతనత్వం పొడగట్టాలి. వన్య! రఘువంశంలో యిందుమతిని అజమహారాజు వర్ణించిన తీరు జ్ఞాపకంవుందా? ‘ప్రియశిష్యా లలితే కళావిధే!’”

“యీ లలితకళ వైవాహిక జీవితానికి సంబంధించింది. అనాగరీకులు వివాహ సంయోగాలను అభిన్నంగా భావిస్తారు. అందువల్ల యిద్దరినిజసంయోగాల్ని వివాహానంతరం నిర్లక్ష్యం చేస్తారు.”

“నీ దృష్టిలో సంయోగకళ అంటే యేమిటో విశదీకరించి చెప్పు. నేను మీకు శిష్యురాలిని కావాలనుకుంటే యివాళి నే మొదటిపాతం ప్రారంభిద్దాం.”

అలా అయితే సరేవిను నిర్మిబంధంగా సంయమనాన్ని అవలంబించి కవి ఛందస్సును సృష్టిస్తాడు. అలాగే నిర్మిబంధంగా సంయమనాన్ని అవలంబించి సంయోగాన్ని రమణీయం చేసుకోవచ్చు. అలాగే ననుకోవడం అమూల్యమైనదానిని చౌకపర్చడం తనను తాను మోసగించుకోవడం. యెక్కువ ధర పెట్టడంలో యెక్కువ ఆనందం వుంటుంది ”

“ధర యెలా కడుతావో చెప్ప వింటాను.”

“కాస్త ఆగు నామనసుని చిత్రాన్ని ముందుగా తెలపనీ. డయిమెంటు హార్పరు సమీపంలో గంగానదీతీరం, రెండు గంటలలో కలకత్తాకు తీసుకుపోగల చిన్న పొగ ఓడ.”

“యిక్కడ కలకత్తా ప్రసక్తి యెందుకు?”

“ప్రస్తుతం కలకత్తా నా జీవితంలో ప్రముఖపాత్ర వహించడని నీకూ తెలుసు. నిజంగా నేను బార్ త్రైబరీకి వెళతాను. వృత్తిపనిమీద కాదు. చదరంగం ఆడుకోవడానికి. నాకు పని చేయవలసిన అవసరం లేదుకాబట్టి నామనసు దాని మీద వుండదని న్యాయవాదులకు తెలుసు. అందుకని సామరస్యంగా పరిష్కారమయే చిన్న కేసులు నాకు యిస్తుంటారు. కాని వివాహానంతరం పనిచేయడమంటే యేవిటో జీవనోపాధి కోసంగాక జీవితంకొరకేనని వారికి చూపుతాను. మామిడి పెంక తియ్యగా వుండదు, మెత్తగా వుండదు. తినతగినదీ కాదు. కాని దాని గట్టితనమే మామిడికి ఆధారం, రూపానికి పునాది ఈ పెంకలాగా కలకత్తా కఠినత అవసరం. యెందుకో తెలుసా? గట్టిపెంకను తీయడంలో వుంచడానికి.”

“అర్థమయింది. నాకూ అది అవసరమని. నేను కలకత్తాకు వెళ్ళి వుదయం 10 గంటలనుంచి సాయంకాలం 5 గంటలవరకు—”

“యెందుకు వెళ్ళకూడదు? దిమ్మరిగా తిరగడానికి పని చేయడానికి.”

“యెలాంటి పని? జీతం బత్తం లేనిదా?”

“అబ్బే! జీతం భోజనంలేనిపని పనికాదు, ఆనందమూ కాదు. వట్టి ప్రహసనం. నీకిష్టమయితే మహిళా కళాశాలలో ప్రొఫెసరుగా పనిచేయవచ్చు.”

“సరే, నాకిష్టమే. యింకా?”

“నేను స్పష్టంగా చూడగలుగుతున్నాను. గంగానదీ తీరం, కిందనుంచి పురాతన వటవృక్షం పెరిగివుంది. దాని వూడలు అనేకం కిందికి దిగాయి. ధనపతి సింహభానిక గంగానదిమీద ప్రయాణం చేస్తూ, ఈ చెట్టుకే లంగరువేసి పడవను నిలిపి దీనినీడలోనే నంటచేసుకుని వుంటాడు. దాని కుడివేపున రాళ్ళు పరచినఘట్టం. ఘట్టం శిథిలమయి బీటలు వారి నాచుతో నిండిపోయింది. ఆ ఘట్టంలోనే మన ఆకు పచ్చ, తెలుపురంగు చిన్ననావ. దాని నీలిపతాకంమీద తెల్లరంగులో పేరు. దానికి నువు పేరుపెట్టడం మంచిది!”

“సరే. పేరుచెప్పనా? మైత్రీ!”

“సరయిన పేరు— మైత్రీ! సాగరి అని పేరుపెడదామని తలపోశాను. ఆ పేరుకు గర్వింపాను. కాని నువు పెట్టిన పేరే బాగుంది. తోటగుండా చిన్నయేరు ఒకటి ప్రవహిస్తోంది.

అది గంగానది హృదయ స్పందనం దానికి అవతలవేవున నీ నివాసం. యివతల నా నివాసం.”

“మీరు ప్రతిరోజూ యీదుకురావాలా? నేను నా యింటికి కిటికీలో దీపం వెలిగించి వుంచాలా?”

“మనం కొయ్యవంతైన దాటుతూ మనసులోనే యీదుదాం. నీ నివాసంపేరు మానసి. యిక నా నివాసానికి నువు పేరుపెట్టాలి.”

“దీపక్!”

“బబే బాగుంది యీపేరుకు తగినట్లుగా నా యింటి కొప్పమీద దీపం పెడతాను మన సంయోగంనాటిసాయం కాలం అక్కడ యెర్రదీపం వెలుగుతుంది వియోగంనాటి రాత్రి నీలిదీపం. కలకత్తానుంచి తిరిగి వచ్చిన తరవాత ప్రతి రోజూ నీ వుత్తరంకోసం యెదురు చూస్తూంటాను వుత్తరం రావచ్చు, రాకపోవచ్చు. రాత్రి యెనిమిది గంటలలోపున రాకపోతే నాదురదృష్టాన్ని తిట్టుకుంటూ బెట్రాండ్‌రస్సెల్ వ్రాసిన తర్కశాస్త్రం చదవడానికి యత్నిస్తాను. ఆహ్వానించనిదే నేను నీ యింటికి రాకూడదని మన నియమం.”

“మరి నేను నీ యింటికి రావచ్చా?”

“ఆ నియమమే నువు పాటించడం మంచిది. అయి నప్పటికీ ఎప్పుడయినా నియమోల్లంఘన అప్రయం కాదు.”

“వుల్లంఘనే నియమం కాకపోతే నీ యిల్లు యెంత తారుమారవుతుందో! కాస్త ఆలోచించు. నేను బుర్రఖా వేసు కుని రావలసి వస్తుంది.”

“నీ యిష్టం కాని ఆహ్వానప్రతిక అవసరం. అందులో యెదో ఒక కవితలోనివి ఒకటి చెండు పంక్తులుతప్ప మరేమీ వుండకూడదు.”

“ఆహ్వానం లేకపోతే బయటకు పోవలసిందేనా?”

“నెలకొకనారి పథాలుగురోజుల చంద్రకళల ఖండ రమణీయత సంపూర్ణత చెందిన పూర్ణిమనాడు నీకు ఆహ్వానం అందుతుంది.”

“నీ ప్రయశిష్యురాలకి నీ వుత్తరం మచ్చు వినిపించ రాదూ?”

“సరే, అలాగే,”

జేబులోనుంచి నోటుపుస్తకం తీసి దానిలోనివి ఒక పుటచింపి,

“నా ప్రయురాలువచ్చి
నను పిలిచేవేళ
దక్షిణ సముద్ర పవనమా
మెలమెల్ల గా వీచుము”

లావణ్య ఆ కాగితం తీసుకుని తిరిగి యివ్వలేదు

“యిక నీమచ్చు వుత్తరం రాయి. నీచదువు ఎంతవరకు వచ్చిందో చూడాలి” అన్నాడు అమిత

లావణ్య ఒక కాగితం ముక్కమీద వ్రాయబోయింది. కాని అమిత అంగీకరించక “ఉహూ యీ నానోటుపుస్తకంలో రాయాలి” అన్నాడు.

లావణ్య సంస్కృతంలో జయదేవుని గీతాన్ని అనుకరిస్తూ,

“మితా! నువే నా జీవితానివి

నువే నా ఆభరణానివి

నువే నా జీవితసాగర

రత్నానివి!” అని వ్రాసింది.

నోటుపుస్తుకం తిరిగి జేబులో పెట్టుకుంటూ ఆమిత
“నేను స్త్రీమాటలను నీవు పురుషుని మాటలను అనుకరించడం
ఆశ్చర్యంగానే వుంది అందులో అసంగతమేమీలేదు. కా లే
దుంగ నీముచెట్టుదయినా వకుళ చెట్టుదయినా జ్వాల ఒకవిధం
గానే కనిపిస్తుంది.”

“ఆహ్వానాలు యిచ్చి పుచ్చుకోవడ మయింది.
యింకా?”

“సంధ్యతార వుదయిస్తుంది. గంగానది పొంగి పొరలు
తుంది సరుగుడు చెట్లు వరసలో గాలి గానం చేస్తుంది. పెన
వేసుకున్న మురిచెట్లు వేళ్ళకు గంగాజలంవచ్చి తాకుతుంది.
నీ యింటివెనక తామరకొలను. నిర్జనంగా ప్రత్యేకంగాఉన్న
ఘట్టంలో నువు స్నానంచేసి తల దువ్వుకున్నావు. రోజుకో
రంగు చీర ధరిస్తావు. యీ సాయంకాలం యేరంగు చీర ధరి
స్తావా అని నేను వచ్చినపుడు యోచిస్తూంటాను. సంకేతస్థలం
కూడా మారుతూంటుంది. ఒక రోజున చంపక వృక్షంకింది
వేదిక, యింకోరోజున డాబామీద, మరో రోజున గంగానది
ఒడ్డుమీది డాబా. నేను గంగానదిలో స్నానంచేసి తెల్లని
రవసెల్లా ధోవతికట్టి, ఉత్తరీయం వేసుకుని; యేనుగదంతపు
పావకోళ్ళు తొడుగుకొని యిలా వచ్చేసరికి నువు తివాసీమీద
కూర్చుని వుంటావు. నీముందు వెండి పళ్ళెంలో బరువయిన

పూలమాల, చిన్న గిన్నెలో గంధం వుంటాయి. ఒకమూల ధూపం, దసరా శైలవులకు కనీసం రెండు నెలలయినా విదేశాలలోని వివిధ ప్రదేశాలలో తిరిగి రావాలి. నువ్వు పర్వత ప్రాంతానికి వెళితే, నేను సముద్రప్రాంతానికి వెళతాను. ఈ మన కుటుంబ దురాజ్య నియమావళిని నీముందు పెడుతున్నాను వీటిని నువ్వేమంటావు?”

“వాటిని పాటించడానికి అంగీకరిస్తున్నాను.”

“పాటించడానికి అంగీకరించడానికి తేడావుంది, వన్య.”

“నాకు అనావశ్యకమయినా నీకు ఆవశ్యకమయిన దానికి దేనికి అడ్డుచెప్పను.”

“నీకు అనావశ్యకమా?”

“అవును. నువ్వు యెంత దగ్గరగావున్నా నువ్వెంతా నిజానికి దూరంగానే వున్నావు ఆ దూరాన్ని స్థిరంగా వుంచడానికి నేను యీ నియమావళిని ఆశ్రయించడం అనావశ్యకం. నీ వికటదృష్టికి నేను సిగ్గుతో జేపురించకుండా వుండలేనని నాకు తెలుసు దీనివల్ల నాకు సంబంధించినంత వరకు కుటుంబజీవితాన్ని, యెగురుబడుతు రెండు వేరువేరు నివాసాలగా విభజన కావడం ప్రమాదకరంకాదు.”

కుర్చీలోనుంచి దిగ్గునలేచి అటుత, “నీ చేతిలో వోడి పోతాననుకున్నావా వన్యా? తోటాగీటా లేదు. కలకత్తానుంచి బయటకు ఒక అడుగునా పెట్టం. నెలకు డబ్బయి అయిదు రూపాయల అద్దెమీద నిరంజన్ ఆఫీసుమీద భాగంతీసుకుని మనిద్దరమూ అందులోనే నివసిద్దాం. హృదయ సీమలో దూరం దగ్గర అంటూ లేదు. అయిదు అడుగుల వెడల్పు

మంచానికి యెడమ పక్కన నీవిభాగం 'మానసి', కుడిపక్కన నావిభాగం 'దీక్ష'. గదికి తూర్పువేపున అద్దాల అలమారా. దాని అద్దంలో మనిద్దరి ముఖాలూ ప్రతిఫలిస్తాయి. పడమటి వేపున పుస్తకాల బీరువా. దాని వెనకభాగం యెడను లోపలికి రాసీయకుండా అడ్డం వుంటుంది. ముందు యిద్దరు పాఠకులకు కావలస గ్రంథాలయం. ఉత్తరపువేపున ఒక సోఫా. ఒక కొసన నేను కూర్చుని యెడమవేపున నీకు చోటువుంచుతాను. కొద్ది అడుగుల దూరంలో బట్టల బీరువా వెనక నువ్వు నిబడతావు. వణికే చేతులతో ఆహ్వాన పత్రికను పైకెత్తి పట్టుకుంటాను. దానిమీద యిలా వ్రాసివుంటుంది:

దక్షిణ సుగంధపవనమా
నామిద్దెపై వీచుము మెలమెల్లగా
నాప్రియురాలు వచ్చినవేళ
మా నాలుగుకనులు కలిసినవేళ"

“శ్రావ్యంగాలేగా వన్య?”

“శ్రావ్యంగానే వుంది. యీ గీతం యెక్కడనుంచి సంపాదించావు?”

“నా స్నేహితుడు నీలనూథన్ వ్రాత ప్రతిలోనిది. వధువు యింకా నిర్ణయం కానేలేదు. అయినా ఆవేశంతో ఇంగ్లీషు పద్యాన్ని కలకత్తామూసలోవేసి పునస్సృష్టించాడు. అందులో నేనూ చేయి కలిపాను. అర్ధశాస్త్రంలో యం. ఎ. పట్టంపుచ్చుకుని పదిహేనువేల రూపాయల నగదు కట్టం, యెనభయి తులాల ఆభరణాలు పుచ్చుకుని వివాహంచేసుకుని కొత్త పెళ్ళికూతురిని యింటికి తీసుకువచ్చాడు. దక్షిణపవన

సుగంధాన్ని, నాలుగుశిశు కలయికను అనుభవించాడు. యిక ఆపద్యంతో అతనికి అవసరం లేకపోయింది. యిప్పుడు ఆపద్యం గొప్పతనం యాజమాన్య హక్కులో భాగస్వామికి దఖలు పర్చడానికి అతనికేం అభ్యంతరం లేదు.”

“దక్షిణ పవనం నీ మిద్దెమీదకూడా వీస్తుంది. నేనూ తన వధువు యెల్ల కాలం నూతన వధువుగానే వుంటుందా?”

మేజామీద గట్టిగాకొట్టి అమిత బిగ్గరగా, “అఁ వుంటుంది, వుంటుంది, వుంటుంది,” అని అరిచాడు.

“యేం వుంటుంది?” అని అడిగింది యోగమాయ పక్కగదిలోనుంచి తొందరగా వస్తూ. “నామేజా కాదుగా!”

“వుండతగింది వుంటుంది. నిత్యనూతన వధువు దుర్లభం. భగవంతుని దయవల్ల నూటికొకతే లభించితే ఆమె యెల్ల కాలం వధువుగానే ఉంటుంది.”

“ఉదాహరణ చెప్పు.”

“యెదో ఒకరోజున చూపిస్తాను.”

“చాలా కాలం పడుతుంది. యింతలోవచ్చి భోజనం చేయండి.”

అ ఖ రి సా యం త్రం

భోజనాలు పూర్తికాగానే అమిత “పిన్నీ! రేపు కల కత్తాకు బయలు దేరుతున్నాను నా బంధువర్గం నేను మారి పోయానని అనుమానిస్తాను,” అన్నాడు.

“నవు తేలికగా మారిపోతావని నీ బంధువర్గానికి తెలుసా?”

“అఁ బాగా తెలుసు. లేకపోతే బంధువర్గమెందుకు? కాని అంతమాత్రాన నేను క్షణంలో వేషం నూర్చుకునే కళాకారుడిననిగాని తేలికగా మారిపోతానని రుజువుకాదు. ఈ రోజున నాకు సంభవించింది మార్పు మాత్రమే కాదు. యుగ సమాప్తిని సూచించే మహా పరివర్తన. నూతనసృష్టికి నాలో ప్రజాపతి మేల్కొన్నాడు, పిన్నీ! యివాళ లావణ్యను బయటకు తీసుకు వెళ్ళనీ ఇద్దరం కలసి ఆఖరిసారిగా పిల్లలంగు కొండలకు నమస్కరించి వస్తాం.”

“పిన్ని అనుమతించింది. ఇద్దరుబయలుదేరి బయలుదేర గానచేయిచేయి కలిశాయి. శరీరం శరీరానికి దగ్గరగా చేరింది. నిర్జన మార్గం అంచుకింద దట్టమయిన అడవివుంది ఆ అడవిలో ఒక ఖాళీస్థలం ఉంది. అక్కడ ఆకాశం పర్వతబంధనం నుంచి తప్పించుకుని అస్తమయ సూర్యశోభను రెండు చేతులలోను నింపుకున్నది. అక్కడ వారిద్దరూ పశ్చిమాభిముఖంగా నిలబడ్డారు. అమిత లావణ్య తలను తన వక్షస్థలమీదికి తీసుకుని ముఖం పైకెత్తాడు. ఆమె కళ్ళు సగం మూసుకుని ఉన్నాయి. కంటికొనలనుంచి కన్నీటిబొట్లు జారుతున్నాయి. ఆకాశపు బంగారువన్నె కరిగించిన మరకతమాణిక్య వన్నెతో కలిసిపోతోంది. పలచని మబ్బుల మధ్య ఖాళీలో సుగభీర నిర్మల నీలిమ గోచరిస్తోంది. భౌతిక శరీరం లేకుండా కేవలం ఆనందంతో నిండిన దేవలోకానికి చెందిన అవ్యక్తగానం ఆ నీలిమలోనుంచి ప్రవహిస్తున్నట్టుతోస్తోంది. క్రమంగా చీకటి

పడింది ఆ కారు చీకటిలో శూన్యకాశం రంగు రంగుల రేఖలు ముడుచుకున్న పుష్పంలా కనిపించింది.

“యిక వెళ్ళిపోదాం,” అంది లావణ్య అమిత వక్ష స్థలంమీద తల ఆనించిఉంచి మృదుస్వరంతో, ఆ దృశ్యం అక్కడ అలా అంతంకావడమే యుక్తమని ఆమెభావించింది. అమిత ఆమె భావం గ్రహించి మాటాడలేదు. లావణ్యముఖమును ప్రేమతో ఆలింగనం చేసుకుని మెలమెల్లగా వెనకడుగులు వేశాడు.

“నేను రేపు ఉదయం పెందరాడే వెళ్ళాలి. వెళ్ళే ముందు తిరిగి నిను కలుసుకోను.”

“యెందుకని?”

“మన జీవితంలో పిల్లాంగు అధ్యాయం సరయిన స్థలంలోనే ముగిసింది. ఇక్కడ ప్రథమాశ్వాసం మన స్వర్గానికి నాంది సమాప్తి.”

లావణ్య ఏమీ అనలేదు. అమిత చేతిలో తన చేయి కలిపి ఆనందంతో నడుస్తోంది. కాని ఆమె మనసులోకన్నీటి భారం ఆనందంతో సమ్మిశ్రితమయింది. అనూహ్యమయినది. ఇంత సన్నిహితంగా ఎన్నటికీ రాదని భావించింది. ఒక మహోన్నత క్షణంలో శుభదృష్టి వచ్చింది. కాని శుభదృష్టి ననుసరించి శోభన నిశి రాదు. కేవల సంయోగ వియోగ అంతిమ నమస్కృతి మాత్రమే! అక్కడికక్కడే అమితకు నమస్కరించి, “నేను ధన్యను,” అని చెప్పాలనే కాంక్ష ప్రబలింది. కాని ఎందుకనో మాటలు వెగిలి బయటకు రాలేదు.

ఇంటిని సమీపించగానే అమిత, “వన్య! నీ ఆఖరి
మాట కవితలో చెప్పు, జ్ఞాపకం పెట్టుకోవడం తేలిక నీకు
ఏది జ్ఞాపకంవస్తే అదే,” అన్నాడు.

లావణ్య ఒకక్షణం ఆలోచించి,

“నీకు సౌఖ్యం నే కొనిరాలేదు
స్వాతంత్ర్యకానుకే విడిచిపుచ్చితి
సుప్రకాశ నిశాంతమందు
యిక మిగిలేదేమీ లేదు
ప్రార్థనలేదు, ఊణక్షణ దైన్యరాశిలేదు
అహంకృతి లేదు, జాలిగొల్పెడి రోదన లేదు
సగర్వహాసం లేదు, వెనకచూపులేదు
నేడు నా మహా విధ్వంసనంతో
నింపితి స్వాతంత్ర్య నై వేద్యం” అని చదివించి.

“వన్య! మహాదారుణం యిటువంటి రోజున చెప్పవల
సిందేనా? ఇదే ఎందుకు చదివావు? వెనువెంటనే యీకవితను
ఉపసంహరించుకో.”

“దేసికింత భయం మితా! అగ్ని శుద్ధ ప్రేమ
సౌఖ్యాన్ని కోరదు. స్వాతంత్ర్యం పొంది, స్వాతంత్ర్యం
ప్రసాదిస్తుంది. తనవెంట అలసటను కొనిరాదు, విసుగుదలను
కొనిరాదు. యింతకంటే మంచి కానుక యింకేముంటుంది?”

“కాని యీ గీతం ఎందులోదో తెలుసుకోవాలని
ఉంది.”

“రవీంద్రనాథ టాగోరు కవితలోది.”

“అయిన గ్రంథాలలో దేనిలోనూ కనిపించడే?”

“యింకా గ్రంథరూపంలో ప్రకటితం కాలేదు.”

“అయితే నీకెలా లభించింది?”

“మౌనాన్నను గురువుగా భావించుకుని కొలిచే కుర్రవాడొకతనున్నాడు మా నాన్ననుంచే అతని మెదడుకు మేత లభించేది కాని అతని మనసులోని ఆకలి రవీంద్రనాథ దగ్గరకు పరిగెత్తించేది. టాగోరు వ్రాత ప్రతిలోనుంచి గుప్పెడు భిక్ష తెచ్చుకునేవాడు.”

“అలా తెచ్చి నీపాదాలవద్ద సమర్పించాడు అంతేనా?”

“కాని సాహసం లోపించింది. నాదృష్టిలో నాచేతిలో పడే స్థలంలో వదలి వెళ్ళేవాడు.”

“అతనిమీద దయ చూపేదానివా?”

“అవకాశం కాలేదు. భగవంతుడు అతనిమీద దయ చూపాలని మనసులో ప్రార్థిస్తుంటాను.”

“ఈ రోజున నువ్వు చదివిన గీతం ఆ అభాగ్య హృదయ స్వరమని అర్థమవుతోంది.”

“అవును.”

“యివాళ అదెందుకు జ్ఞాపకం వచ్చింది?”

“నేనేం చెప్పగలను? యింకో గీతం కూడా యివాళ మాటిమాటికీ జ్ఞాపకం వస్తోంది యెంచుకో నాకే అర్థం కావడం లేదు”

“మనోహర! కనులనింప

గొని తెచ్చితిని భాష్పతతి

నీ హృదిలో భరించితిని

భరించరాని హోమాగ్ని
 ఆ అగ్నిలో జ్వలించును దుఃఖం
 సమోహిత హృదయ మంత్ర బంధనం
 వినావికలగును
 వియోగ శతప్రతం ప్రేమలో
 వికసించును సంపూర్ణముగా.”

“వన్య! ఆ కుర్రవాడు యీ రోజునే మనిద్దరి
 మధ్యా యెందుకు రావాలి? యిది ఈర్ష్య కాదు. యీర్ష్యను
 నేను అసహ్యించుకుంటాను. అయినా ఏదో భయం నా మన
 సును ఆవరించింది. అతను నీ కిచ్చిన గీతాలు యీ రోజుననే
 యెందుకు జ్ఞాపకం చేసుకున్నావో చెప్పు?”

“అతను ఆఖరిసారిగా మా యిల్లువద్దలి వెళ్ళినతరువాత
 ఒక రోజున అతను కూర్చుని వాసుకునే మేజాసారుగులో ఈ
 గీతాలు దొరికాయి. యివిగాక రవీంద్రుని గీతాలు, ఒక
 పుస్తకానికి సరిపోయేవి, యింకా కొన్ని లభించాయి నీకు
 నేను వీడ్కోలు యిస్తున్నా కాబట్టి యీ వీడ్కోలు గీతాలు
 స్ఫురణకు వచ్చవుంటాయి.”

“యీ వీడ్కోలుతో ఆ వీడ్కోలు పోల్చవచ్చా?”

“నేనేం చెప్పను? యెందుకీ చర్చ? యీ గీతాలు
 నా కిష్టం. అందుకనే నీకు వినిపించాను. యింకే కారణం
 లేదు.”

“రవీంద్రుని గీతాలు లోకం పూర్తిగా మరిచే పోతేనే
 గాని అతని వాస్తవ రచనలు ప్రస్ఫుటంకావు. అందుకే అతని
 గీతాలు నే నెన్నడూ వ్రాపయోగించను. ముందిమెచ్చుకోవడం

ఆకాశ కాంతిని పొగమంచు తడిచేతితో మలినం చేయడం లాంటిదే.”

“మితా! చూడు. స్త్రీ తాను కొనిన వస్తువును భద్రంగా వక్షంలో దాచుకుంటుంది. పదిమందితో దానిని గురించి చర్చించదు. యివ్వగలిగినదంతా యిస్తుంది. బజారులో బేరం చేయదు.”

“అలా అయితే నాకూ ఆశవుంది, వన్య! బజారులో నా విలువను తెలిపే చీటీని దాచివేసి, నువ్వు మదింపు చేసిన వెల చీటీతో తిరుగుతూంటాను.”

“యింటిదగ్గరకు వచ్చేస్తున్నాం. నీ పథాంతగీతం నీ నోట వినాలని వుంది, వినిపించు.”

“టాగోరు కవిత్వ చదవకపోతే చెడ్డగా తలచకేం!”

“చెడ్డగా యెందుకు తలచాలి?”

“నే నొక కవిని కనిపెట్టాను. అతని కైలి-”

“మనం కలుసుకున్న దగ్గరనుంచి అతనిని గురించి యెడతెగకుండా నువ్వు చెపుతూనే వున్నావు. నేను వింటూనే వున్నాను. అతని పుస్తకాలకోసం కలకత్తాకు రాశాను.”

“భేష్! అతని పుస్తకాలు! అతనిలో దోహాలు చాలా ఉన్నాయి. కాని పుస్తకాల ప్రచురణ దోషం మాత్రం లేదు. నాద్వారాఅతనిని గురించి క్రమక్రమంగా తెలుసుకో గలుగుతావు. లేకపోతే—”

“మరేం భయపడకు మితా! నువ్వు మెచ్చుకున్నంతగా నేను మెచ్చుకునేటట్టు తయారవుతానని నమ్ముతున్నాను. యెక్కువ లాభంనాకే!”

“యెలా?”

“నా అభిరుచిద్వారా నేను పొందేలాభంనాదే నీ అభిరుచి ద్వారా పొందేలాభం కూడా నాదే. రెండు మనసులతోనూ స్వీకరించే శక్తి నాది. యిద్దరు కవుల రచనలను కలకత్తాలోని నీ చిన్నగదిలోని బీరువాలో వుంచగలుగుతాను. యిక నీ గీతం చదువు.”

“యిప్పుడు చదవాలని మనసుగా లేదు. తర్క ప్రతి తర్క విమర్శంతో వాతావరణం పాడయిపోతుంది.”

“మరేం పాడుకాలేదు. వాతావరణం బాగానేవుంది.”

చేతివేళ్ళతో జుట్టు దువ్వుకుని, అమిత అత్యంత వేదనా స్వరంతో ప్రారంభించాడు

“సుందరీ! సుదూర శైల శిఖరాంత

ఉదయ తారపు నువ్వే!

శర్వరి శేషించినా గోచరింతువు

దాడిదప్పిన దిమ్మకి”

“అర్థమయిందావన్య! రాత్రి తనకు తోడుగా వుండవలసిందని చంద్రుడు సాంధ్య తారను పిలుస్తున్నాడు. నిశిమిది ప్రేమ నశించింది:

“భూమ్యాకాశాలు కలిసే చోటకు

నేను అర్థజాగరణ చంద్రుడ.

అగుదెంతు అంధకార వక్షంమిది

మసక మసకలాడే గాయంలాగా.

“యిది అర్థజాగరణ. దాని పాక్షిక కాంతి అంధకారంలోని బాట దుఃఖం. స్వల్పతాజాలంతో చిక్కుపడింది.

జాలం తెంచుకుబయటపడే పోరాటంలో నిద్రలోలాగా పలవరిస్తోంది. యెటువంటి కల్పన! బలే!

నిద్రాపారవశ్య మహాశూన్యంలో

పరచిరి నా ఆసనం

స్వప్నసీమలో మీటెద హృదయ తంత్రి

పరవశతను సున్నితంగా స్పందిస్తూ

“కాని అటువంటి స్వల్ప అస్థిత్య భారం అధికమే. యెండిపోతున్న నది మందకొడిగా ప్రవహిస్తూ చెత్తాచెదారం పోగుచేస్తుంది. స్వల్పమయినది కష్టాన్నే పోగుచేసుకుంటుంది అందుకే.

“గన్యుస్థానానికి చేరుకుందు

మెలమెల్లగా అడుగులువేసుకుంటు

సారెసారెకు గొంతు అలసిపోవు

తనువు జడమయిపోవు.

“యీ అలసటే అంతమా? సడలిన పీణా తంత్రులను మేళవించే ఆశ లేకపోలేదు. దిబ్బండలం అవతల యెక్కడ నుంచో యెవరినో పాదధ్వనులు వినిపిస్తున్నట్టు అనిపిస్తుంది

“సుందరీ! ఉదయతారా!

త్వరితగతిని రమ్మ

నిశే అంతము కాకముందే

స్వప్నంలో పోగొట్టుకున్న గానం

జాగరణలో విని ఆనందింతు

“నిముక్తి కలుగుతుందని ఆశ. జాగృత విశ్వ అనంత కలరవం వినిపిస్తోంది మహాపథదూత చేతిలో దీపిక పట్టుకుని రాబోతున్నాడు.

“నిశీధాంధకారనుంచి
పైకెత్తిపట్టి దానిని
అరుణ ప్రభాతంలో యుంచుము
చీకటిలో మైమరపు
నెలుగులో ధన్యమై గావించుము
నిద్రా నిశ్శబ్దత విశ్వలయలో
లీనమగుచోట
అర్ధజాగృత చంద్రుడ నేను
నా వీణను ఇచ్చివేతు

“ఆ అభాగ్య చంద్రుడను నేనే. రేపువుదయం పెందల కడనే నేను వెళ్ళిపోతాను. కాని నా నిర్గమన శూన్యానికి సుందర వుదయతార తన మేలుకొలుపు గీతాలతో విమోచనం ప్రసాదించాలని కోరుకొంటున్నాను. జీవితాంధ స్వప్నంలో అస్పష్టతకు సుందర ఉదయతారకాంతిలో సంపూర్ణత పునరుద్ధరించాలి. యీ గీతంలో ఆశ అమితంగా వుంది. భావి ప్రభాత వృజ్వల గౌరవం వుంది. నీ రవీంద్రుని గీతాల లోని నిరాశా ప్రలాపన మాత్రం లేదు.”

“యెందుకు, మితా! యింతకోపం! రవీంద్రుడు ఇప్పటి కంటే మించిపోలేడని మాటిమాటికీ అనిప్రయోజనమేమిటి!”

“మీరంతా కలసి కుట్రపన్నారు. అతని కవితలో వున్నదానికంటే..”

“అలా అనకు, మితా! నా అభిరుచి నాది. నీ అభిరుచితో, యితరుల అభిరుచితో నా అభిరుచి సరిపడకపోతే అది నా తప్పా! నెలకు డబ్బయి అయిదు రూపాయల అద్దె భాగంలో నాకు స్థానం లభిస్తే నీ కవి రచనలను నాకు చదివి వినిపించవచ్చు నేను మాత్రం నా కవి రచనలతో నిన్ను పీడించనని మాట యిస్తున్నాను.”

“అన్యాయం, అన్యాయం! విచాహమంటే ఒకరి పీడనకు ఒకరు తలవంచడమే.”

“అభిరుచి పీడనను నువ్వు తట్టుకోలేవు. నీ సాహిత్య సంతర్పణకు ఆహ్వానితులను మాత్రమే రానిస్తావు యిక నేనో వచ్చినవారి నందరినీ ఆహ్వానిస్తాను.”

“యీ వివాదం తీసుకుని రావడం పొరపాటే. మనిద్దరం కలసివున్న ఆఖరి సాయంత్రపు చిత్తవృత్తి చెడిపోయింది.”

“అబ్బే! విస్పష్ట భాషణ తరవాత మిగిలే చిత్తవృత్తే యదార్థ చిత్తవృత్తి అదే అక్షయ సహతా చిత్తవృత్తి.”

“యేమయినా నా నోటి చెడు అభిరుచిని వదలించుకోవాలి. బెంగాలీ కవితవల్ల సాధ్యంకాదు. ఆంగ్ల కవిత నీ మన స్వత్వాన్ని పునరుద్ధరిస్తుంది. యిండియాకు తిరిగి వచ్చిన తరవాత కొంతకాలం ప్రాఫెసరుగా పనిచేశాను.”

లావణ్య నవ్వి, “మన చిత్తవృత్తి యింగ్లీషు వారి యింటి కుక్కలాంటిది. ధోవతి ధరించి యెవరు వచ్చినా మొరుగుతుంది. కాని ప్రభుత్వ సేవకులు కంటబడితేతోక జాడిస్తుంది.”

“అవును. నిజం. పక్షపాతం సహజమూ కాదు, స్వయంకృతమూ కాదు. యెక్కువగా ఆజ్ఞలవల్ల జనిస్తుంది. బాల్యంనుంచి యింగ్లీషు సాహిత్యంమీద పక్షపాతం మన మీద రుద్దారు. యీ నిర్బంధ శిక్షణ మూలంగా దానిని తిరస్కరించడానికిగాని, మన సాహిత్యాన్ని మెచ్చుకోవడానికిగాని ధైర్యం లేకుండాపోయింది. యేమయినా యివాళ నివారణ చక్రవర్తి రచనలు చదవను. నూటికి నూరుపాళ్లు ఆంగ్ల కవిత అనువాదం వుండదు.”

“ఉహుఁ- మితా! యింటిదగ్గర మేజాబల్లదగ్గర మనం కూర్చునే వరకు యింగ్లీషు కవితను నిలిపిపెట్టు. మనం కలసి వున్న ఆఖరి సూర్యాస్తమయ సమయంలో నివారణ చక్రవర్తి రచనలే చదువు. యింకెవరివీ వద్దు.”

“నివారణ చక్రవర్తి చిరకాలం వర్ధిల్లుగాక!” అన్నాడు అమిత అమితోత్సాహంతో. “యింతకీ అతనికి అమరత్వం సిద్ధించింది. వన్య! నీ ఆస్థాన కవిగా అతనిని నియమిస్తాను. నీ ఒక్క దాని చేతులతోనే సత్కారం పొందుతాడు.”

“అంతటితో తృప్తి పొందుతాడా?”

“తృప్తి పొందకపోతే చెవి పట్టుకుని బయటకు తన్నేస్తాను”

“చెవి పట్టుకునే విషయం తరవాత నిర్ణయిద్దాం. ఇక కవిత వినిపించు.”

అమిత చదవ నారంభించాడు.

“ఎంత ఓరిమితో వసించితివి

నా చెంత రాత్రింబవలు!

నాఅదృష్ట పథధూళిలో
 నీ పాద ముద్రలు గమించెను
 ఎన్నిసారులో!
 పోవలె నేడు నేను దూర దూరాలకు
 కానుకగా సమర్పింపనిమ్ము
 నీ విజయ గీతి
 చేసి వ్యర్థ కృషి పలుమారు
 జ్వలియించదు జీవిత హోమాగ్ని
 నిరాశతో ధూమ వలయాలు శూన్యంలో
 విలీనమయి పోయె
 ఎన్నిమారులో తుణభంగురజ్వల
 చ్చితించే తన అస్పష్ట చిహ్నాలు
 నిశ్లేతన నిశీ ఫాలభాగాన
 అస్పష్ట కాలశూన్యంలో
 మాయంకాక మునుపే
 ఇక నీ రాకతో
 హోమాగ్ని జ్వలియించును సగర్వంగా
 ఫలియించును నా యజ్ఞం
 దినాంతాన అర్పింతు నీకు
 నా పూర్ణాహుతి
 ఇదే గైకొనుము నా నమస్కృతి
 నా జీవిత సంపూర్ణ ఫలం
 నా వినమ్రత శిరమును
 స్పృశించుము మృదువుగా

నీ మహనీయ వైభవ సింహ పీఠంనుండి
 పంపుము ఆహ్వానమ్ము
 ఈనా ప్రణతి స్థానం
 లభింపజేయుమిచ్చుట."

అ శం క

మరునాటి ఉదయంనుంచి విధి నిర్వహణ మీద మనసు నిలపడం లావణ్యకు కష్టమయి మామూలు వ్యాహ్యళికి బయటకు పోలేదు. పిల్లాంగును వదిలి వెళ్ళే ముందు ఉదయం ఆమెను కలుసుకో నిచ్చగించనని అమిత చెప్పేఉన్నాడు. ఆ నిశ్చయంతో ఆమె కూడా సహకరించి అమిత వెళ్ళే మార్గాన్ని విడనాడాలి. ఆమె అతి ప్రలోభానికి లోనయిందిగాని నిలదొక్కుకుంది. యోగమాయ పెండల కడనే స్నానంచేసి పూజా పుష్పాలకోసం బయటకు వెళ్ళు తుంది. కాని లావణ్య ఇంకా ముందుగానే ఇంటి నుంచి బయలుదేరి నీలగిరి తైలవృక్ష పాదతలం దగ్గరకు చేరుకుంది. తనను ఇతరులను మోసగించడానికో అన్నట్టు చేతిలో రెండు పుస్తకాలు పట్టుకుంది. తెరిచిన పుస్తకాలు తెరిచినట్టే వున్నాయి. కాలం పరుగిడుతోంది. పుటలు తిరగ వేయనే లేదు. జీవిత పర్వదినం నిన్నటితో సమాప్త. మయిందని పదే పదే తనలో తాను అనుకుంది. ఆకాశం వెలుగు నీడల మాసి కలతో రూపు చెడింది. అపుడపుడు వాటిని విధ్వంసనహస్తం చీపురుతోలా తుడిచి వేస్తోంది. అమిత పుట్టుకతోనే పలా

యనం చిత్తగించే తరహా మనిషని లావణ్యకు విశ్వాసం కుదిరింది. తప్పించుకున్నాడా ఇక జాడ తెలియడం దుర్లభం. సంచార కాలంలో ప్రేమగాధ ప్రారంభిస్తాడు. రాత్రి తరవాత ఉదయం రాగానే ఆ గాథా సూత్రం తెగిపోతుంది. ప్రయాణీకుడు నిష్క్రమిస్తాడు. తన ప్రేమ గాధ కూడా అలానే అసంపూర్ణంగా సర్వకాలమూ నిలిచిపోతుందని విశ్వసించసాగింది. అసంపూర్ణతా వేదన ఉదయసూర్యకాంతిలో ఆకాల సమాప్తి వేదన తడిగాలిలో ప్రతిఫలించాయి.

అప్పుడే తొమ్మిదిగంటలయింది. అమిత ఉరుక్కుంటూ ప్రవేశించి, “పిన్నీ! పిన్నీ” అని కేకలు వేశాడు. యోగమాయ పూజముగించుకుని వంటలో నిమగ్నరాలయింది. ఆమె మనసుకూడా బాగుండలేదు. అమిత ఉత్సాహం, నవ్వు ఇంతకాలం ఆమె ఇంటిలో, ఆమె మనసులో పొంగి పొరలుతూండేవి. అతను వెళ్ళిపోయాడనే భావం, పుష్పంమీద వానపడి ఆగచివేసినట్టే, ఆ ఉదయమంతా ఆమెను కుంగదీసింది ఇతరుల దృష్టినుంచి దూరంగా ఒంటరిగా ఉండడం లావణ్యకు అవసరం అనే విషయం గ్రహించి యోగమాయ ఇంటి పనులలో సహాయ పడవలసిందని ఆమెను పిలవలేదు.

లావణ్య దిగ్గున లేచింది ఆమె ఒడిలోని పుస్తకం కింద పడింది. ఆమె గమనించనే లేదు. యోగమాయ వంట సామాను కొట్టులో నుంచి పరిగెత్తుకు వచ్చింది.

“యేమిటి సంగతి అమిత! భూకంపం వచ్చిందా?”

“అవును. భూకంపమే. సామానంతా పంపించివేశాను. మోటారుకారు సిద్ధంగా వుంది. వుత్తరాలకోసం పోష్టాఫీసుకు వెళ్ళాను. టెలిగ్రాం వచ్చివుంది.”

అమిత ముఖంమీది భావముద్రను గమనించి యోగ మాయ అదుర్దాగా, “అంతా బాగానే వున్నారనుకుంటా”

లావణ్య గదిలోకి వచ్చింది. అమిత వ్యాకులపాటును వ్యక్తంచేస్తూ, “నా చెల్లెలు ఆమె స్నేహితురాలు కేటీ మిత్రతోను కేటీ సోదరుడు నరేన్ తో యీ సాయంకాలం యిక్కడికి వస్తోంది,” అన్నాడు.

“యిందులో చింతించవలసిందేముంది? గుర్రపు పందాలువేసే ప్రదేశం దగ్గర యిల్లు ఒకటి ఖాళీగా వుందని విన్నాను. ఆ యిల్లు దొరక్కపోతే మన యింటిలోనే వుంటారు.”

“నేను చింతిస్తున్నది ఆ విషయం గురించికాదు పిన్నీ! టెలిగ్రాం యిచ్చి హోటలులో గది కుదుర్చుకున్నారు.”

“ఏమయినా నువ్వు పాడుగుడిసెలో నివసిస్తుండడం నీ చెల్లెళ్ళ కంటబడనీయను. నీ చపల బుద్ధికి బాధ్యత మా మీద వేస్తారు.”

“ఉహూఁ- పిన్నీ! స్వర్గసీమను కోల్పోయాను. శూన్య స్వర్గ సీమకు వీడ్కోలు! నా ఆనంద స్వప్నాలు నా చిన్న మంచంమీది గూటినుంచి యెగిరిపోతాయి. యీ అధునాధునికి నాగరీక హోటలులోని ఆ గదిలో నేను కూడా వెళ్ళి వుండవలసివుంది.”

అతని భాషణలో చెప్పకోతగిందేమీ లేదు. అయినా లావణ్య ముఖం వివర్ణమయింది. అమిత బంధు మిత్రవర్గానికి తనకుగల అంతరం గురించి ఆమె ఆలోచించనే లేదు. ఇప్పుడు మెరుపులా ఆ ఆలోచన ఆమెలో ప్రవేశించింది. తప్పనిసరి అయి అమిత హోటలుకు మకాం మార్చవలసి రావడంతో తాము భావనా జగత్తులో నిర్మించుకున్న అగోచర గృహం దృగ్గోచర రూపం ధరించదని ఆమె మనసుకు తట్టింది.

“నేను హోటలుకు వెళ్ళినా నరకానికి వెళ్ళినా నా అసలు యిల్లు ఇదే,” అన్నాడు అమిత లావణ్యవేపు త్వరిత గతి చూపు చూస్తూ.

నగరం నుంచి అనుమానించే వారు దిగుతున్నారని అమిత గ్రహించాడు. సిసీ, ఆమె బృందం ఇక్కడికి రాకుండా నిరోధించడానికి ఎత్తులు ఆలోచించ సాగాడు కాని ఇటీవల అతని ఉత్తరాలన్నీ యోగమాయ చిరునామాకే వస్తున్నాయి. ఇది ఒకరోజున తనకు కష్టాలకు కేంద్రమవుతుందని అతని కెన్నడూ తోచలేదు. అమిత భావాలను ఎక్కువసేపు అణచి ఉంచుకోలేడు. పైగా అవి కొద్ది అతిశయంగా ద్యోతకమవుతాయి. సోదరీమణుల రాకకు అతను అందోళనచెందడం యుక్తంగా లేదని యోగమాయ భావించింది. లావణ్యకూడా తాను వారికి సాటిరాననే భావంతో అమిత సిగ్గుపడుతున్నాడని భావించింది. అది సహించరాని అవమానం. అమిత లావణ్యకేసి తిరిగి, “తీరుబడివుందా? కొంచెంసేపు అలా బయటికి వస్తావా?” అని అడిగాడు.

“ఉహు- తీసుబడిలేదు,” అంది లావణ్య విరసంగా.

“కొంచెంసేపు వెళ్ళు, అమ్మా!” అని బతిమాలింది యోగమాయ కలరవ పడుతూ.

“అమ్మా! కొంతకాలంనుంచి సురమ చదువు సరిగా సాగడం లేదు. తిప్పనాదే యికనుంచి ఏమాత్రం ఆశ్రద్ధ చేయకూడదని కిందటి రాత్రి నిశ్చయించుకున్నాను.”

ఇలా చెప్పి లావణ్య మూతి బిగించుకుంది. ముఖంలో కఠోరత గోచరించింది. యోగమాయను ఈ లక్షణాలు తెలుసు. ఇంకా చర్చించడానికి సాహించలేదు.

“నేనూ నా విధి నిర్వహణకు వెళ్ళాలి వారికి కావలసిన వన్నీ సిద్ధంచేయాలి,” అన్నాడు అమిత నీరస స్వరంతో

వెళ్ళిపోయేముందు కొద్దిసేపు వరండాలో కదలకుండా మెదలకుండా సలబడ్డాడు.

“చూడు, వన్య! చెట్లసండులలో నుంచి కొద్దిగా నా యింటి పై కప్పు కనిపిస్తుంది నీతో యింకా చెప్పలేదు. ఆ యింటిని కొనివేళాను. ఆ యింటి యజమానురాలు నేను కొంటాననేసరికి అడిగిపోయింది. నా కెదో బంగారంగని దొరికిందని ఆమె భావించి ఉంటుంది. ధర సాగా పెంచేసింది. బంగారం గనిని నేను కనుగొన్నాననుకో, కాని ఆ విషయం నా ఒక్కడికే తెలుసు నా శిథిల కుటీర శోభ ఎవరికంటా పడరాదు.”

లావణ్య ముఖాన్ని విషాదచ్ఛాయ కప్పివేసింది. “యతరులను అంతగా లక్ష్యపెట్టడం దేనికి? అందరికీ తెలి

యనీ యదార్థానికి నిజాన్ని సక్రమంగా ప్రకటించి ఆ ప్రపంచాన్ని సాక్షాత్తుకొని
యెవరికీ అమర్యాదగా ప్రవర్తించే సాహసం వుండదు”

దీనికి అమిత జవాబు చెప్పలేదు.

“వన్య! నివాహమయిన తరవాత మనం యిక్కడికి వచ్చి ఆ కుటీరంలో కాపురం చేయాలి. గంగానదీ తీరంమీది ఆ తోట, స్నానాలఘట్టం, మర్రిచెట్టు యిప్పుడు అందులో కలిసి పోయాయి. నువ్వు దానికి ‘మితా’ అని పేరు పెట్టడం తగి పోయింది.”

“మితా! యివాళ మివా యింటిని విడిచి చెట్టావు. ముందుముందు అందులో మళ్ళీ ప్రవేశించదలచినపుడు చాలదని తోస్తుంది. నేటి నివాసంలో రేపటికి జాగాలేదు. మానవుని ప్రథమసాధన బీదరికంలోనని ద్వితీయసాధన ఐశ్వర్యంలోనని మొన్న మొన్ననే చెప్పావు కాని అంతిమ సాధనను గురించి చెప్పలేదు. అది పరిత్యాగ సాధన.”

“యివి నీ రవీంద్రుని మాటలు, వన్య! మాజహాను తాజమహల్ ను మించిపోయాడంటాడు. మనం నిర్మించిన దానిని మించిపోవడానికే నిర్మిస్తామని నీ కవికి తోచలేదు. సృష్టిక్రమంలో పరిణామానికి అర్థం అదే. ఎదో అద్భుత భూతం మనలను పట్టి ‘సృష్టించు!’ అని ఆజ్ఞాపిస్తుంది. సృష్టి పూర్తి అయిన తరవాతనే ఆ భూతం మనలను వదిలి వెళుతుంది. సృష్టిపొందిన దానితో యిక అవసరం వుండదు. కాని గాని అర్థం వదలిపెట్టడం పెద్ద యదార్థమని కాదు. మాజహాన్ ముంతాజ్ లు ధారావాహికంగా ప్రవహిస్తునే వుంటారు. యీ ప్రపంచంలో వారొక్కరే లేరు. అందుకే

తాజమహల్ యెన్నడూ శూన్యం కాలేదు నివారణ చక్ర
వర్తి శోభన శయనాగారంమీద ఒక గీతం రచించాడు.
పోస్టుకార్డు మీద రాసిన ఆ గీతం, రవీంద్రుని 'తాజమహల్'
అనే గీతానికి సంక్షిప్త ప్రతివచనం.

“అరుణ రథచక్ర ధ్వనికి
నిశా ప్రశాంతత భగ్నమయినపుడు
పరిత్యజించుట తప్పదునిను
పాపం! ఓ శోభన శయ్యాగారమా!
బాహిర బ్రహ్మాండమ్ము
ఘోరవియోగ రాక్షసి
ప్రేమ పుష్పమాలల
ముక్కలుగా తెంచి వేసినా
లేదు నీ కెన్నటికీ నాశనమ్ము
అవిచ్ఛన్నమ్ము సీరవమ్ము
ఈ ఉత్సవమ్ము సతమ్ము,
వైవాహిక శయ్యాతలమ్ము
గావించి శూన్యమ్ము
యువదంపతులు నిను
వర్జింతురని చెప్పిందెవరు?
వెళ్ళిపోలేదు, వెళ్ళిపోలేదు
నీ ఆహ్వానమ్మువై
తిరిగి వత్తురు నీ ద్వారతలికి
నినూత్న యాత్రల నుంచి
మరల మరలవత్తురు

ఓ శోభన శయ్యాగారమా!
ప్రేమకు చావులేదు
సిద్ధించే అమరత్వము నీకు."

"రవీంద్రనాథ్ గతించువాటిని గురించే గానం చేస్తాడుగాని శాశ్వతంగా వుండేవాటిని గురించికాదు. వన్య! మనమా ద్వారం తట్టితే తెరచుకోదనా ఆ కవి భావం?"

"మితా! నిను వేడుకుంటున్నా. ఈ వృదయం కవితా కలహం ప్రారంభించకు. నువ్వే నివారణ చక్రవర్తివని నాకు తెలియదనుకున్నావా? మొదటినుంచీ తెలుసు. నీ కవితతో మన ప్రేమకు స్మారక చిహ్నం కట్టడం ప్రారంభించకు. కనీసం అది చచ్చేవరకు నిరీక్షించు."

అంతర ఆందోళనను అణచివేసుకోవడానికి అమిత నోటికి వచ్చినట్లు భూటాడుతున్నాడని లావణ్యకు భాగా తెలుసు. గత సాయంకాలం కవితా కలహం అసౌఖ్యకరంగా లేదని నేటి ఉదయం అశశృతిగా పరిణమించినదని అమిత కూడా గ్రహించాడు. కాని ఈ విషయం లావణ్య గ్రహించిందనే యదార్థం అతనికి కంటకింగా ఉంది. కొంచెం విరసంగా,

"సరే. వెళుతున్నాను. యీ ప్రపంచంలో నేనూ నిర్వృత్తించిన కార్యకలాపం వుంది. యీ ఊణంలో హోటలుకు వెళ్ళాలి. పాపం! ఆ దురదృష్ట నివారణ చక్రవర్తికోలాహలం కూడా అంతమయింది."

లావణ్య అమిత చేయిపట్టుకుని, "మితా" నా ఊమా పణను యెన్నడూ నిరాకరించకు. మనం విడిపోయే రోజువస్తే

నీకు మనసులో కోపంతోమాత్రం వెళ్ళిపోవద్దు. యిదే నా ప్రార్థన ”

కన్నీటిని దాచుకోవడానికి తొందర తొందరగా ఆమె లోపలికి వెళ్ళింది. కొద్దిసేపు అమిత నేలమీద పాతుకు పోయాడు తరవాత మెలమెల్లగా పరాకుగా నీలగిరి తైలవృక్షం వేపుకు వెళ్ళాడు. అక్కడ పగిలిన ఆక్రోటు కాయల ముక్కలు చెల్లాచెదరగా పడిఉండడం చూచాడు. ఆదృశ్యం అతని హృదయంలో వేదనను రగుల్కొల్పింది. జీవిత ప్రవాహం వదలివెళ్ళిన చెత్తా చెదారం నిరర్థకం కావడం మరింత విషాదం కలిగించింది. పచ్చికమీద పడివున్న రవీంద్రుని ‘బలాకా’ అనే పుస్తకంమీద అతని కన్నుపడింది. ఆఖరిపుట మాసి పోయింది. దానిని తిరిగి ఇచ్చివేదానుని ఆలోచించాడు గాని అలా చేయకుండా తీసుకుని జేబులో పెట్టుకొన్నాడు. హోటలుకు వెళదామనుకొన్నాడు. కాని అలా చేయకుండా ఆ చెట్టుకింద కూర్చున్నాడు కిందటిరాత్రి పట్టిన తడిమబుబులు ఆకాశమును శుభ్రపరిచాయి. దుమ్మా ధూళి వదలిపోయి ప్రతిదీ శోభిస్తోంది. ‘చెట్ల చేమల కొండల నీడలు నీలి ఆకాశంలో చెక్కినట్లు యావత్ప్రపంచం మనసుకు అతి సన్నిహిత మయినట్లు తోచింది. క్రమక్రమంగా భైరవి రాగాలాపనతో కాలం గడిచింది

లావణ్య తన కర్తవ్యభారంలో మునిగిపోవాలని తలంచిందిగాని దూరాన్నుంచి అమిత. చెట్టుకింద కూర్చునిఉండడం చూసేసరికి నిలువలేక పోయింది. ఆమె హృదయం పగిలి

పోయిందనిపించింది. కాష్పజలంతో కళ్ళు నిండిపోయాయి. అతని దగ్గరకు వెళ్ళి, “యేమిటి ఆలోచిస్తున్నావు? మితా!” అని అడిగింది

“యిప్పటివరకు ఆలోచిస్తున్న దానికి తలకిందులుగా.”

“నీ మనసుకు తలకిందులుగా మధ్య మధ్య చూస్తూంటే గాని నీకు మనసు కుదుటపడదు. సరే. ఆ తలకిందులు ఆలోచనలేమిటో చెప్పు”

“యితకాలమూ నేను ఒకొక్కప్పుడు గంగానదీ తీరం మీద, ఒకొక్కప్పుడు కొండలలో నీకు నివాసం భావనా జగత్తులో నిర్మిస్తూనే వున్నాను. ఆ కొండవరకు వెళ్ళే మార్గ దృశ్యం నా మనసును కదిలించి వేసింది. అడవి నీడలు ఆ మార్గంమీద వెదజల్లి నట్టున్నాయి. నేటి ప్రభాత. తీక్షణ కాంతి వాటిని స్పృశిస్తోంది. నా చేతిలో పొడుగాటి ఇనప గుబ్బల కర్రవుంది. భుజంమీద తోలుపట్టీ చదరపు సిపాయి సంచివుంది. నువ్వు నావక్కనే నడుస్తున్నావు. నన్ను బయటకు గెంటి విచ్చలవిడిగా వెరిగేటట్టు చేసి నీవేను సార్ధక పర్చుకున్నావు. యితరులతో యిల్లు నిండిపోయింది. మనిద్దరికే ఆ రోడ్డు మార్గం.”

“యింకేం డయిమెండు హార్బరు దగ్గరతోట, నెలకు డబ్బయి అయిదు రూపాయల అద్దెభాగం మాయమయాయి. బాగుంది. రోడ్డుమీద మనిద్దరిమధ్య దూరం యెంత వుండాలి. నువ్వొక విశ్రాంతి భవనంలో నేనొక విశ్రాంతి భవనంలో రాత్రి గడపాలా?”

“యీక యేమాత్రం అవసరంలేదు, వన్య! నడుస్తూంటే అడుగడుగుకూ కొత్తగానే వుంటాం. వృద్ధాప్యానికి వ్యవధిలేదు. కదలకపోతే వయసు వచ్చిపడుతుంది.”

“హఠాత్తుగా భావం మారిందే? మితా!”

“చెప్తుతా విను. హఠాత్తుగా శోభనలాల్ దగ్గరనుంచి నాకు వుత్తరం వచ్చింది. అతనిపేరు నువు వినేవుంటావు ప్రేమచంద్ రాయచంద్ విద్యార్థివేతనం పొందుతున్న శోభనలాల్. భారతదేశ చరిత్రలోని పురాతన మార్గాల జాడలను తెలుసుకోవడానికి సంచారం బయలుదేరాడు. గత కాలంలో నిశీర్ణ మార్గాలను కనుగొనాలని అతని కాంక్ష. భావికొత్త బాటలు సృష్టించాలని నా కాంక్ష ”

హఠాత్తుగా లావణ్య హృదయంమీద ఎదో దెబ్బ కొట్టినట్టు అనిపించింది. అమిత సంభాషణకు అడ్డువచ్చి,

“అతనూ నేను యం. ఎ. పరీక్షకు ఒకసారే కూర్చున్నాం. అతనినిగురించి అంతా వినాలని వుంది,” అంది లావణ్య.

“ఆఫ్ఫిసిస్లోని కాపీష్ గుండా వెళ్ళే పురాతన మార్గాన్ని కనుక్కోవాలనే భావం అతనిని ఆవేశించింది. ఆ మార్గాన్నే పేన్ సంగ్ తీర్థయాత్రకు వచ్చాడు. అతనికి ముందు ఆలెగొండరు జైత్రయాత్రకు వచ్చాడు. శోభన్ లాల్ శ్రద్ధగా పుస్తకభాష నేర్చుకోవడం, పఠానుల ఆచారాలు చట్టాలు పరిశీలించడం ప్రారంభించాడు. అతను చక్కని

వాడు, వదులు లాగూలు వేసుకుంటాడు, అందుకని అతను షాన్‌లాగాక పారసీకునిలాగా కనిపిస్తాడు ఫ్రాన్సులో యిటు వంటి షరిశోధనలో చేస్తున్న విద్వాంసులకు పరిచయ లేఖలు యిమ్మని హతం చేశాడు ఫ్రాన్సులోవుండగా నేను వారి దగ్గర చదువుకొన్నాను. షరిచయ లేఖలు యిచ్చానుగాని ఇండియా ప్రభుత్వం అతను విదేశాలకు వెళ్ళడానికి అనుమతించలేదు. అప్పటినుంచి దుర్గమ హిమాలయ పర్వతాల గుండా మార్గం ఒకపుడు కాశ్మీర్‌లో, ఇంకొకపుడు కుమాయూ అనేవేషించాడు. బౌద్ధ ధర్మ ప్రచారకులు వచ్చిన మార్గం కోసం హిమాలయ పర్వతాల కొసలో వెదకాలని తలపోస్తున్నాడు. అతని సంచారోన్మత్తత నన్ను కలవర పరుస్తూంటుంది. గ్రంథాలలోని మాటల మార్గం కనుగొనడానికి మనం కనులు చిల్లులు పొడచుకుంటాం. కాని యీ వున్నట్టుడు, మానవ విధివిలాసం స్వహస్తాలతో లిఖించిన మార్గదర్శిని చడవాలని చూస్తున్నాడు నేనేమనుకుంటున్నానో తెలుసా?”

“యేమనుకుంటున్నావు?”

“అతను యవ్వనంలో యెదో గాజుల చేతిదెబ్బ తిని వుంటాడు. అందువల్లనే యింటినుంచి రోడ్డుపట్టాడు. కథ పూర్తిగా నాకు తెలియదుగాని ఒక రోజున మేమిద్దరం ఒంటరిగా అర్ధరాత్రివరకు వివిధ విషయాలు మాట్లాడుకున్నాం. హఠాత్తుగా పుప్పించిన మేలశిశిరి వృక్షంగుండా చంద్రోదయం కనిపించింది యెవరిని గురించో మాట్లాడడం ప్రారంభమైంది.”

భించాడు. ఆమె పేరు చెప్పలేదు, వర్ణించలేదు. కాని ఆమెను గురించి మాట్లాడడం ప్రారంభించగానే అతని స్వరం వుచ్చే గంతో భారమయింది. తొందర తొందరగా వెళ్ళిపోయాడు. జీవితంలో యెప్పుడో అతని మనసు తీవ్రంగా గాయపడ్డదని నేను భావిస్తున్నాను. నిరంతర సంచారద్వారా ఆ బాధను చంపుకోవాలని చూస్తున్నాడు.”

లావణ్య వృక్షశాస్త్ర జోత్యుక్యతకు హఠాత్తుగా లోనయి వంగి గడ్డిలోని తెలుపు, పసుపురంగు అడవిపువ్వును పరిశీలింప సాగింది దాని రేకులు లెక్కించాలనే ఆకాంక్ష బలీయంగా ఆమెను చుట్టుముట్టింది.

“వన్య! నన్నీ రోజున నువు రోడ్డుమీదికి తోసేశావు తెలుసా,” అన్నాడు అమిత.

“యెలా?”

“నేను యిల్లు కట్టాను. యీ వుదయం నువు చెప్పిన దానినిబట్టిచూస్తే నువాయింటిలో అడుగు పెట్టడానికి తటపటా యిస్తున్నట్టు తోస్తుంది రేండు నెలలుగా నా మనసులో సంసిద్ధం చేస్తున్నాను. యీ రోజున ‘రా, నాయింటికి రా, నవ వధూ’ అని నిన్ను పిలిచాను. కాని నువు పెళ్ళికూతురు దుస్తులు తీసివేసి, ‘ఉహు ప్రియా! యిక్కడ జాగాలేదు. మన వివాహ సప్తపది నిరంతర సంచారం’ అన్నావు”

అడవి పువ్వులమీది ఆసక్తి విచ్చిన్నమయిపోయింది. లావణ్య, హఠాత్తుగా లేచి నిటారుగా నిలబడి ఆవేదనతో, “మితా! యిక చాలించు. నాకు తీరుబడిలేదు” అంది.

ధూ మ కే తు

లావణ్యతో తనకుగల సంబంధం పిల్లాంగులోని బెంగాలీ లండన్ కీ తెలిసిపోయిందని అమిత ఇప్పటికీ గ్రహించాడు. ప్రభుత్వ గుమస్తాల చర్చలలో ప్రధానాంశం సచినా లయ ఆకాశంలో పాలించే గ్రహాల స్థాన సంబంధం. కాని వారు మానవ ఆకాశంలోని జ్యోతిర్మండలంలోని ప్రథమ శ్రేణి తారలు రెండు ప్రకాశించడం మాత్రుగా కనుగొన గానే, గ్రహగమనాన్ని జాగ్రతగా పరిశీలించే వారలాగా సహజంగా నూతన తేజోమూర్తులు ప్రదర్శించే ప్రచండ నాటకం గురించి నానావిధాలుగా చర్చించ సాగారు.

ఈ చర్చల సుడిగాలిలో కుమార్ ముఖర్జీ చిక్కు కున్నాడు. కుమార్ ముఖర్జీ న్యాయవాది. గాలి మార్పుకోసం పిల్లాంగు కొండలకు వచ్చాడు. కొంతమంది అతని పేరును కుమార్ ముఖో అని మరికొంతమంది మార్ ముఖో అని సంక్షిప్తంచేసి పలికేవారు.

సిసీ బృందం అతనికి బాగా పరిచయమే. గాని ఆమె ఆంతరంగ మిత్రవర్గంలోనివాడు మాత్రంకాదు. అమిత అతనిని ధూమ కేతుముఖో అని పిలిచేవాడు. అతను వారి బృందం లోనవాడు కాకపోయినా అపుడపుడు అతనితోక వారి కక్ష్య మార్గంలో ఆడుతుండేది. అతనిని ఆకర్షించిన తార లిస్సీ అని అంతా ఊహించగలిగారు. అంతా సంతోషించారుగాని,

లిస్సీమాత్రం కోరిగించుకొనేది. సిగ్గుపడేది అందుకని ఆమె ఎపుడూ అతనితోక గట్టిగా తొక్కుతుండేది. కాని అలా తొక్కినా అతని తోకకుగాని తలకుగాని హాని కలిగేదికాదు.

షిల్లాంగు రోడ్లమీద అతనిని అమిత ఒకటి రెండు సార్లు దూరంచుంచి చూశాడు. అతనిని చూడకుండా ఉండడం కష్టం. అతనెన్నడూ ఇండియాదాటి విదేశాలకు వెళ్ళలేదు. అందువల్ల అతని విదేశీ వైఖరి నెత్రిగా వెల్లడవుతోంది. పొడుగాటి లావు దొరచుట్ట ఎపుడూ అతని నోటిలో ఉండేది. దానినిబట్టే అతనికి ధూమకేతు అని మారుపేరు వచ్చింది. అమిత అతనిని దూరాన్నుంచి చూసినపుడల్లా తప్పించుకు వెళ్ళాలని యత్నించేవాడు. అలా యత్నిస్తున్నాననే సంగతి ధూమకేతుకు తెలియదనే భ్రాంతితో తృప్తిపడేవాడు. చూస్తున్నట్టు కనిపించకుండా చూడడం గొప్ప లలితకళ. చోరకళకులాగానే ఈకళలో నేర్పును పరీక్షించడం ఎలాగో ఎవరికీ తెలియదు. ప్రత్యక్షంగా కనిపించే దానిని చూడకుండా ఉండడానికి ఎంతో నైపుణ్యం కావాలి.

షిల్లాంగులోని బెంగాలీ సమాజంనుంచి కుమార్ ముఖో సంపాదించిన సమాచారం సంక్షిప్త రూపానికి 'అమిత అత్యాచారం' అని శీర్షిక పెట్టవచ్చు. నీలాపనిందలను ఎక్కువగా వ్యాపింప జేసేవారికే నీలాపనిందలంటే ఎక్కువ ప్రీతి. కాలేయ వ్యాధి నివారణకోసం కొన్ని రోజులు అక్కడ ఉండిపోవాలని ధూమకేతు మొదటలో ఉద్దేశించాడు. కాని వ్యర్థప్రలాపాలు వ్యాపింప చేయాలనే ఉత్సాహం అధికంకాగా అయిదు

రోజులలోపునే కలత్తాకు తిరిగి వెళ్ళాడు. అక్కడ సిసీ లిసీ బృందంమందు చుట్టపొగతో గాలు అమిత విషయమయిన దారుణ గాధలు వెళ్ళగక్కాడు. ఆ గాధల కథనం ఎగతాళి మాస్కాలతో నిండిఉంది.

సిసీదేవి వాహనం కేటీమీట్రా సోదగుడు నరేన్ అని అభిజ్ఞపాతకులు ఈపాటికి అనుమానించే ఉంటారు. ఈ వాహనదశ వై వాహిక దశగా పరిణమిస్తుందని పుకార్లు బయలు దేరాయి. సిసీకి మనసులో అతనిని వివాహ మాడాలనే ఉద్దేశం ఉందికాని లేనట్లు నటిస్తూ రహస్యపు మేలిముసుగులో మునిగిపోయింది. అమిత సలహా సహాయంతో ఈ సంశయ దశను భేదించాలని ఆలోచించాడుగాని మాయలమారి అమిత కలకత్తాకు తిరిగి రాలేదు. ఉత్తరాలకు జవాబు వ్రాయలేదు. బహిరంగంగా రహస్యంగా కంటిముందులేని అమితమీద, ఇంగ్లీషు భాషలో తనకు వచ్చిన నీచ పదజాలమంతా విసిరాడు. పిల్లాంగుకు అమితను దూషిస్తూ టెలిగ్రాంలు పంపాడుగాని, నక్షత్రానికి గురిచూసి కొట్టిన తారాజువ్వలాగా వాటి జాడే తెలియలేదు. చివరకు విషయం అక్కడికి వెళ్ళి విచారిం చాలని ఏకగ్రీవ నిర్ణయం జరిగింది. అమితను ఈడ్చుకుని పోతున్న సర్వశాసన ప్రవాహంమీద కాస్త పిలక కనిపించినా దాన్ని పట్టుకుని అతనిని ఒడ్డుకు లాగడానికి ఆలస్యం చేయ కూడదని నిశ్చయించారు. ఈ విషయంలో అతని సోదరి సిసీ

కంటే ఇంకొకరి సోదరి కేటీ ఎక్కువ ఉత్సాహం చూపింది. భారతదేశ సంపద విదేశాలలోకి మాయమవుతున్నందుకు రాజకీయవేత్తలకు వచ్చినంత ఆగ్రహం కేటీకి వచ్చింది.

నరేన్ మిత్ర యూరపులో చాలాకాలం నివశించాడు. జమిందారు బిడ్డ. సంపాదన ఖర్చు అతనికి సమస్యకాదు. విద్య విషయంలో కూడా అంతే. విదేశాలలో డబ్బు, కాలం వెచ్చించడమే అతని పని. కళాకారుడుగా వ్యవహరిస్తే ఒక్క డెబ్బన బాధ్యతా రహిత స్వాతంత్ర్యం అనర్హ ఆత్మసన్మానం ప్రాప్తిస్తాయి. అందువల్ల కళాధిశేవతను అనుసరించడానికి యూరపు దేశాల రాజధానులలోని దేశదిమ్మగులు నివసించే పేటలలో నివశించాడు. కొద్దిపాటి యత్నంతరవాత నిర్మోహ మాటంగా చెప్పే హితాభిలాషుల హృదయపూర్వక ప్రార్థన మీద చిత్ర రచన మానుకున్నాడు నాటినుంచీ తాను కళా కోవిదుడనని చెప్పుకోసాగాడు. అయితే ఆ బిరుదుకు అర్హుడనని చెప్పుకోవడంకంటే వేరే అర్హతహక్కు లేదు. చిత్రరచనా కళను వృద్ధిచేసుకోలేకపోయినా కనీసం భ్రమపెట్టగలడు. అతని మీసాల కొనలు వైకి మేలితేలి ఉంటాయి. జుట్టు దట్టంగా చిందరవందరగా ఉంది. అతను చక్కనివాడు. కాని ఇంకా చక్కగా కనిపించాలనే శ్రద్ధా కృషిలో అలంకర మేజాను చక్కదనాన్ని ఇనుమడింపజేసే వస్తువులతో నింపివేశాడు. అతను చేతులు మొహం కడుగుకునే తొట్టెలోని ఉపకరణాలు

పది తలల రావణునికికూడా సరిపోతాయి. హదానా చుట్టను నాలుగు దమ్ములలో పీల్చిపారవేయడం, ప్రతి నెలా బంగ్గీలో పారిస్ నగరానికి బట్టలు ఉతకడానికి పంపించడం చూచి అతని అభిజాత్యం గురించి సందేహం వెలిబుచ్చే ధైర్యం ఎవరికీ లేకపోయింది. యూరపులోని ప్రథమ శ్రేణి దక్షిణాలల చిట్టాలలో అతని దుస్తుల కొలతలు వాటియాలా కపూర్తలా మహా రాజుల పేర్లతోపాటు ఎక్కినాయి. అతని ఇంగ్లీషు గ్రామ్యంతో నిండి ఉండేది దానిని అతను అరమూత కనుల మందకొడి నిద్రమత్తు చూపులతో నములుతూ సాగదీస్తూ ఉచ్చరించేవాడు. ఇంగ్లండులోని అభిజాత్య సంస్థానాధీశులు అలానే గద్గద స్వరంతో మాట్లాడతారని అభిజ్ఞులు చెబుతూంటారు. అంతేగాక నీచగ్రామ్యభాష, బూతుతిట్లు అతని బృందానికి అతనిని నాయకుడుగా చేశాయి.

కేటీమిత్ర అసలు పేరు కేతకి. ఆమె సోదరుని ధోరణిలో ముమ్మారు వడబోసి తీసిన ఆమె వైఖరి విదేశాలలో తయారయిన అతి శ్రేష్టమయిన చిక్కని సారం. సాధారణ బెంగాలీ బాలిక పొడుగాటి జుట్టుకు గర్విస్తుంటుంది. అందుకావేషంతో అంతగర్వంతోనే కేటీ జుట్టు కత్తిరించుకుంది. ఆమె జడ కప్పపిల్ల తోకలాగా లోపించి, విదేశీ అనుకరణ దశకు పరిణమించింది ఆమె ముఖరాగం గౌరవర్ణం. దాని మీద పింగాణీ పూత. బాల్యంలో ఆమె నల్లని కళ్ళు నిర్మ

లంగా, ప్రశాంతంగా ఉండేవి. ఇప్పుడు సామాన్యమయినవాటి మీద పడనంత గర్వాన్ని పొందుతున్నాయి. ఒక వేళ సామాన్యమయినవాటిమీద పడినా గమనించేవికాదు. గమనించినా ఒరలోనుంచి సగం పైకి తీసిన కత్తిలాగా తళ తళ లాడేవి. ఒకప్పుడు మనోహరంగా సరళంగా కనిపించే పెదవులు ఎడతెగని అవహేళన మూలంగా కఠిన అంకుశంలాగా వంపులు తిరిగాయి. స్త్రీల దుస్తులను వర్ణించే సామర్థ్యం నాకు లేదు దానికి తగిన పరిభాష నాకు లేలియును. కాని కళ్ళకు కొట్టవచ్చినట్టు కనిపించేది. వాము కూసలొంటి అతి సన్నని పై ఉడుపులు, వాటిలోనుంచి లోపలి దుస్తుల రంగు కనిపిస్తుంటుంది. ఆమె వక్షంమీద ఆచ్ఛాదన ఇంచుమించు లేనట్టే. ఆమె బోసి చేతులు ఒకప్పుడు మేజామీద, ఇంకొకప్పుడు కుర్చీ చేతులమీద, మరొకప్పుడు అతినాగరికతను నటించడానికి అతి జాగ్రత్తగా పెట్టిన భంగిమలో ఉంటాయి. గోళ్ళకు రంగు వేసిన వేళ్ళమధ్య సిగరెట్టు పెట్టుకుని పీల్చడం, పీల్చడం కోసంకంటే అలంకారంకోసమే కాని అత్యంత అసహ్యం గొలిపే విషయం ఎత్తు మడమల పాదరక్షలతో వంకరటింకర నడక. సృష్టికర్త మానవ పాదమును మేక గిట్టలలాగా తీర్చి దిద్దినందున పరిణామంలోని ఈ ప్రాథమిక దోషమును, చెప్పలు కుట్టువాని దుష్టకళవలన ఎత్తెత్తి అడుగులు వేస్తూ భూమిని బాధించడంద్వారా, సరిదిద్దుతున్నట్టు తోస్తుంది.

సినీ ఇంకా మధ్య దశలోనే ఉంది. త్వరితగతిని ఉన్నత దశకు వెళుతూనే ఉంది. గాని పట్టా పుచ్చుకోలేదు. గణగణ

నవ్వుతో, ఎడతెగని ఉల్లాసంతో, అణచుకోలేని బాతాఖానీతో తేజస్సుతో తొణికిసలాడుతూ ఆమెను ఆరాధించేవారి మెప్పును పొందుతుంది నవయవ్వనంలోని రాధలాగానే ఆమె ఒకొకపుడు పరిపక్వ స్త్రీలాగా గంభీరంగా మరొకపుడు పక్వంగాని తేబ్రాయపు బాలికలాగా కనిపించేది ఆమె పాదరత్నల ఎత్తు మడమలు కాల పరివర్తన విజయాన్ని ప్రదర్శిస్తే ఆమె జుట్టుముడి పూర్వ కాలాన్ని ప్రదర్శిస్తోంది. చీరకింది అంచు కొన్ని అంగుళాలు పాదాల పైకి ఉన్నా, పై అంచు నమ్రతనుసూచిస్తూ ముఖమును చుట్టిఉంది. అనవసరంగా చేతితోలు తొడుగులు ఉపయోగించినా రెండు చేతుల మణికట్టులకు గాజులు పెట్టుకునేది. సిగరెట్టు తాగినా తల తిరిగేదికాదు కాని తమలపాకులు ఆమెను ప్రలోభపరుస్తాయి. ఊరగాయలు, మామిడి తాండ్ర, పనికిరాని బిస్కెట్టు టిన్నులో పెట్టి పంపారని పట్టించుకునేదికాదు. కిస్ మస్ పండగకు చేసే రేగి ముద్ద కుడుములుకంటే అట్లతదియనాటి అట్టే ఆమెకు ఎక్కువ ఇష్టం. విదేశీ నాట్యాచార్యుని వద్ద కచేరీ నాట్యం నేర్చుకుంది గాని తోటి వర్తకునితో కలిసి బహిరంగ ప్రదర్శనంలోగ్రుస తిరుగుతూ నాట్యం చేయడానికి సంకోచించేది.

అమితను గురించిన అపవాదులు వినీ వినిగానే ఆందోళనచెంది సినీ, లినీ పిల్లాంగుకు వేగిరం వచ్చేశారు. వారి పరిభాషలో లావణ్య పంతులమ్మ జాతికి చెందినది. పురుషులను

జాతి భ్రష్టులను చేయడానికి పుట్టిన జాతే పంతులమ్మ జాతి అని వారి అభిప్రాయం. అమితకుగల ధనం స్థితిగతులమీది వ్యామోహంతో అతనిని బంధించివేసిందని వారి నమ్మకం. ఆమె గుప్పిటనుంచి అతనిని తప్పించడానికి స్త్రీ తెలివితేటలు కావాలి. నాలుగు ముఖాల బ్రహ్మ నాలుగు జతల కళ్ళతో ప్రేమ పూర్వక పక్షపాత బుద్ధితో స్త్రీలమీద నిలుస్తాయి. అందువల్లనే స్త్రీల విషయంలో పురుషులకు మందబుద్ధి ప్రసాదించాడు. ఈ కారణంవల్ల స్త్రీల కుతంత్రాలకు లోనుగాని ఆడబంధువుల సహాయంతో తప్పితే అన్యరక్తంగల స్త్రీపన్నిన మోహజాలనుంచి తప్పించుకోవడం పురుషునికి సాధ్యం కాదు.

ఈ లోపున ఆ తరుణులిద్దరూ అమితను ఆమెబారి నుంచి రక్షించడానికి ప్రణాళికను గురించి ఒక నిర్ణయానికి వచ్చారు. మొదటగా శత్రుబలాలను, రణరంగాన్ని జాగ్రతగా పరిశీలించి, ఆ మాయావిసిశక్తిని అంచనాకట్టాలి అంటేగాని ముందుగా అమితకు తెలియజేయడమనే ప్రసక్తి లేదు.

వారికంటికి తొలిగా గోచరించినది అమిత పల్లెటూరి వాలకం. నిజానికి అమిత అతని బృందంలోని వారిలాగా ఎన్నడూ లేడు. నిజానికి అతను ఎపుడూ అతినాగరీకుడు. ధగధగ మెరిసిపోతూండేవాడు. కాని ఇప్పుడు ఆరుబయలు

జీవితం మూలంగా శరీరం కమిలిపోయింది. అంతేగాదు ఆటవికస్వర్ణ అతనిమీద నిలిచిపోయింది. చెట్లలాగానే ఆకు పచ్చగా, మందమతిగా మారిపోయినట్టు కనిపించసాగాడు. నామాన్యమానవునిలాగానే ప్రవర్తించసాగాడు. పూర్వం హాస కరవాలంముందు జీవితవ్యవహారాలను పారిపోవనిచ్చేవాడు. ఇప్పుడు ఆ వినోదంమీది వ్యామోహం నశించింది. ఇది అతని అంత్యకాలలక్షణమని వారికి తోచింది.

ఒకరోజు సినీ సూటిగా, “యిక్కడికి రాకముందు నువు కొండజాతివారిస్థాయికి దిగజారావేమోనని భయపడ్డాం. కాని ఇక్కడ దేవదారు వృక్షాలలాగా పచ్చిపచ్చిగా తయారయ్యావు. వెనకటికంటే ఆరోగ్యం బాగావున్నా ఆసక్తి జనకంగాలేవు.”

దీనికి జవాబుగా అమిత ప్రకృతి సహవాసంవల్ల మానవుని శరీరానికి, మనస్సుకూ ఆత్మకూ “మూగ జడ పదార్థ” లక్షణం అబ్బుతుందనే వర్డ్స్ వర్త్ కవి పద్యపాదం ఉదహరించాడు. అప్పుడు సినీ తనలో తాను “హాస జడ పదార్థాలతో మూకేం తగువులేదు. యేమాత్రం కాకుండా తీయతీయగా మాట్లాడుతూ చలాకీగావుండే వారంటేనే భయం,” అని అనుకుంది.

లావణ్య విషయం అమిత తనంతట తానే ప్రస్తావిస్తూ ఉంది వారు ఆశించారు. కాని ఒకరోజు కాదు, రెండురోజులు

కాదు, మూడు రోజులు గడచాయి. అమిత ఒక్కమాట కూడా చెప్పలేదు. అతని హృదయనావ అటూయిటూ ఎక్కువగా ఊగిసలాడుతోందని స్పష్టమయింది. వారు ఉదయంలేచి తయారయేసరికి అమిత ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయేవాడు. తిరిగి వచ్చేసరికి అతని ముఖకవళిక తుఫాను తరవాత వాలించిన అరటి ఆకులను జ్ఞప్తికి తెస్తుండేది. అతని పక్కమీద రవీంద్రనాథ్ రచించిన పుస్తకంపడి ఉండడం ఇంకా ఎక్కువ భయకారణమయింది. ఆ పుస్తకంలోపలి అట్టమీద లావణ్యపేరు ఇంగ్లీషులో వ్రాసివుంది. అందులోని మొదటి అక్షరాలు ఎర్రసిరాతో కొట్టివేసి ఉన్నాయి. ఆ పేరే అంతటినీ బంగారంగా మార్చిన పరశువేది.

అమిత మాటిమాటికీ మాయమవుతుండేవాడు. అలా మాయమవడం ఆకలితోసం అనేవాడు. ఆ ఆకలి అపరిమితమయిందని స్పష్టంగా తెలుస్తూనే ఉంది. ఆ ఆకలిని ఎవరు తీర్చగలరో వారికి తెలియనిదికాదు. కొండగాలితక్క ఇంకెవరూ ఆకలిని తీర్చేవారు లేరని నటించేవారు. సినీ తనలో తాను నవ్వుకుంది. కేటీ లోలోపల మండిపడింది. అమిత స్వంత సమస్యలలో నిమగ్నుడవడంవల్ల వాతావరణ ధోరణిని పసికట్టలేకపోయాడు. జలపాతం చూడడానికి వెళ్ళానని ఈ మిత్రద్వయంతో అమిత సామ్యంగా చెప్పేవాడు. కాని అదే విధమయిన జలపాతమూ, దాని జలం ప్రవహిస్తాయో లేదో

అని అనుమానిస్తారనే విషయమే అతనికి తట్టలేదు. ఈ ఉదయం నారింజ తేనె కొనడానికి వెళుతున్నానని చెప్పాడు. వారు సరళంగా అనూయంగా సాటిలేని తేనెమీద అణచుకోలేని ఆసక్తి ప్రదర్శించి కూడా వస్తామని చెప్పారు. దానిమీద, “ఆ మార్గం వెంట యే వాహనం వెళ్ళదు. నడిచి వెళ్ళడం కష్టం” అని జవాబు చెప్పి చర్చను హఠాత్తుగా ఆపివేసి పారిపోయాడు. తేనెటీగ రెక్కల రెపరెపలకు ముగ్ధులయి ఆ మిత్రద్వయం ఇంకేమాత్రం ఆలస్యం చేయకుండా నారింజ తోటమీదకు దాడి సడిపించడానికి నిశ్చయించుకున్నారు. నరేన్ గుర్రపు పందాలకు వెళ్ళాడు. కూడా సిసీని తీసుకువెళ్లా లని పట్టుబట్టాడుగాని ఆమె నిరాకరించింది. ఈ ఆశ్చర్యం నైరాశ్యం వెనకనున్న కఠిన క్రమశిక్షణను దయార్ద్ర హృదయం మాత్రమే మెచ్చుకోగలుగుతుంది.

వ్యాతా ఘం

ఆ మిత్రద్వయం, యోగమాయ తోట గేటులో అడుగు పెట్టారు. చుట్టుపక్కల నౌకరు ఎవరూ కనిపించక పోయేసరికి తలవాకిలి వసారాను సమీపించారు. అరుగుమీద చిన్న మేజాబల్లమందు ఒక పంతులమ్మ ఒక విద్యార్థినికీ చదువు చెపుతుండడం వారికి గోచరించింది. ఆ ఇద్దరిలో

వెద్దది లావణ్య అని ఊహించడం తెలికే. మెట్లు టకటకా ఎక్కుతూ కేటీ ఇంగ్లీషులో “క్షమించండి” అంది.

“యెవరు కావాలి?” అని అడిగింది లావణ్య ఆసనం నుంచి లేస్తూ.

ఒక్క ఊణంలో కేటీ లావణ్యను ఆపాదమప్తకం తిలకించి, “మిస్టర్ అమిత్రాయ్ యిక్కడ వున్నాడేమో కనుక్కుందామని వచ్చాం,” అంది.

ఈ అమిత్రాయ్ ఏజాతి జీవో వెంటనే గ్రహించలేక “అతనిని యెరగం” అని చెప్పింది.

ఆ మిత్రద్వయం ఒకరి నొకరు మేరుపుచూపులా చూసుకున్నారు. వారి నుఖాలమీద అవహేళన ఛాయ గోచరించింది. కేటీ కోపంతో కస్సుమంటూ తల ఎగర వేసింది. “అతను యిక్కడకు యెక్కువగా అతని మంచికి మించి వస్తుంటాడని మాకు తెలుసు.”

లావణ్య చకితురాలయింది. వారెవరో గ్రహించింది. పొరపాటును గుర్తించింది. “అమ్మను పిలుస్తాను. అన్ని విషయాలు ఆమె చెపుతుంది,” అంది కలవరపడుతూ.

ఇలా చెప్పి లావణ్య లోపలికి వెళ్ళింది. కేటీ సురమ కేసి తిరిగి ముక్తసరిగా “మీ పంతులమ్మా?” అని అడిగింది.

“అఁ- అవును.”

“ఆమె పేరు లావణ్య అనుకుంటాను.”

“అవును.”

“అగ్గి పెట్టివుందా?” అని కేటీ ఇంగ్లీషులో అడిగింది.

సంభాషణ అగ్గి పెట్టిమీదకు హఠాత్తుగా మారేసరికి ఆ మాటల అర్థం సురమ గ్రహించలేక కేటీముఖంవంక తేలి పారజూచింది.

“అగ్గి పెట్టి” అని కేటీ బెంగాలీభాషలో వివరించింది. అప్పుడు సురమ అగ్గి పెట్టి తెచ్చిచ్చింది. సిగరెట్టు వెలిగించు కుని తాగుతూ, “యింగ్లీషు నేర్చుకుంటున్నావా?” అని అడిగింది.

సురమ తలాడించి ఇంటిలోకి పరుగెత్తింది.

“యీపంతులమ్మ దగ్గర యీ బాలిక యేమి నేర్చు కున్నా నేర్చుకోకపోయినా మర్యాద మన్ననా నేర్చుకో లేదు,” అని వ్యాఖ్యానించింది కేటీ.

ఆ మిత్రద్వయం తమలో తాము ఇలా వ్యాఖ్యానించు కుంటూనే వున్నారు.

“సుప్రసిద్ధ లావణ్య! భేష్! పిల్లాంగ్ కొండలలో అమిత కఠిన మనోభూమిని బద్దలు కావించిన భూకంపాన్ని సృష్టించిన మహాశక్తి! ఛీ! పురుషులు తమాషామనుష్యులు.”

సిసీ బిగ్గరగా నవ్వింది. మనసారానవ్వి న ఆనవ్వులో ఉదారతపొడగట్టింది. పురుషులను మూఢులని ఆమె తృణీకరించలేదు. అందాకా ఎందుకు, ఆమెస్వయంగానే కఠినాతి కఠిన భూమిని ముక్కలు ముక్కలుచేసే భూకంపాన్ని సృష్టించింది కాని ఇది విచిత్ర వ్యవహారం. ఒక వేపున కేటీ, ఇంకో వేపున నోటిలోవేలుపెడితే కొరకలేనంత అమాయకంగా అసాధారణ దుస్తులలో కనిపించే పంతులమ్మ. తడిపీలికలమూట! వర్షాకాలంలో బిస్కట్టు బూజులాగా మనసును బూజు పట్టించగలదు. అమిత ఒక్క ఊణమయినా ఎలా సహించగలుగుతున్నాడో!

“సిసీ! మీఅన్నగారి మనసు తలకిందులుగా నడుస్తూంటుంది. ఒకానొక వ్యక్త ప్రతికూల చిత్తవృత్తిలో ఆమె దేవకన్యలా కనిపించి వుంటుంది. సందేహంలేదు.”

ఇలా చెప్పుతూ కేటీ మేజూమీద బీజగణిత గ్రంథానికి సిగరెట్టు ఆనించి వెండిగొలుసు సింగారపు సంచిని తెరిచి కొద్దిగా మొహానికి పొడరు అద్దుకుని, కనుబొమలు అంజన తూలికతో తిరగి తీర్చి దిద్దుకుంది. సోదరుని వివేక శూన్యతకు సిసీకి కోపం రాలేదు. పైగా అనుకంపన కలిగింది. పురుష నేత్రాలను ఆకర్షించే కృత్రిమ దేవకన్యల మీదనే ఆ కోపమంతా. సోదరుని విషయంలో సిసీ చూపే ఉగాసీనతను

కేటీ సహించలేకపోయింది. గట్టిగా చివాట్లు పెడదామని తల పోసింది.

సరిగ్గా ఆ సమయానికి యోగమాయ తెల్లని పట్టుచీర కట్టుకుని వచ్చింది. లావణ్య మాత్రం రాలేదు. కేటీ టాచీ అనే కుక్కను వెంటబెట్టుకుని వచ్చింది. దాని దట్టమయిన బొచ్చు కళ్ళమీద వేలాడుతోంది. లావణ్య సురమాల విషయంలో వాసన పరిచయంతో తృప్తి చెందింది. కాని యోగమాయ కనిపించేసరికి దానిమనసులో ఉత్సాహం రేకెత్తింది. ఆమె వద్దకు పరుగెత్తుతూవెళ్ళి నాలుగు పాదాలు పైకెత్తి శుభ్రంగాఉన్న ఆమె చీరమీద మట్టితో చీవాలు చేసి ఆమె మీద అ్యవాజ ప్రేమను వెల్లడించింది. సిసీ దాని మెడ తాడును పట్టుకుని కేటీ దగ్గరకు లాగింది. కేటీ తన ముక్కును చూపుడు వేలులో తట్టుకుంటూ, “కొంటె కుక్క!” అని తిట్టింది.

కేటీ కుర్చీమీదనుంచి లేవలేదు. సిగరెట్టు కాలుస్తూ యోగమాయకేసి తలతిప్పి విస్పష్ట నిశ్చింతాభావంతో తేరి పారజూచింది. లావణ్యమీదకంటే యోగమాయ మీదనే ఆమెకు కోపం ఎక్కువని స్పష్టమవుతోంది. లావణ్య గత చరిత్ర మలినమయింది, యోగమాయ పిన్ని వేషంలో అమితను మాయచేసి ఆమెను కట్టబెట్టాలని యెత్తులు వేస్తోంది అని ఊహించ సాగింది కేటీ. పురుషులను మోసపుచ్చ

డానికి పెద్ద తెలివి తేటలు అక్కరలేదు విధి వారికళ్ళకు ఇది వరకే గంతలు కట్టింది.

సిసీ ముందుకువచ్చి యోగమాయకు నమస్కారం నటించి, “అమిత చెల్లెలు సిసీని,” అంది.

యోగమాయ మందహాసంచేసి, “అమిత నన్ను పిన్ని అని పిలుస్తాడు. అందుచేత నీకూ పిన్ని నే ఆహక్కు నాకువుంది,” అన్నది.

కేటీ వైఖరిదృష్ట్యా యోగమాయ ఆమెను గమనించ లేదు. సిసీతో, “రా అమ్మా! లోకలికిరా,” అంది.

“వ్యవధి లేదు. అమిత యిక్కడున్నాడేమో కను క్కుందామని వచ్చాను,” అంది సిసీ.

“యింకా రాలేదు,” అంది యోగమాయ

“యెప్పుడు వస్తాడో తెలుసా?”

“చెప్పలేను. వెళ్ళి తెలుసుకుని వస్తా.”

కర్చీలోనుంచి లేవకుండానే కేటీ “యిక్కడ చదువు చెప్పే పంతులమ్మ అమితను యెన్నడూ కలుసుకోనేతేదని చెప్పింది,” అంది.

యోగమాయ మ్రూన్పడి పోయింది. గొడవ జరిగి వట్టుందని ఊహిస్తుంది. వారిముందు అత్తగౌరవం నిలబెట్టు

కోవడం కష్టమనికూడా గుర్తించింది. పిన్నివరసను వదలివేసి “అమితరాయ్ మీ హోటలులోనే వుంటున్నాడని తెలుస్తోంది. అలాంటప్పుడు అతని ఆచూకీ మీకు తెలియకుండా వుంటుందా?” అంది.

కేటీ విరసంగా నవ్వింది. ఆ నవ్వు మాటలలో పెట్టితే “నువ్వు దాచవచ్చు, కాని మోసగించలేవు,” అనే అర్థం వస్తుంది

లావణ్య కంటపడడం, అమితను యెరగనని చెప్పడం కేటీకి కోపాగ్నిని జ్వలింపజేసాయి. కాని సినీ వ్యాకుల పడిందేగాని కోపగించుకోలేదు. యోగమాయ రమణి యాకృతి ఆమెను ఆకర్షించింది. కుర్చీలోనుంచి లేవకుండా కేటీ ఆమెను ఘోరంగా అవమానించినందుకు కలవర పడింది. కాని ఏనిషయంలోనూ కేటీకి విరుద్ధంగా ఆమె పోలేదు. కేటీ విద్రోహమును వెనువెంటనే అణచివేస్తుంది. కర్కశంగా వ్యవహరించడానికి వెనుదీయడు. బెదిరింపులకు భయపడి అధిక సంఖ్యాకులు లొంగిపోతారు. తన నిరంతర కఠోరతకు కేటీ గర్వపడేది తీయతీయగా మాట్లాడే పెద్ద మనిషి లక్షణం తనమిత్రమండలిలో ఏమాత్రం కనిపించినా వారిని ఎన్నడూ ఊమించేది కాదు. నిష్ఠాపత్యం అనేపేరుతో తన క్రూరతను వారిపై ప్రదర్శించేది. దాని ఆఘాతానికి వెనకడుగువేసేవారు. శాంతికోసం ఆమెను సంతోషపెట్టడానికి చేయ

గలిగిందంతా చేసేవారు. అటువంటి వారిలో సిసీ ఒకతే. లోలోపల కేటీ అంటే భయపడుతున్నకొద్దీ తాను భయస్థురాలను కానని రుజువు చేసుకోవడానికి కేటీని అనుకరించేది. కాని ఎల్లప్పుడూ అలాచేయగలిగేదికాదు. సిసీ మనసు మారు మూలలో తనచేష్టలకు అసమ్మతి నెలకొనివుందని కేటీ ఊహించింది ఈ సందేహాలకు యోగమాయ ముందు అణచివేయాలి. అందుకని కేటీ లేచి సిసీవెడవుల మధ్య సిగరెట్టుపెట్టి తన సిగరెట్టుతో ఆసిగరెట్టు వెలిగించడానికి ముఖం ముందుకు పెట్టింది. అభ్యంతర పెట్టడానికి సిసీకి ధైర్యం లేక పోయింది. గాని సిగ్గుతో ఆమెమొహం యెర్రబారింది.

సరిగ్గా ఈ సమయానికి అమిత చక్కావచ్చాడు. ఆ యువతులు అదిరిపోయారు. కోటలోనుంచి బయలుదేరే టపుడు సూటు, ఫెల్ట్ హాటు ధరించాడు ఇప్పుడు ధోవతి కట్టుకుని శాలువ వేసుకున్నాడు. అతని కుటీరంలో దుస్తులు మార్చుకున్నాడు. ఆ కుటీరంలోపుత్తకాల అలమారా, బట్టలతో నిండిన పెట్టె, యోగమాయ ఇచ్చిన పడకకుర్చీ ఉన్నాయి. ఉదయం ఫలహారానంతరం ఆ కుటీరంలో తలదాచుకున్నాడు. ఇటీవల లావణ్య శిక్షణ విషయంలో ఖచ్చితంగా ఉంటోంది. సురమకు చదువు చెప్పేటపుడు జలపాతం నారింజల కోసుకుని ఎవరినీ చదువుకు ఆటంకం కలిగించడం లేదు. అందువల్ల సాయంకాలం నాలుగున్నర గంటలకు

తేనీరు తీసుకునేటపుడుగాని అమిత ఆ ఇంటిలో ప్రవేశించడానికి వీలులేదు. భౌతిక ఆధ్యాత్మిక తుష్టను తీర్చుకోవడానికి వేరు మార్గంలేదు. అప్పటివరకు ఏదోవిధంగా కాలక్షేపంచేసి దుస్తులు మార్చుకుని నిమిషంకూడా ఆలస్యం చేయకుండా సరయిన వేళకు వచ్చేవాడు.

కోటలోనుంచి బయలుదేరే ముందే కలకత్తానుంచి ఉంగరం వచ్చింది. లావణ్య వేలికి ఆ ఉంగరం పెట్టడం భావనాజగత్తులో ఊహించుకోసాగాడు. ఆ రోజు అతనికి పండగ. బయట ద్వారంవద్ద పండగను ఆపివేయడం తగదు. నేడు యితరపనులన్నీ కట్టిపెట్టాలి. మేజాముందు కూర్చున్న లావణ్య దగ్గరకు తిన్నగావెళ్ళి, “ఒక రోజున రాజు యేనుగ నెక్కి వచ్చాడు. కాని గేటు ఎత్తుతక్కువ. తల వంచవలసి వచ్చింది. తలవంచి కొత్తగా కట్టించుకున్న రాజభవనం లోనికి ప్రవేశించకుండా వెనకకు తిరిగి వెళ్ళిపోయాడు. యీ రోజు మన జీవితంలో మహాదినం. కాని తీరుబడి గేటును ఎత్తు తక్కువగా కట్టించావు రాజు తలయెత్తుకుని నీ యింట ప్రవేశించేందుకు దానిని పడగొట్టేసేయి,” అని చెప్పడం చాడు. “సరయిన వేళకు రావడమే నిర్ణీత సమయపాలనకు అర్థం. కాని గడియారం చూపేకాలం విజమయింది కాదు. గడియారం అంకెలతో వేళను తెలుపగలదేగాని దాని విలువను యెలా తెలుసుకోగలదు?” అని కూడా చెప్పాలనుకున్నాడు.

బయటకు చూశాడు. ఆకాశం మబ్బులతో బూడిద రంగుగా ఉండి, వెలుగు సాయంకాలం అయిదారుగంటలను ఉండే వెలుగు చాలాకాలంగా జ్వరంతో గాఢపడే పిల్లవాడి శరీరం తాకితే చల్లగా ఉన్నా ఉష్ణమానం తన ఆశలను భగ్నంచేస్తుండేమోనని భయపడే తల్లిలాగా, గడియారం ముళ్ళు ఆకాశంచూపించే గంటలను తప్పు అంటాయేమోనని దానివంక అమిత చూడలేదు.

ఈరోజున అమిత నిర్ణీతకాలానికి చాలాముందుగానే వచ్చాడు ఆతురతకు సిగ్గుంటూ ఉండడు.

వరండాలో లావణ్య కూర్చుని సురమకు చదువుచెప్పే, స్థలం రోడ్డు మీదికి కనిపిస్తుంది. నేడు నిర్మానుష్యంగా ఉంది. అతని హృదయం సంతోషంతో గంతులు వేసింది. గడియారం వంక చూశాడు. మూడుగంటల ఇరవయి నిమిషాలు మాత్రమే అయింది. మొన్న మొన్ననే లావణ్యతో నియమ పాలన మానవవిధి అని దేవతల విధికాదని చెప్పి ఉన్నాడు. స్వర్గంలో నియమపాలనవిధి కాని దేవతల అమృతం సేవించడానికి మనం భూమిమీద నియమపాలన చేయాలి. ఆ స్వర్గం ఒకొకప్పుడు భూమిమీదనే గోచరిస్తుంది. అటువంటి సమయంలో మనం నియమభంగంచేసి దానిని గౌరవించాలి. నియమభంగంలోని గౌరవాన్ని లావణ్యకూడా గుర్తించిందని మహాదిన స్పర్శ అనుభవించి సర్వసాధారణ అడ్డంకులను తొలగదొసిందని భావించాడు.

దగ్గరకువచ్చి చూసేసరికి ద్వారముందు యోగమాయ నేలకు అంటుకుపోయినట్టు నిలబడిఉంది. సిసీ కేటీ సిగరెట్టుతో తన సిగరెట్టు వెలిగిస్తోంది. బుద్ధిపూర్వకంగా యోగమాయను అగౌరవ పరుస్తున్నారని తక్షణమే ఊహించాడు. టాచీ ప్రథమమైత్రీ ప్రకటనలో భంగంపోంది కేటీ పాదాలదగ్గర కునికిపాట్లుపడ యత్నిస్తోంది. అమిత నమిపించగానే అతనికి స్వాగతమివ్వడానికి కదిలింది గాని సౌజన్య ప్రదర్శనకు తగిన సమయం కాదని సిసీ గట్టిగా జ్ఞాపకం చేసింది.

అమిత వారిద్దరివంక చూడలేదు. “పిన్నీ!” అని పిలుస్తూ వచ్చి యోగమాయ పాదధూళి తీసుకున్నాడు. ఆ వేళలో ఈవిధంగా ప్రణామంచేయడం అతనికి అలవాటులేదు.

“పిన్నీ ! లావణ్య యేదీ?” అని అడిగాడు.

“నాకు సరిగ్ తెలియదు నాయనా! ఆమె గదిలో వున్నదేమే!”

“కాని చదువు చెప్పడం కట్టి బెట్టే వేళ యింకా కాలేదే!”

“వీరు రాగానే ఆమె లోపలికి వెళ్ళిందనుకుంటూ.”

“యేమి చేస్తోందో వెళ్ళి చూదాం పద ”

ఇతర ప్రాణుల ఉనికిని విస్మరించి అమిత యోగ మాయతో లోనికి వెళ్ళాడు.

“అవమానం! యింటికి పోదాం పద, కేటీ!” అంది సిసీ తీక్షణంగా.

కేటీకికూడా కోపం రేగింది. కాని విషయం తేల్చు కోవాలని తలపోసింది.

“ఫలితమేమీ వుండదు” అంది సిసీ.

“యేదో ఒక ఫలితం కనిపించితీరాలి” అంది కేటీ. ఆమె పెద్దకళ్ళు బాగా విప్పారినాయి.

కొంతసేపు గడిచింది. సిసీ, “వెళదాం పద, యిక్కడ యేమాత్రం వుండబుద్ధి పుట్టడం లేదు,” అని బతిమాలింది.

కాని కేటీ వరండాలోనుంచి కదలలేదు.

“యీ దోవనే రావలసివుంది,” అంది కేటీ.

చివరకు లావణ్యను వెంటబెట్టుకొని అమిత వచ్చాడు. లావణ్య ముఖంలో రోషంగాని, ఆనందంగాని, గర్వంగాని ఇసుమంతయినా లేదు. ప్రశాంతతతో ప్రకాశిస్తోంది. యోగ మాయ లోపలనే ఉండిపోయింది. బయటకు రావడం మనస్కరించలేదు. అమిత వెళ్ళి ఆమెను తీసుకువచ్చాడు. లావణ్య వేలి ఉంగరం కేటీ కంటబడింది. నెత్తురు నెత్తికెక్కింది. కళ్ళు నిప్పులు శక్కుతున్నాయి. కాలి కింది నేలను తన్నాలని అని పించింది

“పిన్నీ! యీమె నా చెల్లెలు శమిత. నాపేరుకు దీని పేరుకు ప్రాస సరిపోవాలనే ఉద్దేశంతో మా నాన్న యీపేరు

పెట్టాడుగాని చంధోరహితంగా తయారయింది చరణం.
యీమె కేతకి మా చెల్లెలి స్నేహితురాలు.”

ఇంతలో ఇంకో ఉపద్రవం వచ్చి పడింది. సురమ పెంపుడు పిల్లి బయటకు వచ్చింది. ఆ పిల్లి పొగరబోతు తనం టాచీ వక్రబుద్ధికి పోరాటానికి సవాలు రేకెత్తించినట్టనిపించింది. మొదటగా మొరుగుతూ ముందడుగు వేసింది. తరవాత వెనకకు తగ్గింది. పై కెత్తిన పిల్లి పంజాలు గుర్రుకు భయ పడింది. పోరాట ఫలితం విషయమయి టాచీకి అనుమానం కలిగించింది. తగినంత దూరంలో నిలబడి హింసించకుండా మొరగడం వీరత్వ లక్షణంగా భావించి ఎడతెగకుండా విపరీతంగా మొరగ సాగింది. సవాలును అందుకోకుండా ఆ పిల్లి వెనుకకు తిరిగి వెళ్ళిపోయింది. కేటీ దీనిని సహించలేక పిచ్చి కోపంతో టాచీ చెవులుమెలిపెట్టింది. ఈ పిచ్చికోపానికి ఆమె అదృష్టదేవతగురికాలేదు. ఈనిరాదరణకు తీవ్రఅసమ్మతినూచకంగా కుక్క కుయ్యెమని అరవసాగింది. దేవతలు మాట్లాడకుండా నవ్వారు.

ఈ గందరగోళం అణగిపోగానే అమిత సిసీకేసి తిరిగి,
“సిసీ! యీమె పేరు లావణ్య. యీమెను గురించి నేను నీకు స్వయంగా చెప్పకపోయినా యితరులు అనేకమంది చెప్పే వుంటారు. మార్గశిర మాసంలో ఒక శుభముహూర్తాన కల

కత్తాలో వివాహం చేసుకోవాలని నిశ్చయించుకున్నాం” అన్నాడు.

కేటీ తక్షణమే చిరునవ్వు తెచ్చి పెట్టుకుంది.

“అభినందనాలు! యింతకీ నారింజ తేనె లభించడం కష్టంకాదనితోస్తోంది. మార్గం కష్టమయినదికాదు. తేనెవచ్చి నోటిలో పడింది.”

అలవాటు చొప్పున సిసీ ముసిముసి నవ్వులు నవ్వింది కేటీ మాటలలోని ద్వేషాన్ని లావణ్య పసిగట్టింది గాని అంత రార్థం గ్రహించక పోయింది. అప్పుడు అమిత “యివాళ వ్రద యం నేను బయటకు వెళుతూంటే యెక్కడికి వెళుతున్నావని అడిగారు. ‘అడవి తేనె కోసం’ అని నేను జవాబు చెప్పాను. అందుకు పీళ్ళునవ్వుతున్నారు. అది నాతప్పు. నేను పరియాచ కానికి చెప్పినపుడు యితరులు సరిగా అర్థంచేసుకోలేరు” అని వివరించి చెప్పాడు.

“నారింజతేనె లభించిందిగా, నాకు మాత్రం సప్తం వచ్చేటట్టు చేయకు,” అంది కేటీ ప్రశాంతస్వరంతో.

“సన్నేం చేయమంటావు?”

“నేను నరేన్ తో పందెం వేశాను. పెద్ద మనుష్యుల విహార స్థలాలకు గుర్రపుపందాలకు వచ్చేటట్లు నిన్నెవరూ చేయలేరని అతనన్నాడు. నిన్ను గుర్రపుపందాలకు తీసుకుని

వస్తానని యీ వజ్రపుటుంగరం పండెం ఒడ్డాను. యీ జిల్లా లోని అన్ని జలపాతాలు, తేనె అంగళ్ళు నీకోసం వెదికాను. చివరకు యిక్కడ కనిపించావు. చాలా దూరం తిరిగలేదా, సీసీ! యింగ్లీషులో అడవిబాతు వేట అనే విధంగా.”

అందుకు జవాబుగా సీసీ ముసిముసి నవ్వులు నవ్వింది.

“అమిత్! ఒకసారి నువు పారశీక తత్వవేత్తను గురించిన కథ చెప్పావే. అది యిప్పుడు జ్ఞాపకంవస్తోంది. దొంగలు అతని తలపాగా యెత్తుకు పోతే వారిజాడ తెలియక వెళ్ళి స్మశానంలో కూర్చుని ‘యిక్కడ నాబారినుంచి తప్పించుకు వెళ్ళలేడు.’ అన్నాడు. అమిత్ ను యెరగనని లావణ్య చెప్పినప్పుడు నేను ఆశ్చర్యపోయాను. కాని చివరకు నువు నీయీ శ్మశానభూమికి వచ్చితీరతావనియెవరో చెపుతున్నట్లు అనిపించింది ”

సీసీ పెద్దగా నవ్వింది.

“అమిత్ నీపేరు యెత్తనేలేదు. నారింజ తేనె విషయం తీయతీయని వుపమానాలతో చెప్పాడు. కాని వుపమానాలను ప్రయోగించడం నీవల్ల కాదు. మాట్లాడడంలో కిటుకులు నీకు తెలియవు. అమిత్ ని యెరుగనని చటుక్కున అనివేశావు. ఆదివారం బడిలో చెప్పినట్లుగా కర్మదేవతలు మీలో యే ఒకరినీ శిక్షించలేదు. మీలో ఒకరు అలభ్య అమృతాన్ని

ఒక్కగుక్కలో తాగేస్తారు. యింకొకరు అపరిచితులనుకూడా ఒక్క చూపులోనే గ్రహిస్తారు. యింతకీ నష్టపడేదానిని నేను. యెంత అన్యాయం సిసీ!” అన్నది కేటీ లావణ్యతో.

సిసీ తిరిగి పెద్దగా నవ్వింది. టాచీకూడా ఈసంబరంలో పాలుపంచుకోవడం సమాజకర్తవ్యమని భావించి కదిలే చిహ్నాలు చూపించింది. కాని మూడోసారి కూడా చివాట్లు తిన్నది.

“యీ వుంగరాన్ని కోల్పోతే నా మనసుకు యిక శాంతివుండదని నీకు తెలుసు. అమిట్! యీ వుంగరం యిచ్చింది నువ్వు. ఒక ఊణం కూడా నా వేలునుంచి తీసి వేయలేదు. యిది నాలో ఒక భాగమయిపోయింది. యిన్ని సంవత్సరాల తరవాత పిల్లాంగు పండెంలో దీనిని కోల్పోవడమా?” అంది కేటీ.

“దీనిమీద పండెం యెందుకు వేశావు?” అని అడిగింది సిసీ.

“అతి అహంకారం. పురుషునిలో అతినమ్మకం సరే. గర్భం పతనానికి దారి తీస్తుంది. పండెంవేసి ఓడిపోయాను. అమితమీద నా ప్రభావం నశించినట్టుంది. ఓ- క్రూరం! అంత ప్రేమతో నాకీవుంగరం యివ్వడమెందుకు? యిప్పుడు నన్ను తోసివేయడమెందుకు? దానిని యివ్వడంలో బంధనం

లేదా? నిను తోసిపుచ్చనని ఆ నాడు యెందుకు వాగ్దానం చేశావు?"

మాటాడుతూంటే కేటీ గొంతు బొంగురుపోయింది. ఎంతో కష్టమీద కన్నీరు ఆపుకుంది.

ఏడు సంవత్సరాల కింతం. అప్పటికి కేటీకి పద్దెనిమిదేళ్ళు. ఇద్దరూ ఇంగ్లండులో ఉంటున్నారు. ఆక్స్‌ఫర్డ్‌లో ఒక పంజాబీయువకుడికి కేటీమీద పిచ్చిప్రేమ పుట్టింది. ఒక రోజున అతను అమిత నదిమీద స్నేహపూర్వకంగా పడవ పందెం వేసుకున్నారు. ఆ పందెంలో అమిత గెలిచాడు. జూన్ వెన్నెలలో ఆకాశమంతా శబ్దజాలంతో నిండిపోయింది. మైదానాలలోని పువ్వుల ఆనంద కోలాహలం భూమి స్థాయి ర్యామును దొంగిలించింది. అటువంటి సమయంలో అమిత ఆ వుంగరాన్ని కేటీవేలికి వెట్టాడు. అది పెద్ద రహస్యం కాకపోయినా అందులో ఎంతో అర్థం ఉంది. - ఆ రోజులలో కేటీ మొహానికి కోటావేసుకునేది కాదు. ఆమె నవ్వు సహజంగా ఉండేది. మనోభావాలు శేకెత్తినపుడు నిరాటంకింగా చెంపలు యెరువెక్కివి. ఆమె వేలికి ఉంగరం పెడుతూ "యిది సుకుమార నిశి, హఠాత్తుగా సింహాసన మధిష్టించె చందమామ!" అని చెవిలో చెప్పాడు.

కేటీ అప్పటికింకా గాతాఖానీ కొట్టడం నేర్చుకోలేదు. దీర్ఘంగా ఊపిరిపీల్చుకుని తనలో తాను 'నామిత్రుడు' అని గొణుగుకుంది.

ఇప్పటికీ అమిత జవాబు చెప్పడానికి సిద్ధంగా లేడు.
ఏమి చెప్పాలో అతనికే తోచలేదు.

“పందెంలో నేను నిజంగా వోడిపోతే నా అంతిమ
పరాజయ చిహ్నంగా దీనిని నీ దగ్గరే వుంచుకోవడం
వుత్తమం. యిక నా వేలిమీద యిది అబద్ధాలకు వుండ
రాదు.” అని చెప్పి కేటీ వుంగరంతీసి మేజామీద పడవేసి
తొందర తొందరగా బయటికి వెళ్ళింది చెంపలమీదకు
కన్నీరు ప్రవహించింది.

వి ము క్తి

శోభనలాల్ వ్రాసిన చిన్నజాబు లావణ్యకు చేరింది.
“కిందటి రాత్రి నేను పిల్లాంగు చేరుకున్నాను నువు అను
మతి స్తే వచ్చి నిన్ను కలుసుకుంటాను. లేకపోతే రేపుబయలు
దేరి వెళతాను. నువు నన్ను శిక్షించావు. కాని నేను నీకు
ఎపుడు ఏమి అపరాధం చేశానో అర్థంకావడంలేదు. నేనేమి
అపరాధం చేసిందీ నువు చెపితేగాని నామనసుకు శాంతి
వుండదు. అందుకే నేడు నేను నీదగ్గరకు రాదలచాను. భయ
పడవద్దు. యింకే వుపకారం చేయవలసిందని నిన్ను
అర్థించను.”

లావణ్య కనులు భాష్పజలంతో నిండిపోయాయి. వాటిని తుడుచుకుంది. గతాన్ని నెమరు వేసుకుంటూ మౌనంగా కూర్చుంది. సున్నిత ప్రేమలతను అణచి పార వేయడానికి కారణభూతమయిన యవ్వన భీతిని గురించి ఆలోచించింది. ఆ జీవితమునే అవలంబించి ఆ లతను పోషించితే ఈవాటికి పుష్పించేది. కాని తన విజ్ఞానానికి గర్వపడింది. చదువులో మునిగిపోయింది. స్వేచ్ఛ ఉండనే అహంకారం బలిసింది. తండ్రి మోహంలో చిక్కుకోవడం చూసి ప్రేమను బలహీనత కింద జమకట్టింది. ఇప్పుడు ప్రేమ పగ తీర్చుకుంది. గర్వం మట్టిలో కలిసింది. ఒకప్పుడు ఊపిరి పీల్చడంలాగా నవ్వడంలాగా తేలికయిన విషయం ఇప్పుడు కష్టంగాతయారయింది. పూర్వ జీవితంలోని అతిథికి హృదయ పూర్వకంగా స్వాగత మివ్వడం సాధ్యంకాదు. తరిమివేయడం బాధాకరం. ఆ రోజులలో తన తృణీకారంతో గాయపడి చిన్నబుచ్చుకున్న శోభన లాల్ రూపం గురించి ఆలోచించింది. ఇదంతా జరిగి చాలా సంవత్సరాలయింది. ఆ యువకుని తృణీకృత ప్రేమ ఏ అమృతం సేవించి ఇంతకాలం జీవించగలిగిందో? అతనిలోని సహజ ఔదార్యమే దీనికి కారణం.

లావణ్య ఇలా జవాబు వ్రాసింది:

“నువు నా వృత్తమే స్నేహితుడివి. నీ స్నేహ కానుకకు ప్రతిఫలం ముట్టజెప్పడానికి నాకు సంపదేమీ లేదు. ప్రతి

ఫలం నువు కోరలేదు. నువు యివ్వగలిగింది యివ్వడానికి నువ్వీ రోజున వచ్చావు. మరేమీ కోరలేదు. నీ కానుకను నిరాకరించి తరిమివేయగల అహంకారంగాని, శక్తిగానిలేదు.”

ఉత్తరం అలా పంపించిందో లేదో అమిత చక్కా వచ్చాడు.

“రా, వన్య! బయటకు వెళదాం,” అని లావణ్య నిరాకరిస్తుండేమోననే భయంతో బిడియపడుతూ అడిగాడు. కాని ఆమె సరళంగా, “సరే పద,” అంది.

వారిద్దరూ బయటకు వెళ్ళారు. కొద్దిగా తటపటా యిస్తూ అమిత లావణ్యచేతిని పట్టుకున్నాడు. ఆమె అభ్యంతరం చెప్పకుండా చేతిని పట్టుకోనిచ్చింది. అమిత ఆమెచేతిని గట్టిగా నొక్కాడు. ఈ విధంగా అమిత తన మనోబావాలను వ్యక్తం చేశాడు. మాటలు నోటినుంచి వెలువడలేదు. నడుస్తూ నడుస్తూ ఇదివరలో తాము సందర్శించిన స్థలానికి వచ్చారు. అక్కడ అడవిలో హఠాత్తుగా మార్గం కనిపించింది. సూర్యుడు కిందికివాలి చెట్టూచేమలేని కొండ శిఖరాన్ని ఆఖరిసారిగా స్పృశిస్తున్నాడు. పసరికల లేత రంగులు ఎవరికీ తెలియకుండా లేతనీలి వర్ణంలో కరిగి పోతున్నాయి. వారు అక్కడ ఆగి ఆ దృశ్యాన్ని తిలకించ సాగారు.

లావణ్య మెలమెల్లగా, “యింకొకరి వేలికి పెట్టిన వుంగరాన్ని నేను దొంగిలించేటట్లు యెందుకు చేశావు?” అని అడిగింది.

ఈ మాటలకు అమిత చాలా బాధపడ్డాడు. “నీకు అర్థమయేటట్లు ఎలా చెప్పగలను, వన్య! వుంగరం ఇంకొకరి వేలికి పెట్టాను యీ రోజున దానిని తిరిగి యిచ్చివేసిన వ్యక్తి ఆ వ్యక్తేనా?”

“సృష్టికర్త ప్రేమహస్తం దానిని మాలో ఒకదానిని రూపొందించింది. నీ వుపేక్ష రెండవ దానిని రూపొందించింది,” అని సమాధానమిచ్చింది లావణ్య.

“అది పూర్తిగా నిజం కాదు. కేటీ యిలా తయారు చేసిన ఆఘాతాలు నేను కొట్టినవి కావు.”

“కాని ఒకపుడు ఆమె పూర్తిగా నీకు తనను అర్పించు కుంది. నీ దానినిగా యెందుకు చేసుకోరాదు? యేకారణంవల్ల నయినాగానీ ముందుగా ఆమెమీది పట్టును సడలించి వెళ్ళు నిచ్చావు. ఆ తరవాత అనేకమంది ప్రస్తుత రూపం తీసుకు వచ్చారు. నిన్ను కోల్పోవబట్టే యితర రుచులను అలవరించు కుంది. అందుకనే విదేశీ బొమ్మలాగా కనిపిస్తోంది. ఆమె హృదయంలో జీవం వుంటే యిలా జరిగేది కాదు. సరే,

యీ విషయం యింక మాట్లాడకుండా వుండడం మంచిది. నేను నిన్నొక వరం కోరుతున్నాను. సరే అనవలసిందే.”

“సరే అలాగే. యేమిటా వరం!”

“నీ మిత్రులను వారంకోజలపాటు చిరగంజీకి తీసుకు వెళ్ళు. ఆమెను నువ్వు సుఖపెట్టలేకపోయినా ఆమెకు వినోదం కలిగించగలుగుతావు.”

“సరే,” అన్నాడు ఆమిత కొద్దిసేపు ఆగి.

లావణ్య ఆమిత వక్షంమీద తల ఆనించింది. “నేను తిరిగి యెన్నడూ చెప్పలేని విషయం చెప్పదలచాను, మితా! మన ఆంతర బంధనం నీ చేతులను యేమాత్రం కట్టివేయ కూడదు. నేను కోపంతో ఈమాట చెప్పటంలేదు. సంపూర్ణ నిండుప్రేమతో చెప్పుతున్నాను. నాప్రేమకు బాహ్యచిహ్నాలు ఛాయలు అవసరంలేదు.”

ఇలాచెప్పి వేలినుంచి ఉంగరంతీసి లావణ్య ఆమిత వేలికి పెట్టింది. ఆమిత ఆభ్యంతరం పెట్టలేదు.

సాయంకాలమయింది. అస్తమయ సూర్యకాంతిలో మునిగిన ఆకాశంకేసి పృథ్వి మానంగా ముఖం ఎత్తింది. అదే నిశ్చల ఉజ్వల ప్రకాశంతో లావణ్య తనముఖంకూడా ఆమిత ముఖంకేసి ఎత్తింది.

స మా ప్తి

వారం రోజుల తరవాత అమిత యోగమాయ ఇంటికి తిరిగి వచ్చాడు. ఇల్లు మూసి ఉంది. అంతా వెళ్ళిపోయారు. వారెక్కడికి వెళ్ళిందీ తెలిపే సూచనలు కానరావేదు.

చిరపరిచిత నీలగిరి తైల వృక్షం కింద నిలబడ్డాడు. వ్యధతో అటూ ఇటూ తిరగసాగాడు. తోటమాలి వచ్చి నమస్కరించి, “తలుపు తెరవమంటారా? లోపలికి వెళతారా?” అని అడిగాడు.

“అఁ-” అని సమాధానం చెప్పాడు కొద్దిగా తట పటాయిస్తూ

అమిత లావణ్య కూర్చునే గదిలోకి వెళ్ళాడు. మేజా బల్ల, కుర్చీ, అలమారా యథా ప్రకారంగా ఉన్నాయిగాని పుస్తకాలుమాత్రం లేవు. లావణ్య పేరు చిరునామా వ్రాసిన కవర్లు చినిగి ఖాళీగా నేలమీదపడి ఉన్నాయి. ఆ దస్తూరీ అమిత ఎవరిదో పేరగడు. వాడి పారవేసిన రెండు మూడు పాళీలు, అరిగిపోయిన పెనసలు ముక్కలు మేజామీద కనిపించాయి. పెనసలును అమిత జేబులో వేసుకున్నాడు. ఆ గది సరసనే పడక గది. అందులో ఇనప మంచం పరుపు, అలంకర

బల్లమీద ఖాళీ నూనె సీసా మాత్రం ఉన్నాయి అమిత పరుపుమీద వాలి రెండు చేతులతోను పట్టుకున్నాడు. ఇనప మంచం కీర్తుమంది. ఆ గది మాన శూన్యతతో నిండిపోయింది. ఎన్నటికీ భగ్నంకాని మైమరపులో అతని ప్రశ్నలకు ఆ గది సమాధానమియ్యలేదు.

అమిత అతని స్వంత కుటీరంలోకి వెళ్ళాడు. శరీరం, మనసు పూర్తిగా అలసట చెందాయి. ప్రతీదీ వదలినప్పటిలాగానే ఉంది. పడక కుర్చీ అక్కడనే ఉంది. యోగమాయ దానిని తీసుకువెళ్ళలేదు. ప్రేమపూర్వక బహుమతిగా దానిని వదలి వెళ్ళిందని అమిత గ్రహించాడు. 'నాయనా!' అని మృదుమధురంగా సరళంగా పిలవడం వినిపించింది. నేలను నుదిటితో తాకి కుర్చీముందు ప్రణమిల్లాడు. పిల్లలంశు కొండలు ఇంకేమాత్రం రమణీయంగా కనిపించలేదు. అమితకు ఎక్కడా శాంతి చిక్కలేదు.

శేష కవిత

యతిశంకర్ కలకత్తాలోని ఒక కళాశాలలో చదువుతున్నాడు. కలుటోలా ప్రెసిడెన్సీ కాలేజీ వంటశాలలో భోజనం. అమిత భోజనానికి తన ఇంటికి తరుచు తీసుకు వెళుతూండేవాడు. అతనితో కలిసి రకరకాల పుస్తకాలు చదివే

వాడు. విచిత్ర భాషణతో అతని మనసును అదరగొట్టేవాడు. తన కారులో షికారుకు తీసుకువెళ్ళేవాడు.

ఆ తరవాత యతిశంకర్ అమితని గురించి నిర్దిష్ట సమాచారం తెలియలేదు. కానిటాల్‌లో ఉన్నాడని ఒకమారు, ఉదకమండలంలో ఉన్నాడని ఒకమారు విన్నాడు. అమిత కేటీమిత్ర బయటి రంగును తుడిచివేయ నున్నాడని వేళాకోళంగా అమిత మిత్రుడు అనడం ఒకనాడు విన్నాడు. అతనికి మనస్కరించే కార్యకలాపం, 'రంగు మార్పు' ను చేపట్టాడు. అంతకు పూర్వం అతనిలోని సృజనాత్మక కాంక్షను మాటలతోనే తీర్చుకుంటున్నాడు. ఇప్పుడు సజీవ మానవ వ్యక్తిని చేపట్టాడు. ఇక ఆ వ్యక్తికూడా అంతిమ ఫలం సిద్ధిస్తుందనే ఆశతో పూత రేకులను విదల్చడానికి ఇష్టపడుతునేఉంది. అమిత నోదరి లిసీ, కేటీ గుర్తుపట్టరానంతగా మారిపోయిందని అంటే అతి స్వభావికంగా గోచరిస్తోందని, అన్నట్లు వినికిడి. తనను కేతకి అని పిలవవలసిందని స్నేహితురాండ్రను అడిగింది కూడా. అలా అడగడానికి సిగ్గుపడలేదు. నమ్రతగల కన్య అర్ధ సగ్నతకు దాడితీసే అతి సున్నిత శాంతిపురితవసెల్లా దుస్తులను విసర్జించి గౌరవాస్పదమయిన ముతక దుస్తులు ధరించినట్లు ఉంది. అమిత ఏకాంతంలో ఆమెను 'కేయా' అని పిలిచేవాడని వాడుక. నయినటాల్ సోవరంమీద పడవ షికారు వెళ్ళినపుడు కేటీ తెడ్లు వేస్తూంటే అమిత రవీంద్రుని

‘లక్ష్మీహీనయాత్ర’ను చదివి వినిపించాడని రహస్యంగా చెప్పుకునేవారు. కాని లోకులు కాకులు. తెరచాప ఎత్తారని అమితను నోనోక సెలవుదిన తత్వప్రవాహంలో ప్రయాణం చేస్తోందని స్పష్టంగా గ్రహించాడు.

అమిత ఎలాగయితేనేం తిరిగి వచ్చాడు. అతను కేతకీ వివాహం చేసుకోనున్నారని పుకార్లు వ్యాపించాయి. కాని అమిత యతికి ఈ విషయంలో మాట మాత్రంగానయినా చెప్పలేదు. అమిత వైఖరిలోకూడా పెద్ద మార్పు వచ్చింది. ఇంగ్లీషు పుస్తకాలు కొని యతికి ఇస్తూనే ఉన్నాడుగాని వాటిని గురించి యతితో చర్చిస్తూ సాయంకాలాలు గడపడం లేదు. అమిత చర్చా ధోరణి నూతన మార్గం పట్టిందని యతి ఊహించాడు. యతిని కారులో పికారుకు రమ్మని అమిత ఇపుడు ఆహ్వానించడంలేదు. అమిత ‘లక్ష్మీహీనయాత్ర’లో మూడవ వ్యక్తిని తీసుకువెళ్ళడం సాధ్యం కాదని వయసును బట్టి యతి భావించడం కష్టం కాదు.

యతి ఇక ఏ మాత్రం ఉండబట్టలేక సూటిగా అమితను, “అమిత! నువ్వు కేతకీ మిత్రుని వివాహం చేసుకోబోతున్నావటగా?” అడిగాడు.

ఒక క్షణం ఆగి అమిత, “లావణ్య యీ సంగతి విన్నదా?” అని అడిగాడు.

“ఉహూ- నేను రాయలేదు. నీ నోటితో నువ్వు చెప్పనిదే చెప్పదలచుకోలేదు.”

“ఆ సంగతి నిజమేకాని లావణ్య అపార్థం చేసుకుంటుందేమోనని భయపడుతున్నాను ”

యతి నవ్వి “యిందులో అపార్థం చేసుకోవడానికేముంది? నువ్వు పెళ్ళిచేసుకుంటే చేసుకుంటావు. సాధారణ విషయం.”

“చూడు యతి! మానవజాతికి సామాన్య విషయమాంటూ లేదు. నిఘంటువులో ఒకేఒక అర్థం వున్నమాటకు సాగరసంగమంలో గంగానదిలాగా మానవ జీవితంలో అర డజను అర్థాలు వుంటాయి ”

“అంటే వివాహానికి అర్థం వివాహం కాదనా?”

“వివాహం అనేమాటకు వేయి అర్థాలు వున్నాయని సూచించదలచాను. అది మానవ జీవితంలో అర్థవంతమవుతుంది. మనిషిని మనహాయి స్తే దాని అర్థం అనుమానంలో పడుతుంది.”

“అయితే నీ అర్థమేముటో చెప్పు?”

“దానిని నిర్వచించలేం. దానిలో జీవించాలి. దాని సారం ప్రేమ అని చెప్పితే నేను యింకో మాటలో పడతాను. వివాహం కంటే ప్రేమ ముఖ్యమయినది.”

“అలా అయితే యిక చర్చ ముగించవచ్చు మాటల బరువుకింద అర్థంకోసం మనం పొంచివుండవలసిందేనా? అది దాని యిష్టం వచ్చినట్టు దోబూచులాడుతూ కుడియెడమలకు చలిస్తూంటుంది. అలా యెవరూ కొనసాగించలేరు ”

“బాగా చెప్పావు. నాతో సహచర్యం నీ నోటికి ఆవేశం కలిగించింది. ప్రపంచ కార్యకలాపాలను కొనసాగించడానికి మాటలు అత్యవసరం. మాటలకు అందని సత్యాలన్నింటినీ వివరించేందుకు పనికివచ్చేటట్టు సరిచేయాలి. మాటలేముఖ్యం. యింతకంటే యింకేం చేయాలి? మేధాపరంగా అసంతృప్తికరమయినదే. కాని మనం కళ్ళు మూసుకుని పనులు చేసుకుపోతుంటాం.”

“అయితే యీ చర్చను వదిలివేయడమేనా?”

“ముఖ్య ప్రయోజనం లేకుండానే మేధా పరమయిన వ్యాయామమే అయితే వదిలివేసినా హాని లేదు.”

“ముఖ్య ప్రయోజనమే వుందనుకో. అప్పుడు?”

“బలే! అలా అయితే విను.”

సంక్షిప్త సమీక్ష అప్రస్తుతం కాదనుకుంటా.

ఇటీవల యతి అతని సోదరి సిసీ చేతి టీ తాగడానికి తరుచు వస్తున్నాడు. అందుకనే అమిత అతనితో పూర్వంలాగా మధ్యాహ్నంపూట సాహిత్య చర్చలు జరపకపోయినా,

సాయంకాలంపూట కారులో షికారు తీసుకు వెళ్ళకపోయినా పట్టించుకోలేదని నిర్ణయించుకోవడం నిర్ణేతుకం కాదు. మన స్ఫూర్తిగా ఆమితను తీసుకుంటాడు.

“ప్రాణ వాయువు గాలిలో కనిపిస్తుంది. లేకపోతే జీవం నిలవదు జీవితంలో అనేక రకాలగా వుపయోగపడే కాలిన బొగ్గుతో కలుస్తుంది. యే రూపంలో నయినా అది లేకపోతే బతకలేం. అర్థమయిందా?”

“పూర్తిగా అర్థం కాలేదు. కాని అర్థం చేసుకోవాలని వుంది.”

“ఆకాశంలో స్వేచ్ఛగా విహరించే ప్రేమ ఆత్మ మిత్రము. నిత్య కృత్యాలలో కలిసిపోయే ప్రేమ గృహిణి. వారిద్దరూ నాకు కావాలి.”

“నువ్వు చెప్పింది నాకు అర్థమయిందో లేదో కూడా తెలియదు. యింకా కొంచెం స్పష్టంగా చెప్పు.”

“ఒక నాడు నేను రెక్కలు విప్పుకుని స్వర్గం వరకు విహరించాను. కాని యిప్పుడు నా రెక్కలు ముడుచుకు పోయాాయి. నా చిన్న గూటిలో పడివున్నాను. కాని నా స్వర్గం అలానే వుంది.”

“ఆత్మ మిత్రం, గృహిణి, ఒకరినొకరిని సాధ్యం కాదా?”

“సుఖప్రదమయిన సంఘటనలు జరగడం జీవితంలో సంభవమే కాని సంభవించవు. రాజకూతురుని అర్థ రాజ్యాన్ని సంపాదించినవాడు అదృష్టవంతుడే కుడి చేతిలో రాజ్యాన్ని యెడమ చేతిలో రాజకుమార్తెను పట్టుకున్నవాడు, ఆ రెంటిని సమయిక్యం చేయలేకపోయినా అదృష్టవంతుడే.”

“కాని—”

“కాని అది కల్పనా జగత్తులో నష్టపడుతుందా? యే మాత్రం నష్టపడదు నవలల రీతిగా నే మన కల్పనా జగత్తును రూపొందించుకోవాలా? ఉహుఁ- నేను నా స్వంత కల్పనా జగత్తును నిర్మించుకుంటాను. యీ నా భూభాగంమీద కల్పనా జగత్తును నిర్మించుకుంటాను. ఒకదానికోసం యింకో దానిని యెత్తివేసే వారిని మీరు కల్పనా జగత్తు నిర్మాతలు అంటారు. వారు చేపలలాగా నీటిలో యీదాలి. లేకపోతే ఒడ్డున పిల్లులలాగా తిరుగుతుండాలి. లేకపోతే గబ్బిలాయిల లాగా గాలిలో విహరించాలి. నేను కల్పనా జగత్తుకు పరమ హంసను. నేను నేలమీద, నీటిమీద గాలిలో ప్రేమ సత్యాన్ని సాధిస్తాను. నదిలో నా గూడు గట్టిగా పాడుకుని వుంటుంది. మానస సరోవరం వేపుకు నేను యెగిరితే అనంత వాయు మార్గాన యెగురుతాను. నా లావణ్య చిరకాలం

వర్ధిల్లుగాక! నా కేతకి చిరకాలం వర్ధిల్లుగాక! అన్ని విధాలా అమితరాయ్ ధన్యుడవుగాక!”

ఈ భావం రుచించనట్టు యతిశంకర్ మానంగా కూర్చున్నాడు. అతని ముఖ కవళిక చూసి అమిత మంద హాసం చేశాడు.

“చూడు. ఒకనికి అమృతం మరొకనికి విషం. యిది నా ఒక్కడికే వర్తించవచ్చు నీకు వర్తింప జేసుకోవాలని యత్నించి నన్ను నిందించడం ప్రారంభిస్తే అపార్థం చేసుకుంటావు. ఒకరి అర్థాన్ని యింకొకరి మాటలకు పొందుపరచాలని చూస్తేనే యీ ప్రపంచంలో గందరగోళం పోరాటం సంభవిస్తాయి. నీ అర్థాన్ని యింకోసారి నీకు తేటతెల్లం చేయడానికి యత్నిస్తాను. నేను అలంకారాలు వుపయోగించాలి. నగ్నంగా చెప్పితే సిగ్గు వేస్తుంది. కేతకికి నాకూ బంధనం ప్రేమ. కాని యీ ప్రేమ పాత్రలోని నీకు లాంటిది. నిత్యమూ వుపయోగిస్తుంటాను. లావణ్య చెంతకు చేర్చి ప్రేమ సరోవరం లాంటిది. దానిని యింటిలోనికి తీసుకు రాలేం. కాని దానిలో నా మనసు విహరిస్తుంటుంది.”

కొద్ది కలవరపాటుతో యతిశంకర్, “అయితే యీ యిద్దరిలో ఒకరిని యెంచరాదా?”

“యెంచుకో గలిగినవారు యెంచుకుంటారు. నేను మాత్రం యెంచుకోలేను.”

“కాని శ్రీమతి కేతకి గనక—”

“ఆమెకు సర్వమూ తెలుసు. కాని పూర్తిగా గ్రహించిందో లేదో చెప్పలేను యే విధంగానూ ఆమె మోసం చేయలేదని రుజువుచేయడంలోనే నా జీవితం గడపుతాను. లావణ్యకు రుణపడి వుందనికూడా ఆమెకు తెలియాలి.”

“సరే అంతవరకు బాగానే వుంది. కాని లావణ్యకు నీ వివాహం సంగతి తెలియజేసి తీరాలి.”

“తప్పకుండా తెలియజేద్దాం. కాని ముందుగా వుత్తరం పంపుతాను. నువ్వు తీసుకుని వెళ్ళి యిస్తావా?”

“సరే. తీసుకు వెళ్ళి యిస్తాను.”

ఇదీ అమిత ఉత్తరం:

“రోడ్డు చివర మనం నిలబడ్డ సాయంకాలమే మన ప్రయాణమును కవితతో ముగించాను. నేడు కూడా నేను ఒక రోడ్డు చివర నిలబడ్డాను. యీ ఆఖరి ఊణాన్ని కవితతోనే గుర్తుపెడతాను. యింకే పదాల భారం నేను మోయలేను. దురదృష్ట నివారణ చక్రవర్తి చేపలాగా పట్టుబడగానే మృతి చెందాడు. యిక చేసే దేమీ లేదు. నా ఆఖరి మాటలను చెప్పే బాధ్యత నీ కవికి వదిలి వేసేయి:

నీ అంతర్ధాన పటంమీద
 నీ రూపమే గాంతు నిరంతరమ్ము.
 హృదయ జ్ఞాత ప్రపంచంలో
 గాంతును నీ అంతిమ ప్రకాశమ్ము
 లభించెను నాకు పరశువేది
 నాలోని శూన్యమును నింపితివి నీవే
 నువు కాసుకగా ప్రసాదించిన
 పవిత్ర సాయం దీపం
 కనుగొన్న మరుక్షణం
 హృదయ దేవాలయంలో
 జీవితం అంధకారమాయె.
 వియోగ హోమాగ్ని నుంచి
 దేవతా ప్రతిరూప ప్రేమ
 విషాద కాంతిలో ప్రత్యక్షమాయె.

— మిత.

ఆ తరవాత కొద్ది కాలానికి కేతకి సోదరి కూతురు
 అన్నప్రాసన మహోత్సవానికి వెళ్ళింది. అమిత వెళ్ళలేదు.
 పడక కుర్చీలో కాళ్ళు పారజాపుకు పడుకున్నాడు. పాదాలు

ముందరి కుర్చీమీద ఆనించాడు. విలియంజేమ్సు ఉత్తరాలు చదువుతున్నాడు. ఇంతలో యతిశంకర్ లావణ్య వద్దనుంచి ఉత్తరం తీసుకుని వచ్చాడు. ఒకవేపున ఆరు నెలల తరవాత జూన్ లో శోభనలాల్ తో లావణ్య వివాహం రామగిరికొండల మీద బరుగుతుందని వ్రాసివుంది. రెండోవేపున ఇలా వ్రాసి ఉంది.

మిత్రమా! వినపడలేదా

అంధకారంలో చక్రగర్జన

క్రూర కాల రథం

సుదూరానికి ధృతగతిలో తోయగ

పడియుంటిని నేడు అన్యప్రభాత శిఖరాన

వేయి మృతులలో నను నే గోల్పోయితి

మహావేగ వాయువేమృత ఘంటాధ్వని

ఇపుడు చూచితే నన్ను గుర్తించలేవు.

మిత్రమా! శైలవు.

వనంతకాలంలో పత్ర భాష్పాల

పూవులు రాల్చినప్పుడు

ఒకరోజున వాడిపోతున్న

గతాన్ని స్మరిస్తావు.

అక్కడ చలించు కాంతిసీడల - స్వప్నం

గోచరిస్తుంది నీకు

అది స్వప్నంకాదు, యదార్థం

మృత్యుంజయ ప్రేమ.

నిర్వికారం నీ కానుక

వికార కాల తరంగాలు

దూరానికి నన్ను గొంపోపునేమో

మిత్రమా! శైలవు.

నవ్వు నీది కాదు. నా ఉద్రిక్త అనిత్య

మృత్తికతో

నీ దేవళంబునింప రూపొందించుకొమ్ము.

దేవతావిగ్రహము.

నా నీచ స్పర్శ మలినమ్ము చేయరాదు

వేడికన్నీరు పూజాపుష్పాల అవమానించరాదు.

శోకించకు, బాగుంటిని నేను

పగులని నా జీవిత పాత్ర నింపవచ్చు

మిత్రమా! శైలవు.

నాకోసం నిరీక్షించు నొకరు, అతని

క్షమా హస్తాల

వెన్నెల రాత్రుల సుగంధపుష్పాల పోవుచేయు
 నా మంచి చెడ్డలు మిశ్రమమ్ము,
 నిత్య గృహ పరిమాణ ప్రేమ ఫలము
 అతని కోసమే.

ఇక నీకు మహనీయ మిత్రమా!
 అసమాన ప్రేమికుడా, అమిత అనంత కాసుక
 నీవు నా కిచ్చినది యిచ్చితిని నీకు,
 ఇంకా రుణపడి యుంటి నీకు
 శైలవు, మిత్రమా శైలవు!

— వన్య.

